

Jaarstukken 2016

gemeente [gD] Doetinchem

Inhoudsopgave

	Voorwoord	5
Hoofdstuk 1	Inleiding	9
Jaarverslag		
Hoofdstuk 2	Programma's inhoudelijk	15
	Programma's financieel	47
Hoofdstuk 3	Paragrafen	
	paragraaf 1 lokale heffingen	53
	paragraaf 2 weerstandsvermogen en risicobeheersing	55
	paragraaf 3 onderhoud kapitaalgoederen	61
	paragraaf 4 financiering	69
	paragraaf 5 bedrijfsvoering	73
	paragraaf 6 verbonden partijen	81
	paragraaf 6a Onderwijsinstelling met toezicht	85
	paragraaf 7 grondbeleid	87
	paragraaf 8 rechtmatigheid	93
Jaarrekening		
Hoofdstuk 4	Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en analyse van het rekeningresultaat	101
Hoofdstuk 5	Balans en toelichting op de balans	116
	Overzicht reserves en voorzieningen	137
Hoofdstuk 6	Verantwoording in het kader van Single information single audit	146
Bijlagen		
Hoofdstuk 7	Controleverklaring	149
Hoofdstuk 8	Besluit	151
Informatieve bijlagen niet behorend bij accountantsoordeel		
Hoofdstuk 9	Kredieten	154
	Grondexploitaties	156

Voorwoord

Voorwoord jaarrekening 2016

Onze gemeente is volop in ontwikkeling. We hebben de laatste jaren een groot pakket aan nieuwe taken gekregen vanuit het rijk en die trend zet ook de komende jaren door. De transformatie in het sociaal domein is dan ook een van de belangrijke ambities van dit college. Datzelfde geldt voor de leefbaarheid in brede zin voor onze inwoners; we zien op steeds meer resultaat van onze aanpak waarin participatie van inwoners cruciaal is. Op financieel terrein hebben we onze voorzieningen en reserves opnieuw gestructureerd en risico gestuurd werken geïntroduceerd. Een aantal lang lopende financiële vraagstukken lossen we op, zoals diverse voorzieningen die we op peil brengen. We constateren dat we een kwaliteitsslag maken op meerdere fronten. Dat deze kwaliteitsslag financiële consequenties heeft mag duidelijk zijn; investeren in kwaliteit kost nu eenmaal geld. We zien dan ook dat we dit boekjaar met een nadeel afsluiten. Op een totaal van ruim € 230 miljoen euro gaat het om een nadeel van € 4,4 miljoen. Deze vullen we aan vanuit de reserves die we de afgelopen jaren voor een dergelijke tegenvaller reserveerden. We zien in ons meerjarenperspectief dat we nog altijd een financieel gezonde gemeente zijn en zien de toekomst daarom met vertrouwen tegemoet.

Eigentijdse voorzieningen voor onze inwoners

Om ervoor te zorgen dat onze inwoners zo zelfstandig mogelijk functioneren en zo goed mogelijk meedoen in de samenleving, voeren we een uitgekiend beleid en zorgen we voor goede basisvoorzieningen. Zo stelden we in het afgelopen jaar een nieuwe sportvisie vast en bieden we een breed toegankelijk cultureel aanbod, voor onze eigen inwoners en bezoekers uit de regio en voor de jeugd in het bijzonder. Zowel met de voorbereiding van het sportbedrijf als met de samenwerking tussen de culturele instellingen sturen we er op dat onze voorzieningen ook in de toekomst vitaal blijven. Ook hebben we nieuwe kaders gesteld voor evenementen. Op het terrein van onderwijs zien we dat de regionale aanpak om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen, goed uitpakt. Met het IKC Noorderlicht en het MFA Gaanderen hebben we 'up to date' voorzieningen in deze wijken. Ook in 2016 hebben we belangrijke stappen gezet in het sociaal domein. We hebben een eerste evaluatie gehouden over ons beleid De Doetinchemse Keuze en hoe deze werkt in de praktijk anderhalf jaar nadat een groot pakket aan taken in het sociaal domein werd overgedragen aan de gemeente. De evaluatie liet zien wat al goed gaat, maar leidt ook tot verbeteringen. We hebben het verbeterplan sociaal domein geformuleerd en zijn in 2016 reeds gestart met de bestuursopdracht Buurtplein, Zorgplein, MO. Tevens zijn we gestart met twee pilots jeugd om enerzijds de dienstverlening in en rondom het gezin te versterken en anderzijds de werkwijze zoals geformuleerd in het beleidskader aan te passen naar de ervaring van de praktijk. In het voorjaar van 2017 heeft de pilot geleid tot een nieuwe werkwijze voor de toegang tot jeugdzorg. Ook is de nieuwe inkoop gestart voor Wmo begeleiding, jeugdzorg en beschermd wonen, waardoor we nu meer dan voorheen gericht zijn op het bereiken van resultaten voor de cliënten. Tevens hebben we het project herindicaties afgerond voor de Wmo en de jeugdzorg.

Een vitale en duurzame economie

Op de Doetinchemse woningmarkt werd de opwaartse lijn van de economie zichtbaar; het aantal kaververkopen is in het afgelopen jaar verdubbeld. De eerste fase van de nieuwe woonwijk Iseldoks is opgeleverd. Deze positieve economische trend zet zich voort. Met de vaststelling van het koersdocument Doetinchem Natuurlijk Duurzaam en de bijbehorende uitvoeringsagenda geven we richting aan innovatie en een duurzame economie. Het uitvoeringsprogramma daarvan leidde inmiddels tot een duurzame 'zonneluifel' bij het station en ook is de voorbereiding voor een zonnepark aan de Europaweg gestart. Met het uitvoeringsprogramma voor de binnenstad geven we het hart van onze gemeente de benodigde impuls. Het bedrijventerrein De Huet is gerevitaliseerd en de regionale samenwerking in de realisatie van de bedrijvenparken A18 en DocksNLD in het bijzonder, verloopt voorspoedig.

We zien dat onze gemeente zich steeds meer ontwikkelt als centrum in de regio en we spelen daar op alle terreinen op in: sociaal, economisch en op het gebied van veiligheid.

Hoofdstuk 1

Inleiding

Hoofdstuk I: Inleiding

Jaarverslag

In het jaarverslag beschrijven we welke resultaten we behaald hebben in 2016. Deze moeten bijdragen om de doelstellingen te bereiken die we ons gesteld hadden in de programmabegroting 2016. De acties die voor 2016 waren gepland, hebben we als volgt beoordeeld:

is afgerond

loopt door

vraagt aandacht

De indicatoren die in de programma's zijn opgenomen zijn verplichte indicatoren, ze geven zicht op hoe onze gemeente ervoor staat. Dit is verplicht gesteld om de transparantie en vergelijkbaarheid van gegevens bij het begroten en verantwoorden door gemeenten te vergroten. De gegevens van alle gemeenten zijn te vinden op de website www.waarstaatjegemeente.nl. Naast deze indicatoren zijn incidenteel andere kengetallen opgenomen die inzicht geven in ontwikkelingen binnen een programma.

Naast de 'score' van Doetinchem is de trend weergegeven, het verloop over voorgaande jaren.

↑ stijgend, ↑ licht stijgend, □ stabiel, ↓ licht dalend of ↓ dalend.

Om de 'waarde' van de score te kunnen interpreteren zijn de gemiddelde scores van vergelijkbare gemeenten weergegeven en onze omgeving meestal het gemiddelde over Gelderland. Het betreft daarbij het gemiddelde van de laatste meting.

Vergelijkbare gemeenten zijn: Harderwijk, Heerenveen, Hoogeveen, Roermond, Smallingerland, Veenendaal, Weert, Waalwijk en Zutphen. Het zijn gemeenten die veel overeenkomen qua inwoneraantal, centrumfunctie en sociale structuur.

The background is an abstract composition of several overlapping geometric shapes. In the top-left corner, there is a purple shape that curves towards the center. To its right, a yellow shape fills the top-right area. A large blue shape is positioned in the middle-right section. A green shape is located in the middle-left section. A red shape, which is the largest, curves across the center of the page. The bottom-left corner is a blue triangle, and the bottom-right area is a large yellow shape. The text 'Jaarverslag' is centered over the red shape.

Jaarverslag

Hoofdstuk 2

De Programma's

Voor de openbare orde en veiligheid zetten we in op preventie en werken we optimaal samen met politie en brandweer. De aandacht voor handhaving blijft geborgd. Onze centrumfunctie ontwikkelt zich steeds verder (aanvalsplan binnenstad). Dit brengt extra taken met zich mee. Willen we effecten die hieruit voortvloeien ook goed beheersen, zullen we scherpe keuzes moeten maken, samenwerking moeten zoeken met betrokkenen en een beroep moeten doen op de verantwoordelijkheden binnen de samenleving.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Verwijzingen Halt per 1000 inw. van 12-17 jr.		8	9,1	5,1	7,3	□	15,2	9,3
hardekern jongeren per 1000 inw. van 12-24 jr.	1,5	0,8	1,8			↑	1,3	1,0
% jeugdcriminaliteit jongeren 12-21 jaar	2	2,8	2	1,9		↓	1,4	1,3
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	2,1	2,7	2,3	2,1		↓	2,5	2,0
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	6,6	5,9	5,9	5,9	4,9	↓	5,0	4,4
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2,4	3,8	2,4	2,1		↓	3,2	3,2
Vernieling/beschadiging per 1.000 inwoners	9	8,3	6,9	5,9	5,5	↓	5,5	5,1
Percentage inwoners dat zich veilig voelt					90%	n.b.	89%	89%

Wat hebben we bereikt?

I.1	Openbare orde en veiligheid	resultaat
	<i>Algemeen bestuur</i>	
I.1.1	Inrichting 'Oranje Kolom', organisatie bevolkingszorg in Noordoost Gelderland.	
I.1.2	In de wet vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn Kwaliteitscriteria opgenomen. De raad heeft hiertoe een verordening vastgesteld. In 2017 bieden we de raad een nieuw handhaving beleidsplan aan.	
I.1.3	De raad heeft een uitvoeringsnota Drugsbeleid vastgesteld.	
I.1.4	Huisvestingsplan Dierencentrum Achterhoek. In samenwerking met het Graafschap College is er een plan gemaakt voor een nieuw dieren-centrum. Drie locaties zijn daarbij aan de orde geweest, maar hebben niet tot resultaat geleid. Er wordt verder gezocht. Voor de financiële continuïteit wordt daarbij onderzocht of het mogelijk is om voor langer dan vier jaar subsidie te verlenen.	

Het programma economie is gericht op het versterken van het economisch klimaat in de Achterhoek. We streven naar het vergroten van de werkgelegenheid en de participatie van inwoners aan onze samenleving. We richten ons daarbij op de kwaliteiten van de binnenstad en de vestiging van nieuwe bedrijven op het A18 Bedrijvenpark en het Euregionaal bedrijvenpark (DocksNLD). De strategie daarbij is om onze contacten met het bedrijfsleven verder uit te breiden naar andere regio's en Duitsland.

Doelstellingen:

- We zetten in op het vergroten van de aantrekkelijkheid van onze binnenstad en onze bedrijventerreinen en we verbeteren de bereikbaarheid ervan.
- Verbetering van samenwerking met externe partijen voor een toename van economische activiteiten en het vergroten van de consumentenbestedingen.
- Terugdringen beroep op bijstand en bevorderen mogelijkheden regulier werk.
- Efficiënte en effectieve organisatie voor uitvoering van de Participatiewet.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Funciemenging verh. banen- woningen	58,6	57,6	56,7	56,4	56,4	↓	53,7	52,7
Banen per 1.000 inw. in leeftijd 15 -65 jaar	933	909	893	894	889	↓	814	744
Vestigingen per 1.000 inw. van 15-65 jaar	115	119	122	127	129	↑	132	134
Bruto Gemeentelijk Product		94				n.b.	104	100
Arbeidsparticipatie netto in % (15-65 jaar)	66,7	66,1	65,5	64,9	65,6	□	65,2	66

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Indicatoren	Doetinchem					Trend
	2012	2013	2014	2015	2016	
Leegstand % van aantal panden						
Detailhandel	12	13	14	14	18	↑
Horeca	7	7	8	11	10	↓
Kantoren	26	28	30	32	36	↑
Bedrijven	12	15	16	13	16	↑

Bron: Gemeente Doetinchem

Wat hebben we bereikt?

2.1	Economie	resultaat
2.1.1	Aanvalsplan voor de binnenstad. In samenwerking met vele inwoners, ondernemers, bezoekers is de binnenstadsvisie geconcretiseerd in een uitvoeringsagenda met 9 projecten die worden uitgevoerd door gemengde projectgroepen (circa 80 mensen in totaal). Het StadsLAB dient in de uitvoeringsfase als informatie- en werkplek voor de teams en anderen. Projectgroepen timmeren hard aan de weg om onze binnenstad en aanloopstraten o.a. Terborgseweg en de Veentjes vitaal te maken.	
2.1.2	De revitalisering van het bedrijventerrein De Huet is in december voltooid en de afrekening van de provinciale subsidie wordt afgerond.	
2.1.3	Eerst in 2017 zal er in overleg met de ondernemers een eerste scan worden gemaakt voor het bedrijventerrein Nijverheidsweg in Wehl, om te bepalen wat er aangepakt gaat worden.	
2.1.4	A18 Bedrijvenpark: Er is 3600 m ² grond verkocht. Door verbetering van de economie, groeit de belangstelling bij bedrijven. De verwachting is dat de komende periode de verkoop zal toenemen. Inmiddels is een acquisiteur aangesteld, gericht op de acquisitie van bedrijven buiten de Achterhoek.	
	DocksNLD : de verkoop van kavels is gestart in 2016 en verloopt zeer succesvol. Inmiddels is een groot gedeelte van het bedrijventerrein verkocht en de rest in optie gegeven aan bedrijven. Dit succes is te danken aan de ligging van dit terrein in relatie tot de ruimtebehoefte bij logistieke bedrijven.	
2.2	Werk	resultaat
2.2.1	Als het gaat om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt organiseren we de dienstverlening aan ondernemers in regionale samenwerking via het Werkgeversservicepunt Achterhoek door matching, begeleiding en het ontzorgen van ondernemers bij diverse personeelsvraagstukken. De vraag van de ondernemer staat centraal.	

Wij zorgen ervoor dat zoveel mogelijk jongeren hun opleiding afronden en zo een goede start maken op de arbeidsmarkt. Dit doen we expliciet ook voor jongeren in een meer kwetsbare positie: jongeren die weliswaar een opleiding afronden, maar die niet voorziet in een startkwalificatie. Via een monitor blijft deze groep jongeren in beeld. We maken (regionale) afspraken waarmee de dienstverlening versterkt wordt om deze groep naar werk te begeleiden en aan het werk te houden. We dragen daarbij zorg voor een doelmatige en toekomstbestendige, en dus krimpbestendige, huisvesting voor primair en voortgezet onderwijs. Het onderwijs heeft te maken met een teruglopend leerlingenaantal, waardoor leegstand dreigt. Onderwijsgebouwen voor primair onderwijs zien we mede daarvoor zoveel mogelijk geïntegreerd in brede wijkvoorzieningen. Het raakt daarmee het gemeentelijk accommodatiebeleid. Voor het voortgezet onderwijs nemen de effecten van ontgroening ook toe. In onze visie op de onderwijshuisvesting krijgt dit specifiek aandacht.

Doelstellingen:

- Het aantal jongeren zonder startkwalificatie neemt af.
- Behoud kwaliteit onderwijsvoorzieningen.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen			3			n.b.	1	3
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen			28			n.b.	31	29
% voortijdig schoolverlaters VO+MBO	2,9	2,2	2,3	1,5	1,8	□	1,4	1,2 (Achterhoek)

Bronnen: DUO en Min. OCW

Wat hebben we bereikt?

3	Onderwijs	resultaat
3.1	In december is door de raad de notitie “stand van zaken en ontwikkelingen huisvesting onderwijs” vastgesteld.	
3.2	De nieuwbouw van basisschool Gaanderen is in uitvoering en wordt in mei 2017 opgeleverd.	
3.3	De nieuwbouw van het Integraal Kindcentrum Noord (IKC) is in uitvoering en wordt in mei 2017 opgeleverd.	
3.4	Het project Bondgenootschap bestrijding laaggeletterdheid regio Achterhoek (wethouder Langeveld) loopt en krijgt een vervolg. Via Taalhuizen heeft dit een belangrijke impuls gekregen. Afgerond is de aanbesteding van de Volwasseneducatie (VE) met een gunning aan het Graafschapcollege.	

Op het terrein van cultuur zorgen we voor breed toegankelijke culturele voorzieningen, stimuleren we cultuureducatie voor de jeugd tot 14 jaar en bevorderen we de cultuur(historische) beleving.

Doelstellingen:

- Bevorderen leefbaarheid, levendigheid en aantrekkelijkheid van de gemeente.
- Bevorderen beleving cultuur(historie).
- Randvoorwaarden voor lokale/regionale nieuwsvoorziening.

Wat hebben we bereikt?

4	Cultuur en cultuurhistorie	resultaat										
4.1	Structurele bezuinigingen op culturele uitgaven m.i.v. 2018: De samenwerking tussen de drie culturele instellingen is met de raads- ededeling van 1 maart 2016 nader ingevuld. De drie instellingen hebben toegewerkt naar een businesscase, maar over de financiële paragraaf is onderling geen overeenstemming bereikt. De instellingen is gevraagd een eigen visie en uitwerking op papier te zetten. De verschillende scenario's zijn aan de orde geweest in een informatieve en meningvormende raad. Wij hebben vervolgens de regie naar ons toegetrokken en op basis van de bestuursopdracht een traject uitgezet. De uitwerking van de visie op samenwerking van de Achterhoekse bibliotheken is nog niet afgerond. De basis is de budgetovereenkomst tussen Doesburg, Bronckhorst en Doetinchem. Bestuurlijk wordt gezocht naar nadere samenwerkingspartners. Het onderwerp komt in het derde kwartaal van 2017 op de agenda.											
Bijstellen subsidies monumentale panden		<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">S/I</td> <td style="text-align: center;">2016</td> <td style="text-align: center;">2017</td> <td style="text-align: center;">2018</td> <td style="text-align: center;">2019</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">S</td> <td style="text-align: center;">45</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	S/I	2016	2017	2018	2019	S	45			
S/I	2016	2017	2018	2019								
S	45											
4.2	We willen flexibeler inspelen op de actuele behoeften en ontwikkelingen op het terrein van cultuurhistorie. De Toekomstagenda is uitgebreid naar een nota Cultuurhistorie. Het beschikbare subsidiebudget voor particuliere monumenteneigenaren is volledig benut.											
4.3	Aanpassing van de subsidieringsmethodiek is uitgewerkt binnen Sociaal Domein zie 10.1.3.											
4.4	De kaders van het evenementenbeleid 2017-2020 zijn vastgesteld. Met twee forumavonden is een breed draagvlak gecreëerd voor coördinatie en facilitering. Aansluitend is de ontwikkeling van het Evenementen Service Loket gestart, als onderdeel van het Aanvalsplan Binnenstad. Resultaten serviceloket medio 2017.											
4.5	Mediabeleid. Wij zijn betrokken bij de ontwikkeling van een Regionaal Mediacentrum en de vorming van een streekomroep voor de Achterhoek											

Sport en bewegen zijn in onze visie van groot belang. Niet alleen voor een vitale Doetinchemse bevolking. Sportactiviteiten en -verenigingen dragen er aan bij dat we beleidsdoelstellingen op andere terreinen realiseren. Sportdeelname kan mensen op het juiste spoor zetten om preventief aan hun gezondheid te werken en hun participatie in de samenleving bevorderen. Vandaar dat we er naar streven om mensen meer en langduriger aan het sporten te krijgen. Ook bij het beleidsveld sport geldt dat we waar mogelijk taken overdragen aan de verenigingen, bijvoorbeeld het onderhoud en beheer van sportaccommodaties.

Doelstellingen:

- De juiste accommodatie op de juiste plaats.
- Sport als component van het ontwikkelen van een gezonde levensstijl.
- Behoud kwaliteit sportvoorzieningen.
- Ondersteuning van verenigingen bij de doorontwikkeling en het voorbereiden op nieuwe keuzes (maatschappelijke taken/zelfwerkzaamheid).
- Sportstimulering op accommodaties.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Percentage niet -sporters			49,7			n.b.	51,4	49,7
Gezondheidssituatie (waardering burger)					7,7	n.b.	7,9	7,6
Lichaamsbeweging % inw. onder fitnorm	14,9	12,1		14,3		□	n.b	17,1
Sportdeelname %inw. lid van sportclub	50	46		52		↑	104	100

Bronnen: Waarstaatjegemeente en Gelderse sportmonitor

Wat hebben we bereikt?

5		Sport				resultaat
5.1	Besparingsmogelijkheden sport					
	S/I S	2016	2017 100	2018 100	2019 100	
	Een groot deel van de besparingen realiseren we in het sportcentrum Rozengarde. Rozengarde BV is verzelfstandigd en heeft geïnvesteerd, dat leidt tot hogere bezoekersaantallen en verbeterde financiële resultaten. Het is dan verantwoord om de bijdrage uit de algemene middelen te verminderen. De eerste verkennende fase voor het Sportbedrijf is afgerond. Op basis van wat voor de toekomst nodig is de bemensing over de loop der jaren teruggebracht. Dit voorafgaand aan het traject van het sportbedrijf omdat de opdracht is gegeven om deze op te bouwen zonder taakstelling.					
5.2	Doetinchem participeert in het Europees Kampioenschap Vrouwen-voetbal 2017 bij de side-events en citydressing De opdrachten van UEFA en KNVB vergen de nodige capaciteit van de hostcities, wat niet allemaal is voorzien. De voorbereidingen lopen op schema.					
5.3	Het traject is afgerond om de afdeling Buha te verzelfstandigen. Voor het onderdeel accommodaties dat nu daarin is ondergebracht, wordt nader onderzocht hoe we daar in het kader van de realisering van het sportbedrijf tot een meer definitieve keuze komen. Risicobeheer is daarbij een aandachtspunt.					
5.4	Duurzame bekostiging en instandhouding sportinfrastructuur, in relatie met invoering Sportbedrijf. De Sportvisie Doetinchem in Vorm wordt is gereed. Deze wordt in het voorjaar 2017 aan de raad aangeboden. Voor de 2e fase van het sportbedrijf wordt het Plan van aanpak meer gedetailleerd opgesteld.					
5.5	De Sportvisie Doetinchem in Vorm wordt de leidraad voor de komende jaren. Er wordt geen uitvoeringsagenda meer gemaakt. Met het sportbedrijf maken we afspraken over WAT er moet worden gerealiseerd. Het Sportbedrijf doet vervolgens de suggesties HOE dat het meest effectief gedaan kan worden.					
5.6	Het nieuwe sportkader Achterhoek is vastgesteld en de uitvoeringsorganisatie maakt een professionaliseringsslag. Er is een projectleider benoemd die regionaal aan gaat sturen. Ook de gemeentelijke inzet ligt vast.					
5.7	Beoordelen initiatieven van sportverenigingen.					

Voor een goede economische ontwikkeling van zowel Doetinchem als de Achterhoek is een optimale bereikbaarheid van groot belang. Bereikbaarheid is de ruggengraat van onze regio en stad. We spelen in op de nieuwste trends en ontwikkelingen zoals de decentralisatie van het openbaar vervoer, de toename van het aantal ouderen die andere vervoermiddelen gebruiken, anders omgaan met vervoer voor specifieke doelgroepen en regionalisering van mobiliteit. We willen snel, veilig en comfortabel vervoer van en naar de Achterhoek en binnen en buiten Doetinchem. Daarbij streven we zoveel mogelijk gelijkwaardige belangen na voor autoverkeer, openbaar vervoer en fiets.

De komende jaren bezuinigen we op het onderhoud van wegen. Uitgangspunt blijft dat de wegen schoon, heel en veilig zijn.

Doelstellingen:

- We verbeteren de bereikbaarheid van binnenstad, (winkel)voorzieningen en bedrijventerreinen.
- Samen met gemeenten in de Achterhoek en de provincie streven we naar (nieuwe) vormen van fijnmazige mobiliteit, zodat voorzieningen bereikbaar blijven.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
% Verkeersongevallen met een motorvoertuig		10	10			□	7,4	8
% Verkeersongevallen met een fiets		15	11			↓	10,2	7
Verkeersveiligheid % inw. ervaart soms/ vaak onveilige verkeerssituaties					61	n.b.	53	53
Parkeren % inw. tevreden over parkeervoorziening in buurt					59	n.b.	60	61
Openbaar vervoer % inw. tevreden over openbaar vervoer- voorziening					68	n.b.	64	63

Bron: Waarstaatjegemeente

Wat hebben we bereikt?

6		Bereikbaarheid				resultaat
Mobiliteitsvisie		S/I	2016	2017	2018	2019
		S	-75	-75	-75	-75
6.1	De mobiliteitsvisie 2016-2026 en het uitvoeringsprogramma 2017-2018 zijn door de raad vastgesteld. Voor de uitvoering van mobiliteitsprojecten zijn kredieten beschikbaar gesteld van € 2.230.000,- voor zowel de periode (2016 en 2017) als (2018-2019). Het uitvoeringsprogramma 2018-2019 volgt eind 2017					
Beperking bijdrage parkeren aan algemene middelen		S/I	2016	2017	2018	2019
		S	-1.300	150	150	
6.2	De parkeerinkomsten staan onder druk staan, terwijl de investeringslasten zijn gestegen. Er zijn vanaf 2015 maatregelen genomen om te voorkomen dat er een structureel negatief exploitatieresultaat ontstaat. De maatregel voor 2016 is gerealiseerd. In de parkeervisie die in voorbereiding is, komen de financiële aspecten nadrukkelijk op de agenda.					
Besparingsmaatregelen onderhoud wegen		S/I	2016	2017	2018	2019
		S	100	100	100	100
6.3	De bezuiniging op het onderhoud van wegen is voor 2016 gerealiseerd. Bestratingen/elementen in woonwijken, fietspaden en voetpaden worden nu minimaal onderhouden. Daarnaast halen we zoveel mogelijk overbodige verharding weg en maken slimme combinaties met andere projecten/investeringen. Zoals afkoppelprojecten bij riolering, duurzaamheidsprojecten en mobiliteitsprojecten. Voor de bezuinigingen van de komende jaren (2017 t/m 2019) is gestart met het maken van een beleidsplan wegen. Er wordt gezocht naar besparingsmaatregelen die ook op de langere termijn rendabel zijn. De opdracht hiervoor hebben we vastgesteld.					
6.4	In het uitvoeringsprogramma mobiliteit 2017-2018 dat in november door de raad vastgesteld zijn de projecten concreet benoemd.					
6.5	De basismobiliteit in de regio Achterhoek is operationeel (ZOOV).					
6.6	We zetten in op verdubbeling van de spoorwegverbinding Arnhem-Winterswijk. De lobby, regionaal optrekken en het versterken van bestuurlijke relatie met de provincie Gelderland en Prorail zetten we voort.					
6.7	We liggen op schema met de herinrichting stationsomgeving met aanpassingen van bus- en treinperrons en betere voetgangersroutes richting binnenstad en scholen. De uitvoering is gestart.					
6.8	Voor de verbetering van de doorstroming van de Europaweg is een onderzoek uitgevoerd. Begin 2017 ontvangt de raad een voorstel over de uitvoering.					

6.9	Uitvoering maatregelen parkeeronderzoek (zie ook 6.3)	
6.10	Uitwerking businesscase(s) parkeerbedrijf. (zie ook 6.3)	
6.11	De bezuinigingsmaatregelen groen en wegen en spelen zijn voor 2016 gerealiseerd.(zie ook 6.3). Voor de bezuinigingen van de komende jaren (2017 t/m 2019) is gestart met het maken van een beleidsplan wegen. Er wordt gezocht naar besparingsmaatregelen die ook op de langere termijn rendabel zijn. De opdracht hiervoor hebben we vastgesteld.	

De gebruiksmogelijkheden van openbaar groenvoorzieningen dragen bij in het bevorderen van een gezonde levensstijl. Wij streven naar het in stand houden van kwaliteit van de voorzieningen in de openbare ruimte binnen de beschikbare middelen. De komende jaren bezuinigen we op het onderhoud. De intentie is om de besparing te realiseren door de inzet van bewoners te vergroten.

Recreatie en toerisme dragen bij aan welzijn, welvaart en omgevingskwaliteit. We zien kansen om deze te versterken, met name door regionale samenwerking.

Doelstellingen:

- Bevorderen gebruik recreatieve voorzieningen.
- Regionale samenwerking.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Groen % inw. tevreden over hoeveelheid groen in de buurt					89	n.b.	85	81
Groen % inw. tevreden over onderhoud groen in de buurt					52	n.b.	61	62

Bron: Waarstaatjegemeente

Wat hebben we bereikt?

7.1		Openbaar groen				resultaat
Besparingsmaatregelen groen	S/I S	2016 100	2017 200	2018 100	2019 100	
7.1.1	De bezuiniging op groen is voor 2016 gerealiseerd. De frequentie voor maaien gazon is verlaagd en 30% gazon is vervangen door ruw gras. Voor de bezuinigingen van de komende jaren (2017 t/m 2019) is gestart met het maken van een groenstructuurplan.					
7.1.2	Het uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 is in september door ons vastgesteld.					
7.2		Recreatie				resultaat
7.2.1	We verminderen het aantal kleine speelplaatsen, en richten ons op centrale speel-/sportplaatsen en natuurlijke speelaanleidingen om daarbij aan te sluiten op de behoefte van de jeugd. Daarmee worden de budgetten efficiënt ingezet.					
7.2.2	Voor de Achterhoek is de Vrijetijdsagenda 2016-2019 opgesteld. Hierin wordt onderbouwd waarom investeren wenselijk is en hoe middelen ingezet worden. Samenwerking ter versterking van de toeristische regio is als speerpunt opgenomen. Een vrijetijdsmakelaar gaat met ondernemers aan de slag om tot concrete projecten te komen.					

Voor de toekomst van de Achterhoek richten we ons op innovatie naar een duurzame economie. Regionale samenwerking (Agenda Achterhoek 2020) is hiervoor cruciaal. Ook op het terrein van afval is innovatie van belang. We streven naar een sluitende keten bij het beheer van grondstoffen en dat de Achterhoek in 2030 energieneutraal is. We werken dit jaarlijks uit in de duurzaamheidsagenda, waar de prioriteiten voor de korte termijn worden bepaald.

Doelstellingen:

- Doetinchem in 2030 energieneutraal.
- Sluiten keten bij afvalbeleid.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Afvalstromen in kg. Huish. restafval per inw.	236	236	233			□	180	162
Percentage hernieuwbare elektriciteit	1,3	0,5	1,5			↑	2,8	6

Bron: Waarstaatjegemeente

8	Milieu en duurzaamheid	resultaat
doel	- Doetinchem in 2030 energieneutraal. - Sluiten keten bij afvalbeleid.	
Overhead in afvalstoffen- en rioolheffing	S/I S	2016 160
		2017 100
		2018
		2019
8.1	We hebben € 160.000 aan overheadkosten doorberekend in de afvalstoffen- en rioolheffing. Ook het Klantcontactcentrum/ Telefonisch informatiecentrum maken kosten en worden vanaf 2017 doorberekend voor o.a. deze activiteiten. Zie ook de toelichting bij programma II Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering, onder punt II.2.1.	

8.2	Het Koersdocument Doetinchem Natuurlijk Duurzaam 2030 is vastgesteld en in de uitvoeringsagenda voor 2016/2017 uitgewerkt. Focus voor duurzaamheid betreft de energietransitie, waarbij ingezet wordt op de sporen 'besparing' en 'opwekking duurzame energie'. Voor particuliere woningeigenaren is subsidie beschikbaar om duurzame maatregelen aan hun woning te treffen en bedrijven zijn benaderd om een energiescan uit te voeren. De busluifel op het nieuwe busstation wordt een zonneluifel en zal als icoonproject fungeren voor navolgende zonne-opwekprojecten, Gestart zijn voorbereidingen voor het zonnepark Europaweg. Het platform GoedemorgenDoetinchem is gelanceerd om kennis en ervaring uit te wisselen op het gebied van duurzaamheid. Het inwonerpanel is benut om input op te halen voor een opiniërend traject met de raad rond de opgave van grootschalige duurzame energie-opwekking. Besloten is om m.i.v. 2018 duurzame energie in te kopen uit de Achterhoek (via AGEM).	
8.3	Implementatie grondstoffenplan. Alle inwoners van laagbouwwoningen hebben een extra rolemmer ontvangen voor PMD (plastic, metalen en drankenkartons) en de frequentie van restafval inzamelen is verlaagd naar eens per 4 weken. Het scheidingspercentage is daarmee gestegen van 56 naar 65%.	
8.4	Besloten is om voor II vastgoedobjecten vergaande duurzaamheidsmaatregelen uit te voeren. De kosten van deze opgave lopen mee in het eerjaren beheer en onderhoud programma. Ze zijn naar voren gehaald (uitvoering 2017). Een plan van aanpak voor de mogelijkheden van opwekking van duurzame energie is in voorbereiding.	
8.5	In voorbereiding is de renovatie van de loods aan de Havenstraat, waarbij diverse verduurzamingsmaatregelen worden meegenomen. De uitvoering is gekoppeld aan de evt. overdracht van de loods aan Buha bv. De aanbesteding is in voorbereiding.	

De afgelopen jaren is Doetinchem ingrijpend veranderd. Er zijn fraaie, nieuwe woongebieden ontwikkeld en de mobiliteit is verbeterd door de aanleg van nieuwe wegen. Door demografische ontwikkelingen voeren we niet alle ruimtelijke plannen uit die in het verleden zijn bedacht. Er is minder behoefte aan woningen dan waarmee eerder rekening was gehouden. We maken meer dan vroeger nadrukkelijk keuzes. Welke projecten hebben prioriteit en welke niet? Fundamenteel is dat we eerst afmaken waaraan we begonnen zijn. Daarnaast hebben we aandacht voor de kwaliteit van de bestaande stad. Dat geldt zowel voor bestrijding van leegstand in aanloopstraten en centrum, als voor de woonkwaliteit in bijvoorbeeld de noordelijke wijken. Interactie met betrokkenen is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Via wijk- en buurtontwikkeling dagen we inwoners en bedrijven uit om zaken zelf of samen met ons op te pakken. Daarnaast vinden we het van belang dat het groene karakter van onze stad behouden blijft of zelfs versterkt wordt. Daar waar zich kansen voordoen, pakken we die op.

Doelstellingen

- Aandacht voor bestaande woningvoorraad en gedifferentieerde opbouw van wijken.
- Negatieve effecten van leegstand bestrijden en voorkomen.
- Wijk- en buurtontwikkeling integraal benaderen.
- Beleving natuur en cultuurhistorie bevorderen.
- Een toekomstbestendig waterbeheer (anticiperen op klimaatverandering).
- Aandacht voor de beschikbaarheid van woningen voor de doelgroep, de betaalbaarheid en het scheiden van wonen en zorg.

Kengetallen Wonen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bevolking tot. op 1 jan. (CBS)	56252	56414	56344	56484	56827	57065
Toename bevolking	152	-70	140	343	238	
Woningvoorraad 1 jan. (CBS)	24288	24523	24848	25039	25180	25477
Toename voorraad	235	325	191	141	297	

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Waardering buurt als leefomgeving					8	n.b.	8	8
Percentage inw. dat zich veilig voelt					90	n.b.	89	89
Waardering inw over samenwerking gemeente					6,2	n.b.	6,1	6,1
Waardering verbondenheid buurt					7,5	n.b.	7,4	7,4

Bron: Waarstaatjegemeente

9 Wonen en woonomgeving		resultaat				
9.1	In de lokale woonagenda die is vastgesteld sturen we op de kwalitatieve ontwikkeling van de bestaande woningvoorraad. Onderwerpen als langer zelfstandig thuis wonen, energiegebruik, leefbaarheid en duurzaamheid komen erin naar voren. Het is de basis om met de woningcorporaties prestatieafspraken te maken. Zoals met Sité Woondiensten over het aanbod van voldoende sociale huurwoningen. Bij de uitvoering van de herziene woningbouwstrategie hebben we de bouwinitiatieven en geldende bestemmingsplannen beoordeeld en maatregelen genomen om de woningbouw te reguleren. Daarbij heeft tevens de bestrijding van leegstand een belangrijke rol gespeeld.					
Aanvulling Leaderprogramma Agenda 2020 Regio Achterhoek		S/I S	2016 -9	2017	2018	2019
9.2	Als gevolg van het terugtrekken van de gemeente Montferland uit het project Leader is het ontstane tekort door de deelnemende gemeenten gedekt. Het project in het kader van plattelandsontwikkeling loopt tot 2022.					
9.3	Voor de aanpak van de leegstand is het volgende bereikt: - er komt in 2017 een voorstel voor het invoeren van een leegstandsverordening voor een deel van de Terborgseweg. - Lijst opgesteld met panden voor evt. inzet excessenregeling. - Herijking economische beleid in relatie tot leegstand - De financiële implicaties van leegstand zijn onderzocht. Dit levert een belangrijke opgave voor het strategisch vastgoedmanagement op. - Er wordt sterk ingezet op een regionale aanpak. De aanpak van de leegstand in de aanloopstraten heeft geleid tot de start van het project centrumomgeving. Het omvat meer aspecten dan leegstand alleen en er loopt een aanvraag voor subsidie. Het voorstel is behandeld in april 2017.					
9.4	De aanpak noordelijke wijken, pilot West-Indische buurt (Met verkenning rol gemeente bij een sterkere rol van de samenleving) krijgt een vervolg.					
	In samenwerking met inwoners van de wijk Schoneveld is de natuurspeelplaats Doetebol gerealiseerd.					
9.5	Voor de nieuwbouw van Slingeland Ziekenhuis nabij afslag 4 aan de A18 is gestart met de voorbereiding van een bestemmingsplanprocedure.					

9.6	Voor een verbeterde digitale ontsluiting van het buitengebied voor nieuwe bedrijven en kwaliteit leefomgeving bewoners (Achterhoek 2020) is een marktpartij gestart met de aanleg van een glasvezelnetwerk. De planning voor Doetinchem is nog niet bekend	
9.7	Project Leader zie 9.2	
9.8	Er is een gebiedsuitwerking Europaweg opgesteld als kader voor de integrale gebiedsontwikkeling van de Europaweg. Dit zal in mei/juni 2017 aan de raad worden voorgelegd.	
9.9	De onderstaande projecten uit het rioleringsplan zijn uitgevoerd: - het afkoppelproject (met Site) in wijk Overstegen is afgerond. - relinen riolering (Keppelseweg, Hoofdstraat en Lerinkstraat) - riolering (vervanging en aanleg IT) riool Mullerstraat - Voorbereiding vervanging installaties gemalen en drukriolering - Voorbereiding baggerproject in samenwerking met waterschap - gestart met het onderzoek naar de wateroverlastlocaties naar aanleiding van de klimaatontwikkeling.	

In 2015 zijn de drie grote decentralisaties Jeugdzorg, Wmo (vml Awbz) en de Participatiewet geland bij gemeenten. Wij hebben hierop een integrale methode en aanpak ontwikkeld. Uitgangspunt daarbij is dat we waar nodig onze inwoners ondersteunen door in te zetten op preventie en zelfredzaamheid. De ontwikkeling gaat van 'recht op compensatie' naar 'ondersteuning bij'. Mensen hebben regie over hun eigen leven, ook als ze ondersteuning nodig hebben. Daarbij blijft het uitgangspunt 'niemand tussen wal en schip'.

We zetten de integrale werkwijze die is ingezet door in 2016. We werken aan de verschuiving van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen. Van onze partners en zorgaanbieders vraagt dit verdere samenwerking, van de gemeente een andere manier van reageren op initiatieven van buiten. In de breedte betekent dit een andere manier van omgaan met onze inwoners, subsidie- en contractpartners. De organisatorische consequenties hiervan landen in 2016 in de ingezette organisatieontwikkeling, waarvoor in 2015 voor het sociaal domein reeds in een proeftuin is gewerkt.

Doelstellingen:

- Niemand tussen wal en schip, inzet op preventie
- Het voorkomen van problemen en achterstanden bij jeugd.
- Terugdringen beroep op bijstand en bevorderen mogelijkheden regulier werk.
- Efficiënte en effectieve uitvoeringsorganisatie voor uitvoering van Participatiewet.
- We beheersen de (financiële) risico's voor de nieuwe taken in het sociaal domein.

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
Waardering gezondheidssituatie					7,7	n.b.	7,8	7,6
% inw. tevreden over buurtbetrokkenheid					66	n.b.	63	67
% inw. dat overlast ervaart door personen					7	n.b.	6	6
Banen per 1.000 inw. in leeftijd 15 -65 jaar	933	909	893	894	889	↓	814	744
Arbeidsparticipatie netto in % (15-65 jaar)	66,7	66,1	65,5	64,9	65,6	□	65,2	66
Reintegratievoorzieningen per 1.000 inw. (15-65 jr.)				28,1	16,2	↓	37,1	25,6
Personen 18+ per 1.000 inw. met bijstandsuitkering				34,1	35,3	↑	41,6	34,8
Clënten met maatwerk-arrangement per 1.000 inw. In betreffende doelgroep				55	60	↑	58	50

Indicatoren	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
	2012	2013	2014	2015	2016			
% kinderen in armoede	3,9	4,2	4,7	5,2		↑	6,3	5,1
% werkloze jongeren	1,2	1,6	1,8	2		↑	1,6	1,4
% jongeren met jeugdhulp (18-)				10,7	8,7	↓	9,8	8,1
% jongeren met jeugd-bescherming (18-)				1,5	1,3	↓	1,1	1,0
% jongeren met jeugd-reclassering 12-23 jr.				0,6	0,5	↓	0,4	0,4

Wat hebben we bereikt?

10.1 Met elkaar, voor elkaar					resultaat	
Armoedebeleid		S/I	2016	2017	2018	2019
		S		100	200	200
10.1.1	Bezuiniging op de uitgaven armoedebeleid. Onderzocht wordt of het de komende jaren mogelijk is om verder te besparen op een aantal taken en programmakosten binnen het armoedebeleid. De taakstelling voor de eerste 100.000 euro voor 2017 is opgelost. Bij de besluitvorming over de overige scenario's voor het armoedebeleid begin 2017 stelt de raad ook de financiële kaders vast. Deze worden verwerkt in de voorjaarsnota 2017. Er is beleid ontwikkeld om schulden te voorkomen, door preventie, vroegsignalering en nazorg. De schulddienstverlening aan werkgevers wordt verder vorm en inhoud gegeven (beleidsmatig en implementatie).					
Subsidies heroverwegen		S/I	2016	2017	2018	2019
		S		125+PM		
10.1.2	Aan subsidies in het sociaal domein is € 125.000 minder uitgegeven door een heroverweging op nut en noodzaak en het scherp maken van structurele onder uitputting.					
10.1.3	Het traject om tot aanpassing van de subsidiëringsmethodiek te komen is gestart, maar nog niet afgerond. De nieuwe methodiek moet leiden tot een heldere afwegingskader voor onderbouwing van de bekostiging van nieuwe initiatieven, waarbij het element substitutie een belangrijke rol speelt. In het kader van de verschuiving naar preventie en collectief aan bod werken we aan een kader waarin we kunnen afwegen of partijen/aanbieders in aanmerking komen voor gemeentelijke middelen					

10.1.4	We hebben uitvoering gegeven aan de regionale werkagenda sociaal domein. Het betreft o.a.: de inkoop voor 2016 en 2017, geen jongeren tussen wal en schip, een toekomstverkenning voor kwetsbare ouderen en een gezamenlijke werkgeversbenadering.	
10.1.5	Vernieuwing daginvulling. Om de verschuiving te maken naar breder toegankelijke daginvulling heeft er overleg plaatsgevonden met de aanbieders. Dit overleg wordt in 2017 voortgezet.	
10.1.6	Maatwerk wonen diverse doelgroepen. Voor de groep zware overlastgevers in woonwijken in Doetinchem werken Buurtplein, Sité en lokaal zorgnetwerk nauw samen aan oplossingen.	
10.1.7	Vernieuwing product beschermd wonen en jeugd. Zie ook 10.2.1	
	Per 1 januari is de Stichting Veilig Thuis Noord Oost Gelderland opgericht.	
10.1.8	Huisvesting asielzoekenden (POL). De voormalig penitentiaire inrichting De Kruisberg die sinds medio 2014 in gebruik was als procesopvanglocatie is eerder dan voorzien (juni 2017) gesloten. De houding van de zowel de buurt als de Doetinchemse samenleving hebben positief bijgedragen aan het functioneren van deze opvanglocatie.	
10.1.9	Huisvesting statushouders: We voldoen aan onze taakstelling voor het huisvesten van statushouders.	
10.2	Jeugd	resultaat
10.2.1	Vernieuwing/innovatie producten jeugdzorg. We zijn hier met de regio-gemeenten mee gestart voor de aanbesteding Wmo en jeugdhulp 2017. Diverse voormalige producten binnen Wmo en jeugdhulp zijn samengevoegd in nieuwe categorieën en producten. Tevens is aangesloten op landelijke productcodes waardoor er meer uniformiteit is voor aanbieders. Een aantal vormen jeugdhulp is te specialistisch om op lokaal of regionaal gebiedsniveau te organiseren en afspraken over te maken. Deze varianten van zorg organiseren we bovenregionaal en/of maken we afspraken om schaalvoordelen en efficiency te bereiken. Aan de transformatie van de specialistische jeugdhulp werken we daarom met gemeenten op regionaal en bovenregionaal niveau samen aan concrete afspraken. Uitgevoerd zijn twee pilots voor de verbetering van de toegang jeugdhulp en een heldere taaktoedeling voor de regiovoering. Over de conclusies heeft besluitvorming plaatsgevonden.	

10.2.2	We hebben de Uitvoeringsagenda jeugd 2016 vastgesteld. Daarin brengen we de onderdelen samen die de uitvoering vormen van het beleid rondom jeugd en jongeren. Het brengt het bestaande jeugdbeleid en de nieuwe taken vanuit de Jeugdwet samen in één document.	
10.3	Werk	resultaat
10.3.1	ISWI (deel gem. OIJ) is gefuseerd met de afdeling werk en inkomen van de gemeente Doetinchem en Wedeo tot de gemeenschappelijk regeling Laborijn. Om onze doelstellingen waar te maken geeft Laborijn vorm en inhoud aan een efficiënte en doelmatige uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening.	
	<i>Fusie uitvoeringsorganisatie ISWI, Wedeo, W&I</i> Door de nieuwe organisatie worden besparingen gerealiseerd op personele kosten (met name management en ondersteunende diensten), huisvestingskosten, facilitaire diensten en ICT. Wel moeten we daarvoor in 2016 (€ 500.000) en 2017 (€ 100.000) incidenteel bijdragen in de transitiekosten. Bijv. i.v.m. herplaatsingsactiviteiten, huisvesting, ICT, etc.	
10.3.2	Met de regionale werkgeversdienstverlening bouwen we voort op het versterken van een regionale vraaggerichte werkgeversbenadering op het gebied van toegang, professionalisering van medewerkers en systemen voor onderlinge samenwerking.	
10.3.3	Voor inwoners waarvoor het niet mogelijk om betaald werk te verrichten bieden we een zinvolle daginvulling. Dit doen we samen met inwoners, werkgevers, zorgaanbieders en lokale initiatieven. Met diverse organisaties zoeken we naar vernieuwende vormen van daginvulling met een ontwikkelingsgerichte en waar mogelijk werkgerichte aanpak. Voorbeelden hiervan zijn: - Pauropus in de stad, stadskamer - Samenwerking met zorgpartijen. - Overleg met lokale ondernemers en zorgaanbieders - Opzet Ambachtshuis	

We geven uitvoering aan uw motie 'Ruim op die Regels' om zodoende inwoners, instellingen en bedrijven meer ruimte te geven voor eigen initiatief en inzet voor de publieke taak. We gaan de mogelijkheden voor samenwerking intensiveren. Samenwerking met burgers en bestuurlijke verbindingen over (gemeente)grenzen heen.

Draagvlak in de samenleving vinden we een belangrijk uitgangspunt. Daarvoor willen we het gebruik van de communicatiekanalen verbreden.

We zetten in op een organisatieontwikkeling waarbij we een goede aansluiting maken op de maatschappelijke opdracht. Daarbij realiseren we de openstaande taakstelling op de loonsom en worden arbeidsvoorwaarden versoerd.

Doelstellingen:

- We gaan samen met uw raad in overleg om de mogelijkheden van deregulering te verkennen. De uitkomst hiervan kan leiden tot minder regels of andere regels dan die we nu hebben waarmee uitvoering wordt gegeven aan de doelstelling van de motie 'Ruim op die Regels'.
- Door samenwerking (met andere gemeenten) zoeken we naar de optimale balans in Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Kosten.
- Meer ruimte aan initiatieven in de samenleving.

Wat hebben we bereikt?

11.1	Algemeen bestuur	resultaat
	Het kader internationale betrekkingen is door de raad vastgesteld. De bestaande stedenbanden zetten we op bestuurlijk niveau voort en de subsidie voor DOS wordt gecontinueerd.	
11.1.1.	De uitvoeringsagenda2.0 Regio Achterhoek is vastgesteld met de ambities voor de komende jaren. Vanuit regionaal perspectief ligt de focus op werken. Het draaiende houden van de economie is de belangrijkste opgave. We anticiperen op en willen voorop lopen bij het gebruiken van de mogelijkheden die de digitale economie ons geeft (SMART werken). De belangrijke opgaven daarnaast zijn de thema's <i>wonen en bereikbaarheid</i> . Het zijn de randvoorwaarden om de Achterhoek leefbaar te houden en de economie te stimuleren. De doelstellingen in de drie programalijnen <i>werken, wonen en bereikbaarheid</i> zijn uitgewerkt in projecten. Gestart is een traject om de rol van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Achterhoek nader te belichten en tot een doorontwikkeling van de organisatiestructuur te komen.	
	De gemeente Montferland heeft besloten om zich uit de gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek terug te trekken. Dit is formeel afgehandeld.	
	Bijzondere aandacht heeft het zoeken naar mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland door o.a. - Aansluiting met regio Rhein-Waal - Congres Grensoverschrijdende samenwerking	

11.2	Organisatie				resultaat
Organisatieontwikkeling	S/I	2016	2017	2018	2019
	S	340	165	210	140
	I	-500	-100		
a. Organisatieontw. Fysieke afd.	S	40	165	210	140
b1. Fusie uitvoeringsorganisatie ISWI, Wedeo en W&I	S	300			
b2. Transitiekosten fusie	I	-500	-100		
a. <i>Organisatieontwikkeling fysieke afdelingen</i> Er vindt in 2017 een organisatieontwikkeling plaats volgens het Doetinchems regiemodel dat vanaf 2017 tot de gewenste bezuinigingen moet leiden. De bezuiniging voor 2016 is behaald (0,5 fte beleidsveld groen) De afdeling BUHA is per 1-1-2017 verzelfstandigd. Om dit te realiseren is in 2016 veel werk verzet. De structurele financiële voordelen zijn verwerkt in de begroting.					
b. Fusie uitvoeringsorganisatie ISWI, Wedeo, W&I Door de nieuwe organisatie worden besparingen gerealiseerd op personele kosten (met name management en ondersteunende diensten), huisvestingskosten, facilitaire diensten en ICT. Wel moeten we daarvoor in 2016 (€ 500.000) en 2017 (€ 100.000) incidenteel bijdragen in de transitiekosten. Bijv. i.v.m. herplaatsingsactiviteiten, huisvesting, ICT, etc.					
Maatregelen extra korting op Loonsom	S/I	2016	2017	2018	2019
	S	-440	100	175	165
Stelpost extra korting loonsom uit begroting 2011	S	-540			
Maatregelen invulling taakstelling op Loonsom	S	100	100	175	165
Van de extra korting op de loonsom is een resterend bedrag van € 540.00 meegenomen als taakstelling in de begroting van 2016 en wordt gefaseerd gerealiseerd. Met name door het inzetten van het generatiepact is de taakstelling 2016 (€ 100.000) gerealiseerd. Voor de ontwikkeling van de loonsom wordt een relatie gelegd met de doorontwikkeling van de organisatie die in gang is gezet en in 2017 wordt afgerond.					

11.3	Dienstverlening en services	resultaat
11.3.1	We hebben de visie op de organisatie van de functie communicatie verwerkt in de organisatieontwikkelingen.	
11.3.2	Burgerparticipatie: Opvallende voorbeelden om de samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties te versterken zijn de natuurspeelplek Doetebol (zie 9.4) en de projecten in de binnenstad en centrumomgeving (zie 2.1.1). De Voortgangsgroep Samenwerken in Doetinchem is aan de slag gegaan; bewoners (wijk- en dorpsraden), ambtenaren en bestuurders zorgen samen voor een leertraject en andere faciliteiten om samenwerkingsprojecten (nog) beter te laten verlopen.	
11.3.3	We hebben voorbereidingen getroffen (techniek, vaardigheden medewerkers en inrichten werkproces) om Social media te volgen daar waar het de gemeente Doetinchem betreft; ook wel genoemd “webcare”. In 2017 zijn we operationeel met Webcare en ontwikkelen we door.	
11.3.4	De kwaliteit van de 1ste lijns dienstverlening (KCC) is verbeterd door het verbeteren van randvoorwaarden: huisvesting TIC, nieuwe telefooncentrale en de volledige invoering van het nieuwe zaakstelsel (onegov).	
	Voor de POL (procesopvanglocatie) de Kruisberg is veel werk verzet bij het inschrijfproces van vluchtelingen.	

Het is een uitdaging om de gemeentefinanciën in balans te brengen gezien de taken die vanuit het Rijk naar de gemeente zijn overgedragen in relatie tot de daarvoor verstrekte middelen. Dat vraagt om een nieuwe rol waarbij ruimte gegeven wordt aan anderen in de samenleving. Wij moeten scherp kijken hoe we de schaarse middelen het beste kunnen inzetten en onze organisatie aanpassen aan de nieuwe rolverdeling.

Het betreffen hier met name doelen en activiteiten die ten dienste staan aan het daadwerkelijk bereiken van de doelstellingen in voorgaande programma's. Deze staan in de diverse paragrafen toegelicht en worden hier niet herhaald. Dit programma geeft een financieel overzicht van de dekkingsmiddelen.

Doelstellingen:

- (Financieel) kaderstellende rol voor risicovolle dossiers.
- Efficiënte inzet van middelen.
- Mogelijkheden sturing en controle verbeteren.

Wat hebben we bereikt?

12		Financiën			resultaat	
Financieel technische maatregelen		S/I	2016	2017	2018	2019
		S/I	225	150/365	100	
a.	Bijstellen inkomsten dividend	S	150			
b.	Financieringsrente	S	75			
c.	Inzetten stelpost autonome ontw.	S		150	100	
d.	Ruil aandelen Alliander	I		365		
12.1.1	a Bijstelling inkomsten dividend Alliander					
	b Besparing op Financieringsrente. De besparing is structureel gerealiseerd.					
	c Inzetten stelpost autonome ontwikkelingen door overheveling naar de algemene middelen.					
	d Ruil aandelen Alliander. Als aandeelhouder levert dit de gemeente een incidenteel voordeel op.					
12.1	Jaarstukken 2015 zijn in juli vastgesteld door de raad. De Accountant heeft hier een goedkeurende verklaring op afgegeven met beperking t.a.v. de onzekerheden in het sociaal domein					
12.2	De raad heeft de financiële monitor 2016 in september vastgesteld					
12.3	In maart heeft het college n.a.v. de managementletter van de accountant het controlplan 2016 vastgesteld.					

12.4	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2016 is vastgesteld in mei voorafgaand aan de voorjaarsnota 2016	
12.5	De voorjaarsnota 2016 is in juni door de raad vastgesteld	
12.6	De begroting 2017 is in november door de raad vastgesteld	
12.7	Vennootschapsbelasting	
12.8	Diverse acties m.b.t. de interne (fin.) beheersing zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4, de paragrafen 2 weerstandsvermogen en risico-beheersing, 4 financiering en 5 bedrijfsvoering.	

Programma's financieel

1 Openbare orde en veiligheid										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
1200	Brandweer	54	3.166	54	3.183	814	4.280	-337	0	-337
1202	Rampenbestrijding	0	124	0	146	37	168	14	0	14
1400	Openbare orde en veiligheid	77	831	78	826	51	828	-29	0	-29
1401	Dierentehuis	0	63	0	64	0	65	-1	0	-1
Totalen van dit programma		131	4.184	132	4.218	902	5.342	-354	0	-354
2 Economie en werk										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
3100	Warenmarkt	140	184	141	154	157	172	-2	0	-2
3102	Economische zaken	0	1.782	0	1.834	15	1.829	19	0	19
3103	City management	0	154	0	167	0	205	-39	0	-39
Totalen van dit programma		140	2.120	141	2.155	172	2.207	-21	0	-21
3 Onderwijs										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
4210	Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	0	2.134	0	2.248	67	2.124	190	-190	0
4310	Openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, onderw	0	1.041	0	1.815	0	1.573	243	-243	0
4410	Openbaar voortgezet onderwijs, onderwijshuisves	5	1.460	5	1.480	6	1.446	35	-35	0
4800	Leerlingenvervoer	1	887	1	892	35	768	159	0	159
4802	Onderwijshuisvesting	23	1.174	23	461	-440	296	-297	297	0
4803	Leerplicht	0	325	0	185	0	185	0	0	0
4805	Regionaal meld/coördinatie punt	829	575	829	798	1.433	1.433	-32	0	-32
4806	Overige baten en lasten onderwijs	0	14	0	14	0	9	5	0	5
4808	Diverse onderwijsproducten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4820	Volwasseneneducatie	31	16	31	16	0	0	-16	0	-16
Totalen van dit programma		890	7.626	890	7.909	1.101	7.832	287	-171	116
4 Cultuur en cultuurhistorie										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
5100	Openbaar bibliotheekwerk	58	1.228	3	1.257	3	1.260	-2	3	1
5110	Muziekschool	2	1.104	0	1.115	0	1.038	77	-58	19
5400	Overige kunst en cultuur	0	141	0	131	-1	126	3	2	5
5401	Amphion	889	2.793	63	1.927	66	1.910	21	0	21
5402	Gruitpoort	128	701	131	712	131	714	-2	2	0
5410	Cultuurhistorie en monumentenzorg	93	306	107	270	89	250	2	34	36
5411	Streekarchief	0	187	0	188	0	184	4	0	4
5412	Stadsmuseum	0	89	0	89	0	89	0	0	0
5413	Overige oudheidkunde/musea	11	239	13	268	25	202	78	1	79
5801	Mediabeleid	0	2	0	33	0	32	2	0	2
Totalen van dit programma		1.180	6.789	318	5.991	313	5.804	183	-16	167
5 Sport										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
5302	Binnensport	731	3.195	503	3.091	566	3.043	111	-89	22
5304	Zwemmen	118	1.195	118	1.200	118	1.359	-158	0	-158
5305	Buitensport	227	1.005	203	981	181	858	102	-103	-1
6307	Sportservicepunt	0	102	0	102	55	185	-27	0	-27
Totalen van dit programma		1.076	5.497	824	5.375	921	5.444	28	-192	-164

6 Bereikbaarheid										
bedragen x € 1000,=										
	raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves	
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten				
2100	Reiniging wegen, straten pleinen e.d.	314	753	315	702	459	808	39	0	39
2101	Onderhoud wegen, straten en pleinen e.d.	143	4.895	876	6.030	281	5.289	146	-3	143
2102	Gladheidsbestrijding	0	250	0	291	1	297	-5	0	-5
2104	Openbare verlichting	199	658	200	719	192	850	-139	0	-139
2105	Bruggen, viaducten	0	272	0	254	1	248	6	0	6
2110	Verkeersmaatregelen	0	529	0	579	1	494	86	0	86
2111	Verkeersregelinstallaties	0	408	0	414	0	408	6	0	6
2120	Openbaar vervoer	0	236	0	237	0	231	5	0	5
2140	Parkeren	3.758	3.746	3.776	3.776	3.450	3.502	-52	0	-52
Totalen van dit programma	4.413	11.748	5.167	13.003	4.385	12.129		92	-3	89
7 Landschap, natuur & recreatie										
bedragen x € 1000,=										
	raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves	
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten				
5600	Toerisme en recreatie	69	290	70	292	29	301	-50	16	-34
5604	Openbaar groen	625	5.550	628	5.501	609	5.114	368	20	388
5800	Speelvoorzieningen	0	254	0	260	0	267	-7	4	-3
7240	Lijkbezorging / begraafplaatsen	546	546	607	658	781	832	0	0	0
Totalen van dit programma	1.240	6.639	1.305	6.711	1.418	6.514		311	40	351
8 Duurzaamheid en milieu										
bedragen x € 1000,=										
	raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves	
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten				
7210	Afvalverwijdering en verwerking	7.030	5.755	7.039	5.764	7.931	6.656	0	0	0
7230	Milieubeheer	0	258	0	166	49	202	12	0	12
7232	Milieu fysieke omgeving	0	128	0	392	75	444	23	0	23
7233	Bestrijding overlast hondenpoep	0	110	0	110	0	100	11	0	11
7234	Milieu bedrijven	0	514	0	711	0	735	-24	0	-24
Totalen van dit programma	7.030	6.765	7.039	7.143	8.055	8.137		22	0	22
9 Wonen en woonomgeving										
bedragen x € 1000,=										
	raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves	
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten				
0032	Kadaster	97	442	97	380	86	343	26	0	26
6300	Wijkgericht werken	0	953	0	1.390	27	1.096	321	0	321
7220	Riolering en watervoorziening	5.390	4.579	6.394	5.797	6.402	5.465	340	0	340
8100	Ruimtelijke ordening	3	456	3	547	86	633	-3	0	-3
8101	Actualisering bestemmingsplannen	0	244	0	243	0	243	0	0	0
8102	Regiekamer	111	721	111	804	-2	822	-132	0	-132
8210	Stads- en dorpsvernieuwing projecten	63	263	63	245	1.993	1.990	185	-98	87
8220	Bouw en woningtoezicht	1.854	2.051	1.854	1.836	1.069	1.559	-508	0	-508
8222	Overige volkshuisvesting	150	468	181	132	817	132	637	-581	56
8300	Bougrondexploitatie	15.629	19.349	18.468	22.123	13.474	15.374	1.755	-2.433	-678
Totalen van dit programma	23.296	29.525	27.171	33.498	23.951	27.657		2.621	-3.112	-491

10 Sociaal domein										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
4804	Onderwijsachterstand	239	709	239	629	513	882	21		21
6100	Inkomensdeel wvb	15.588	17.918	16.227	20.668	16.455	20.730	167		167
6110	Werkgelegenheid	0	2.830	0	720	531	1.125	126		126
6111	Sociale werkvoorziening	0	9.176	0	9.333	64	9.404	-6		-6
6141	Schulddienstverlening	0	14	0	14	34	30	18		18
6142	Kwijtschelding	0	840	0	845	0	840	5		5
6143	Meedoenarrangement	210	684	210	688	11	750	-261		-261
6144	Bijzondere bijstand	56	2.551	55	2.400	56	2.598	-197		-197
6145	Compensatie zorgkosten	0	903	0	908	0	590	318		318
6200	Overige maatschappelijke begeleiding			0	0	238	433	-195		-195
6205	Maatschappelijke opvang oggz			0	0	1	38	-36		-36
6210	Vreemdelingen	0	52	0	872	191	1.084	-21		-21
6230	Participatiebudget educatie	623	623	623	623	658	658	0		0
6231	Participatiebudget werkdeel wvb	0	1.602	0	1.405	-43	1.786	-424		-424
6232	Participatiebudget inburgering	0	-28	0	0	0	0	0		0
6301	Buurthuizen	0	0	0	0	0	11	-11		-11
6306	Overig soc. cult. werk	0	0	61	80	67	80	7		7
6500	Kinderdagopvang	102	760	66	749	37	485	235	20	255
6521	Woonvoorziening			0	0	0	0	0		0
6522	Rolstoelverstreking			0	0	0	0	0		0
6523	Vervoersvoorziening incl. regiotali	0	-38	0	0	0	0	0		0
6610	Maatwerkvoorzieningen Natura materieel WMO	7	1.393	7	1.355	19	1.205	161		161
6620	Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel WM	0	8.878	0	9.560	18	8.495	1.084		1.084
6630	Opvang en beschermd wonen WMO	0	26.188	0	27.696	22	26.062	1.657		1.657
6635	Maatschappelijke opvang OGGZ	82	4.285	82	4.272	0	3.529	661		661
6670	Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen en opvang	2.760	0	2.760	0	2.458	0	-302		-302
6700	Algemene voorzieningen WMO	227	1.609	227	1.628	516	4.151	-2.234		-2.234
6703	Jeugd en jongerenwerk	0	584	0	614	0	617	-3		-3
6704	Overig maatschappelijke begeleiding	0	314	0	33	0	31	2		2
6705	Algemene voorzieningen Jeugd	0	-156	0	503	0	503	0		0
6706	Overig sociaal cultureel werk	80	410	100	416	118	421	13	-1	12
6707	Ouderen ontmoetingspunt	0	141	0	141	8	125	24		24
6708	Vrijwilligers	0	11	0	0	0	0	0		0
6709	Buurthuizen	24	104	0	91	7	94	4	-4	0
6710	Eerstelijnsloket WMO	0	4.055	0	5.190	0	5.122	68		68
6715	Eerstelijnsloket Jeugd	0	4.511	0	6.722	0	6.722	0		0
6720	PGB WMO	0	683	0	683	0	1.257	-574		-574
6725	PGB Jeugd	0	2.077	0	2.122	0	1.211	911		911
6820	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	575	12.057	575	9.676	0	14.579	-5.478		-5.478
6830	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd	0	1.639	0	1.655	0	0	1.655		1.655
6870	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opva	215	0	215	0	0	0	-215		-215
7100	Openbare gezondheidszorg	-180	778	0	907	8	923	-8		-8
7101	Verslavingszorg	0	6	0	8	0	7	1		1
7150	Centra voor jeugd en gezin	0	1.200	0	1.200	0	1.199	1		1
Totalen van dit programma		20.608	109.362	21.447	114.406	21.987	117.774	-2.828	15	-2.813

11 Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
0010	Bestuursorganen	1	3.108	1	3.161	1	3.843	-682		-682
0020	Bestuurs en management ondersteuning college	0	445	0	404	18	422	0		0
0022	Juridische advisering	0	358	0	370	0	381	-12		-12
0024	Communicatie	4	321	4	276	5	278	-1		-1
0030	Burgerzaken	861	2.915	1.211	3.558	1.393	3.592	148	-145	3
0052	Bestuurlijke samenwerking	0	409	11	1.543	410	1.880	63		63
0060	Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funct	0	453	0	475	0	457	18		18
5112	Ontwikkelingssamenwerking	0	37	0	37	0	16	21		21
Totalen van dit programma		867	8.045	1.227	9.824	1.828	10.870	-445	-145	-590
12 Algemene financiële middelen										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2016	raming voor wijziging 2016	raming totaal 2016	raming totaal 2016	realisatie 2016	realisatie 2016	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
9110	Geldlenen en uitzettingen korter dan 1 jaar	2.324	15	2.324	14	2.369	58	0		0
9130	Beleggingen en deelnemingen	764	24	764	19	778	10	24		24
9140	Geldlenen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 j	4.706	2.256	4.481	1.330	4.021	954	-83	-92	-175
9210	Algemene uitkering gemeentefonds	56.187	5	58.880	5	59.898	0	1.023		1.023
9220	Algemene baten en lasten	22	1.000	0	408	351	1.096	-337		-337
9230	Decentralisatieuitkering sociaal domein	60.270	0	62.477	0	62.176	0	-302		-302
9300	Uitvoering VWOZ en gemeentelijke belastingen	0	989	0	979	0	858	121		121
9310	Baten onroerende-zaakbelasting	11.277	0	11.277	0	11.309	0	32		32
9340	Lasten heffing en invordering gemeentelijke belasti	122	30	123	-35	135	20	-43		-43
9370	Baten hondenbelasting	369	0	369	0	361	0	-7		-7
9380	Baten reclamebelasting	341	0	341	0	353	0	12		12
9390	Baten precariobelasting	123	0	124	0	101	0	-23		-23
9600	Saldo van de kostenplaatsten	1.796	546	4.337	3.247	5.137	4.354	-307	14	-293
9700	Saldo van de rekening van baten en lasten voor be	0	0	0	0	0	-3.658	3.658		3.658
9800	Mutaties reserves	2.852	3.668	10.550	10.190	14.712	13.330	1.022	-1.022	0
9900	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-4.809	0	-4.684	0	0	-4.684	4.684	0
Totalen van dit programma		141.153	3.725	156.046	11.474	161.700	17.024	104	3.584	3.688

Hoofdstuk 3

Paragrafen

1. Uitgangspunten voor onze leges, heffingen en tarieven

Voor de leges, heffingen en tarieven hanteren we de volgende uitgangspunten:

- We willen ons voorzieningenniveau handhaven en uitbreiden zoals beschreven in de programma's met zo laag mogelijke belasting- en legestarieven.
- Leges en rechten zijn in principe 100% kostendekkend.
- De belastingen en heffingen worden zorgvuldig en efficiënt opgelegd en geïnd.

2. De opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen zien de ramingen 2016 in vergelijking met de realisatie 2016 er als volgt uit.

Belasting of heffing	Begroting 2016 na wijziging in €	Rekening 2016 in €
Onroerende zaakbelasting		
• Eigenaar woningen	6.304.000	6.319.000
niet-woningen	2.739.000	2.755.000
• Gebruiker niet-woningen	2.234.000	2.235.000
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	5.900.000	5.872.000
Rioolheffing	5.320.000	5.326.000
Hondenbelasting	369.000	361.000
Parkeerbelastingen	3.496.000	3.095.000
Leges omgevingsvergunning *	1.853.000	1.069.000

*Tegenover deze lagere opbrengsten van € 785.000 staan € 118.000 lagere uitgaven. Het nadeel op omgevingsvergunningen bedraagt hierdoor per saldo € 667.000

De voor- dan wel nadelen op de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten, rioolheffing en parkeerbelastingen zijn, rekening houdend met de werkelijke uitgaven, verrekend met de daarvoor bestemde voorzieningen.

3. Overzicht tarieven

De belangrijkste tarieven voor het belastingjaar 2016 zijn:

Belasting of heffing	tarief 2016
<i>Onroerende zaakbelasting voor woningen:</i>	
- Tarief eigenaar per waarde	0,1321%
<i>Onroerende zaakbelasting voor niet-woningen:</i>	
- Tarief eigenaar per waarde	0,2164%
- Tarief gebruiker per waarde	0,2062%
<i>Afvalstoffenheffing:</i>	€
- éénpersoonshuishouden	201,00
- meerpersoonshuishoudens	246,00
- extra emmer groen	49,92
- extra emmer grijs	114,96
- extra emmer blauw	30,00
- extra emmer oranje	30,00
<i>Rioolheffing</i>	
- per aansluiting	202,20
<i>Hondenbelasting:</i>	
- 1 hond	69,84
- 2 honden	174,60

4. Het kwijtscheldingsbeleid

In de belastingverordeningen is geregeld dat kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen alleen verleend kan worden voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaak-belastingen. Kwijtschelding wordt verleend op basis van de rijksnormen. De kwijtscheldingsnorm is 100% van de bijstandsnorm. We hebben dit vastgelegd in het beleidsplan armoedebestrijding.

In de rekening 2016 zijn de volgende budgetten (exclusief uitvoeringskosten) uitgegeven ter uitvoering van dit beleid.

- Kwijtschelding afvalstoffenheffing € 422.000
- Kwijtschelding rioolheffing € 386.000
- Kwijtschelding ozb € 8.000

Wat hebben we in 2016 gedaan aan risicomanagement?

Risicomanagement kreeg in de afgelopen jaren steeds meer aandacht. Dat komt door maatschappelijke ontwikkelingen (overheids- en burgerparticipatie), ontwikkelingen in het sociaal domein (decentralisaties, bezuinigingen) en in het fysieke domein (grondexploitaties, krimpregio). Deze ontwikkelingen bieden kansen en risico's. Dat kan verschillende gevolgen hebben: voor kwaliteit, reputatie, veiligheid, tijdigheid en geld. Om die redenen is risicomanagement of aspecten ervan, meermalen onderwerp van gesprek geweest in de raad.

In de voorjaarsnota 2016 heeft het college toegezegd om het risicomanagement verder te ontwikkelen. In eerste instantie gericht op kwantificering van risico's. Daarna gericht op de doorontwikkeling van het totale risicomanagement. Als uitwerking daarvan heeft het college gelijktijdig met de programmabegroting 2017 een nota financieel risicomanagement ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Daarin zijn risico's en onze weerstandscapaciteit gekwantificeerd. De resultaten van en voorstellen uit deze nota zijn vertaald in de programmabegroting 2017.

Over de aanpak voor de doorontwikkeling van het risicomanagement is de raad geïnformeerd via mededeling nr. 2016-87. Bij de doorontwikkeling is de raad ook partij. Daarom heeft het college de griffier gevraagd om advies over het optimaliseren van risicomanagement voor de raad.

Gelijktijdig met de begroting 2017 heeft het college een raadsvoorstel gedaan over het verstrekken van garanties en leningen. Daarin is informatie opgenomen over de risico's bij het verstrekken van garanties en leningen. Ook zijn voorstellen gedaan tot verdere inkadering van ons beleid voor het verstrekken van garanties en leningen.

Inmiddels pakken college en ambtelijke organisatie de doorontwikkeling van het risicomanagement op via de methode van 'risicogestuurd werken'. Over de voortgang ervan wordt de raad geïnformeerd in de voorjaarsnota 2017 en de programmabegroting 2018.

In het voorjaar 2017 heeft de griffier een voorstel aan de raad voorgelegd over de doorontwikkeling van het risicomanagement. De raad heeft er niet over besloten maar het college om een reactie gevraagd. We concluderen dat de visie in het raadsvoorstel en die van het college prima op elkaar aansluiten.

Risicomanagement 2016: wat werd verwacht? Wat is gebeurd?

In deze jaarstukken evalueren we in hoeverre verwachte risico's zich hebben gemanifesteerd en welke onverwachte risico's realiteit zijn geworden. Tot en met 2016 is de aandacht primair gericht op gevolgen voor de financiële resultaten. In deze paragraaf beperken we ons nu daartoe. Waar risico's zich hebben gemanifesteerd en hebben geleid tot financiële gevolgen, worden ze verantwoord in het betreffende programma, de paragraaf en/of bij de analyse van het rekeningresultaat 2016. We beperken ons tot de gebeurtenissen met de grootste impact.

- Grondexploitatie: zie de paragraaf 7 Grondbeleid en de analyse van het rekeningresultaat.
- Sociaal domein: zie programma 10 Sociaal domein en de analyse van het rekeningresultaat.
- Gesubsidieerde instellingen: er zijn geen noemenswaardige verschillen tov de begroting ontstaan.
- Algemene uitkering Gemeentefonds: zie de analyse van het rekeningresultaat.
- Garanties en leningen: zie de matrix in de bijlage bij deze jaarstukken.
- Loonsom: zie de paragraaf 5 Bedrijfsvoering en de analyse van het rekeningresultaat.
- Omgevingsvergunningen: zie de paragraaf 1 Lokale heffingen en de analyse van het rekeningresultaat.

Informatie over risicomanagement in de P&C documenten

Bij de voorjaarsnota 2017 is de rapportage 'Resultaatgericht sturen door risicogestuurd werken' gevoegd. In deze rapportage bent u geïnformeerd over de aanpak van het college van de doorontwikkeling van het risicomanagement in gD. Ook is er een update gemaakt van de risico's en de weerstandscapaciteit naar de inzichten van het voorjaar 2017. We verwijzen naar de inhoud van genoemde rapportage bij de voorjaarsnota 2017.

In de komende P&C documenten zullen als resultaat van risicogestuurd werken, de bestuurlijke doelen en ambities scherper worden geformuleerd. Ook zullen de risico's, eventuele maatregelen en mogelijke gevolgen meer nauwkeurig worden beschreven.

Hoe staat het met ons weerstandsvermogen per ultimo 2016?

Beleid over weerstandscapaciteit en financiële risico's.

Op 3 november 2016 heeft de raad vastgesteld dat ons weerstandsvermogen toereikend is als deze in het komende begrotingsjaar een ratio van minimaal 1,0 heeft.

Uit de rapportage 'Resultaatgericht sturen door risicogestuurd werken' bij de voorjaarsnota 2017 blijkt dat de weerstandsratio in de komende jaren boven de 1,0 uitkomt.

Toezegging analyse 10% AR opnemen in JV 2016.

Bij de behandeling van de begroting 2017 heeft de wethouder Financiën aan de raad toegezegd om in de jaarstukken 2016 de algemene reserve nog te toetsen aan de zgn. 10% norm. Dit houdt in dat de raad als ondergrens voor de algemene reserve hanteert (zie blz. 38 begroting 2016): minimaal 10% (= € 11 miljoen) van het relevante begrotingstotaal (dat is exclusief grondexploitatie, legesplichtige activiteiten met eigen egalisatievoorzieningen en het deel van het sociaal domein dat wordt bekostigd door de integratie-uitkering van het rijk).

Algemene reserve per 31/12/2016		bedragen in €
na verwerking voorstel resultaatbestemming		
Saldo voor resultaatbestemming		14.584.000
Onttrekking resultaat na bestemmingsvoorstellen		-928.000
Algemene reserve na resultaatbestemming		13.656.000

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de algemene reserve per 31-12-2016 na resultaatbestemming ruim € 13,5 miljoen bedraagt. Dat is ruim boven het minimale saldo van € 11 miljoen.

Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 en de jaarstukken 2015 nemen wij een vijftal financiële kengetallen op in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hier lichten wij ze toe. Deze vijf kengetallen zijn vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV); hun berekeningswijze is vastgelegd in een ministeriële regeling.

Hieronder leest u een overzicht van de financiële kengetallen. Vervolgens geven we een toelichting bij ieder kengetal.

Financiële kengetallen	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Netto schuldquote	95%	119%	104%
Netto schuldquote gecorrigeerd met alle verstrekte leningen	71%	90%	91%
Solvabiliteitsratio	20%	16%	18%
Grondexploitatie	26%	34%	30%
Structurele exploitatieruimte	1,4%	0,1%	2,6%
Belastingcapaciteit	97%	97%	97%

I. Netto schuldquote

						Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Netto schuldquote						95%	119%	104%
Netto schuldquote gecorrigeerd met alle verstrekte leningen						71%	90%	91%

Bij de netto schuldquote worden alle schulden, verminderd met geldelijk bezit, afgezet tegen alle inkomsten. De omvang van de inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente (maar dat is voor bedrijven en particulieren niet anders) kan dragen. Provincie Gelderland geeft de volgende norm: zodra de netto schuldquote boven 130% is, is sprake van een zeer hoge schuld. Is de quote hoger dan 100%, dan is waakzaamheid geboden. Tot 100% is deze voldoende.

U ziet dat de quote op basis van de werkelijke cijfers over 2016 beduidend gunstiger uitpakt dan naar de begrotingscijfers. In de begroting 2016 verwachtten we een vaste schuld van € 216 miljoen. Uiteindelijk is de financieringsbehoefte lager gebleken en uitgekomen op € 194 mln. Als we de financieringsbehoefte bepalen voor de begroting dan nemen we aan dat lopende kredieten worden besteed. In de praktijk blijkt dat niet het geval te zijn.

De tweede variabele bij het bepalen van deze quote zijn de totale inkomsten. In de primitieve begroting 2016 dachten we dat de totale inkomsten € 199 mln. zouden zijn; die blijken in de jaarrekening € 212 mln. te zijn. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door de algemene uitkering en de uitkering die wij ontvangen voor het sociaal domein.

Je zou verwachten dat ook de netto schuldquote gecorrigeerd met verstrekte geldleningen in de jaarrekening een stuk lager zou zijn dan op begrotingsbasis. Dat dit niet het geval is, komt doordat onze verstrekte leningen in de jaarrekening 2016 € 28 mln lager zijn dan in de begroting. Ten eerste komt dit doordat wij vanwege een stelselwijziging onze bijdragen aan activa van derden (bijv. de investeringsbijdrage aan Amphion) voortaan in de balans moeten opnemen onder de immateriële vaste activa. Ten tweede heeft ons personeel een substantieel deel van hun hypothecaire geldleningen afgelost.

2. Solvabiliteitsratio

						Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Solvabiliteitsratio						20%	16%	18%

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen afgezet tegen het balanstotaal (eigen en vreemd vermogen samen). Het cijfer geeft weer in hoeverre gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. In Doetinchem zijn alle bezittingen voor circa één vijfde gefinancierd met het totaal van de algemene reserve en de bestemmingsreserves, gecorrigeerd met het rekeningresultaat.

De provincie Gelderland acht een solvabiliteit lager dan 20% risicovol, tussen 20% en 50% voldoende en boven 50% minst risicovol.

3. Grondexploitatie

						Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Kengetal grondexploitatie						26%	34%	30%

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de boekwaarde van de grondpositie is ten opzichte van de jaarlijkse baten van de gehele gemeente begroting.

Het is een open deur dat gemeenten met gronden met een lage boekwaarde minder risico lopen dan gemeenten met een hoge boekwaarde. Provincie Gelderland stelt geen norm voor dit kengetal. Alleen de boekwaarde afgezet tegen de totale baten zegt immers weinig. Om te kunnen beoordelen of een gemeente goed scoort met haar grondbedrijf, moeten ook afzetprognoses en getroffen voorzieningen beoordeeld worden.

Wij doen de beoordeling en bijstelling jaarlijks via het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) en onze accountant beoordeelt deze vanuit zijn verantwoordelijkheid.

De verbetering van dit kengetal komt vooral doordat de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) door een stelselwijziging onder de materiële vaste activa gepresenteerd moeten worden en daardoor niet meer meetellen in dit kengetal. Daarnaast ontstaat verbetering van het kengetal door de hogere totale baten van onze gemeente.

4. Structurele exploitatieruimte

					Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Structurele exploitatieruimte					1,4%	0,1%	2,6%

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Ook geeft het aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen en/of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de berekening zoals die nu is voorgeschreven moeten we het saldo van structurele baten en lasten vermeerderd met het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen delen door de totale baten. Het kengetal moet hierdoor minimaal groter dan 0 zijn, anders duidt dit op een tekort in de structurele ruimte.

Wij plaatsen kanttekeningen bij deze voorgeschreven berekeningswijze:

Als een gemeente vooraf spaart voor een investering of een activiteit, bijvoorbeeld de dekingsreserves kapitaallasten, dan beïnvloedt dat nadelig de structurele exploitatieruimte. Dit, terwijl de gemeente juist zeer verantwoordelijk met de dekking van deze uitgaven omgaat. Belangrijker is wat ons betreft een structureel sluitend meerjarenperspectief.

Wat betreft de verbetering van dit cijfer in de jaarrekening 2016 ten opzichte van de begroting ligt hier de oorzaak in de hogere totale baten van onze gemeente.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten als percentage van landelijk gemiddelde

					Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Belastingcapaciteit: woonlasten als percentage van landelijk gemiddelde					97%	97%	97%

Bij dit kengetal worden de woonlasten van een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Is het kengetal lager dan 100%, dan zijn de woonlasten in Doetinchem dus lager dan gemiddeld in Nederland.

Dit percentage wijkt in de jaarrekening niet af van de begroting.

Tenslotte:

Net als in de toelichting op de kengetallen in de begroting 2017 plaatsen we hier nogmaals een kanttekening bij de stuurbaarheid op de kengetallen. Want ook in deze jaarrekening zien we dat de kengetallen verbeterd zijn ten opzichte van de begroting 2016. Over 2015 gebeurde dat ook. Dit komt niet doordat wij hiervoor gekozen en op gestuurd hebben, maar als neveneffect van andere omstandigheden (bijv. de hiervoor geschetste hogere baten).

Hierdoor kunnen we niet uitsluiten dat de kengetallen in komende jaren andere bewegingen maken (nog positiever worden óf weer verslechteren) als neveneffect van keuzes die we dan om inhoudelijke redenen maken of door ontwikkelingen die zich nu eenmaal voordoen. In november 2016 hebben we dan ook met de behandeling van de begroting 2017 met u afgesproken dat we de kengetallen niet als sturingsinstrumenten zien maar ze voor kennisgeving aannemen vanwege hun indicatieve waarde.

Risicomatrix garanties en verstrekte leningen									
Risico effect:		- financieel risico / omvang van de garantie of lening							
Risico kans:		- juridische zekerheid / zekerheden							
		- betalingsgedrag							
		- kredietwaardigheid							
		Risico effect							
		Klein				Groot			
		10%				20%			
	Groot	Verstrekte leningen saldo per 1-1-2017 Stichting Parkmanagement A18 € 118.798 Garanties/SWS Stichting DZC'68 € 750.000 Garantie Scouting Roothaan € 90.000 Totaal € 958.798 Claim weerstandscapaciteit 10% € 100.000				Garantie & lening saldo per 1-1-2017 SAZA - Tophal € 3.057.723 SAZA - betalingsregeling € 125.988 Verstrekte garantie Schouburg Amphion € 483.333 Totaal € 3.667.044 Claim weerstandscapaciteit 20% € 700.000			
Risico kans		Sport Doetinchemse Hockey Club Voetbalvereniging Doetinchem T.T.V. Odion Sport / SWS Tennisclub Zuid V.V. Viod Tennisparkt de Vijverberg VVG '25 Doetinchemse Hockey Club Cultuur Het Brewinc Woningbouw / WSW Woningstichting Woonplaats Site Woondiensten Vestia Groep Woonzorg Nederland Stichting Habion Stichting Mooiland NHG Nationale Hypotheek Garantie Verstrekte leningen Gemeente Hypotheken Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Sportcentrum Rozengaarde Bibliotheek Wehl PC-privé / fietsprivé plan				10%			
						Onderwijs saldo per 1-1-2017 Stichting IJsselgroep € 1.113.576 Zorgsector Sensire € 636.427 Nutssector Vitens € 359.460 Woningbouw GEM Intermeco B.V. € 2.435.809 Totaal € 4.545.272 Claim weerstandscapaciteit 10% € 500.000			

Inleiding

De gemeente heeft een groot aantal kapitaalgoederen in eigendom en beheer. Het betreft o.a. openbaar groen, riolering, wegen, openbare verlichting, diverse gebouwen en kunstwerken. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is enerzijds bepalend voor het voorzieningsniveau en anderzijds ook voor de (jaarlijkse) lasten. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op het beleidskader, beheer en indien van toepassing beschouwen we actuele ontwikkelingen. Tot slot geven we een samenvatting van de kwalitatieve indicatoren en de financiële overzichten.

I. Wegen

Het beleidskader

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van openbare wegen. Uitgangspunt hierbij is dat de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk blijven. De leidraad voor het onderhoud van de wegen is de systematiek voor rationeel wegbeheer van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond- Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW).

Het beheer

Jaarlijks houden we een weginspectie en wordt een meerjarig beheer- en onderhoudsplan opgesteld. Voor het uit te voeren onderhoud hanteren we kwaliteitsniveau eenvoudig, waarbij we maatregelen toepassen op basis van de criteria veiligheid en duurzaamheid. In het beheerplan wegen wordt jaarlijks aangegeven welk onderhoud uitgevoerd is, wat de kwaliteit is van het wegennet en welke onderhoudsmaatregelen met bijbehorende financiën de komende jaren uitgevoerd worden.

Actuele ontwikkelingen

In 2016 is er 100.000 euro minder beschikbaar voor het onderhoud van de wegen. In het beheerplan wegen van 2016 vertalen we dit naar concrete maatregelen.

De intentie is om de besparing te zoeken in het weghalen van overbodig geworden bestrating en de onderhoudsfrequentie van elementenverhardingen omlaag te brengen. De voorgestelde maatregelen worden in combinatie met bezuinigingsmaatregelen in het openbaar groen compact in een proefwijk uitgevoerd. Uitgangspunt blijft dat het areaal wegen schoon, heel en veilig moet zijn.

In 2013/14 is een onderzoek uitgevoerd naar de onderhoudstoestand van een aantal doorgaande wegen binnen de gemeente Doetinchem. Daaruit blijkt dat schades aan het asfalt vanuit de fundering komen. Gemeente Doetinchem heeft budget voor het uitvoeren van onderhoud aan de bovenste laag van de asfaltconstructie, maar niet voor het compleet vervangen van asfaltconstructies inclusief funderingen. Daarvoor is in de komende acht jaar totaal een investering nodig van € 8 miljoen. Per jaar is dus ca. €1 miljoen extra investering nodig. Voor de jaren tot en met 2021 is de dekking in ieder geval geborgd.

2. Civieltechnische kunstwerken

Het beleidskader

Volgens de wegenwet en het burgerlijk wetboek moeten wegen, bruggen en duikers die in beheer en onderhoud van de gemeente zijn in 'goede' staat verkeren. De gebruikers moeten de kunstwerken veilig kunnen gebruiken. In de wegenverkeerswet staat dat de wegbeheerder maatregelen moet treffen om de verkeersveiligheid te waarborgen. Net als bij wegbeheer wordt naar duurzaamheid gekeken ter voorkoming van kapitaalvernietiging.

Het beheer

We beheren 84 grote civieltechnische kunstwerken. Het gaat hierbij om 5 beweegbare bruggen, 59 vaste bruggen (beton, hout en staal), 8 tunnels, 9 steigers, 1 geluidscherm en 2 kademuren. De civiele kunstwerken worden onderhouden op basis van technische levensduur in combinatie met geconstateerde schades. Elk jaar worden de kunstwerken globaal visueel geïnspecteerd, zo nodig gevolgd door gedetailleerde inspecties. Op basis van de uitgevoerde inspecties, worden elk jaar de werkzaamheden voor de komende vier jaar opgesteld. In het beheerplan kunstwerken wordt jaarlijks aangegeven welk onderhoud is uitgevoerd en welk onderhoud we de komende jaren gaan uitvoeren.

3. Openbaar groen

Het beleidskader

De basis van het groenonderhoud in Doetinchem is vastgelegd in het groenstructuurplan (2014). Hierin is op hoofdlijnen beschreven wat de belangrijke groenstructuren zijn. Gelijktijdig met de inspectie voor wegen vindt jaarlijks een inspectie plaats en wordt aan de hand van die bevindingen een meerjarig beheer- en onderhoudsplan opgesteld (een zgn. B&O).

Het beheer

Het openbaar groen omvat in totaal zo'n 453 ha. en bomenbestand beslaat ca. 39.500 stuks. Voor het onderhoud werken wij met een kwaliteitscatalogus openbare ruimte met drie kwaliteitsniveaus: Extra, Standaard en Eenvoudig. Daarnaast is een continue spanningsveld aanwezig tussen de vraag naar een hogere kwaliteit en de beschikbare financiële middelen.

Actuele ontwikkelingen

De kwaliteit van de openbare ruimte ligt momenteel op het niveau eenvoudig.. Plussen in kwaliteit blijven mogelijk in combinatie met zelfwerkzaamheid van bewoners en bedrijven.

Doetinchem werkt met het Wijkbedrijf: een slimme combinatie van eigen vakmensen, mensen van het werkvoorzieningschap en wijkbewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het wijkbedrijf is actief in ruim 2/3 deel van de stad.

In 2015 is het groenbeheer op bedrijventerreinen overgedragen aan de stichting IG&D (ondernemersvereniging) in het kader van parkmanagement. Hiervoor is een overeenkomst aangegaan met een looptijd van vijf jaar.

In 2016 is 100.000 euro minder beschikbaar voor groenonderhoud. In het beheerplan groen van 2016 vertalen we dit naar concrete maatregelen.

De intentie is om de besparing te realiseren door de inzet van bewoners in de wijken te vergroten. Lukt dit niet dan vormen we beplantingsvakken om naar makkelijk (goedkoop) te beheren beheergroepen. Bijvoorbeeld van sierheesters naar gazon.

De inrichting van het groen wordt daarmee eenvoudiger en goedkoper.

De voorgestelde maatregelen worden in combinatie met de bezuinigingsmaatregelen bij de wegen compact in een proefwijk uitgevoerd. Uitgangspunt blijft een schone, hele en veilige stad.

4. Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidsplan verlichting openbare ruimte 2015-2020 is vastgesteld door de raad 29 januari 2015. De kaders voor de komende periode zijn:

- Verlichten op maat;
- Het tegengaan van lichtvervuiling en lichtoverlast;
- Het toepassen van duurzame materialen en het benutten van de technische levensduur;
- In 2020 20% minder energie gebruiken dan in 2013
- Communiceren en adviseren naar bewoners en gebruikers om voldoende draagvlak te krijgen voor aanpassingen van de openbare verlichting en overige lichtbronnen

Het beheer

Het beheerplan verlichting openbare ruimte 2015-2018 is vastgesteld door het college van B&W 23 december 2014

In het beheerplan wordt op het volgende ingegaan:

- Het areaal, de wijze waarop wordt omgegaan met storings, vervangen met de daarbij behorende financiën. De financiën sluiten aan bij de benodigde vervangen en het opheffen van de storings zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan de investeringen.
- Een terugblik op de uitgevoerde werkzaamheden in de voorliggende periode;
- Planning op hoofdlijnen voor de uit te voeren werkzaamheden.

Actuele ontwikkelingen

Door de raad is besloten dat alle financiële besparingen op energie gebruikt dienen te worden om de komende periode nog meer energie te gaan besparen.

Nagenoeg alle te vervangen conventionele armaturen worden vervangen door Led-armaturen.

Tevens wordt gekeken of er een besparing is te halen door conventionele lampen te vervangen retrofit ledlampen.

In het voorjaar 2015 is het totale areaal van openbare verlichting opnieuw in beeld gebracht.

In het najaar 2015 is het onderhoud van de openbare verlichting samen met de Achterhoekse gemeenten opnieuw aanbesteed.

5. Afvalwatersysteem

Het beleidskader

De Wet Milieubeheer biedt het wettelijke kader voor de gemeentelijke rioleringsstaak. Het gemeentelijke beleid met betrekking tot de inzameling en transport van afvalwater is vastgelegd in het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). Het GRP heeft een looptijd van 6 jaar en is geldig tot 1 januari 2016.

Het beheer

Het beheer en onderhoud vindt met behulp van een geautomatiseerd rioolbeheersysteem plaats. Het gaat om het afkoppelen van verhard oppervlak, het renoveren van rioolgemalen en het vervangen en vernieuwen van riolen. Daarnaast vindt het dagelijkse beheer en onderhoud plaats aan rioolgemalen, drukriolering, IBA's, kolken en de overige rioleringsystemen. Door het afkoppelen van verharde oppervlakten kan geanticiperd worden op de klimaatverandering, worden afvalwater en hemelwater gescheiden en wordt de kans op wateroverlast vanuit de gemengde rioolstelsels verkleind. Jaarlijks inspecteren we een deel van het rioolstelsel. Op basis hiervan wordt een meerjarenplanning voor het onderhoud opgesteld. In het beheerplan rioleringen geven we jaarlijks aan welk onderhoud we hebben uitgevoerd en gaan uitvoeren.

Actuele ontwikkelingen

Binnen het rioleringsplan is de strategie erop gericht om situaties met wateroverlast te voorkomen. In de actualisatie wordt meegenomen:

- Structurele verbeteringsmaatregelen zoals het verder afkoppelen van verharde oppervlakten en combinaties met andere werkzaamheden aan de infrastructuur.
- De afspraken uit de twee afvalwaterakkoorden met de gemeenten Montferland en Oude IJsselstreek en het waterschap Rijn en IJssel over de uitvoering van de beheertaken in de afvalwaterketen (riolering + zuivering), met een doorkijk tot 2030.

6. Gebouwen

Het beleidskader

Onderhoud

Het onderhoud wordt uitgevoerd op basis van de landelijk geformuleerde NEN2767. Voor de gemeentelijke panden is als uitgangspunt genomen dat alle panden worden onderhouden op het niveau redelijk (conditiescore 3). Met de invoering van het vastgoedfonds is dit tijdelijk verlaagd naar het soberdere onderhoudsniveau matig (conditiescore 4). Om dit te meten vindt er gemiddeld om de 4 jaar een conditiemeting plaats. Hierbij vindt er een actualisatie van de onderhoudsgevoelige gebouwonderdelen plaats en worden de conditiescores vastgelegd.

Per 1 januari 2015 is het onderhoud van de schoolgebouwen overgedragen aan de scholen, de meerjaren onderhoudsplanning voor de scholen is daarmee komen te vervallen. Deze overdracht is volledig afgerond.

Vastgoedfonds

Om de gemeentelijke accommodaties duurzaam te kunnen onderhouden is in 2014 het vastgoedfonds ingesteld. Binnen het fonds worden huuropbrengsten en verkoopopbrengsten verantwoord. Vanuit deze opbrengsten dienen de gemeentelijke accommodaties beheerd en geëxploiteerd te worden.

Huurharmonisatie

Bij verhuur van gemeentelijke gebouwen wordt er een kostprijsdekkende of marktconforme huur in rekening gebracht. Sport maakt hier een uitzondering op.

Het beheer

Het gebouwenonderhoud is gebaseerd op een geautomatiseerd systeem waarin de onderhoudsverwachting voor de komende 20 jaar is berekend. Afhankelijk van de werkelijke onderhoudssituatie kan de fasering/planning worden aangepast. Bij het uitvoeren van het onderhoud wordt rekening gehouden met de verantwoordelijkheden voor verhuurder en huurder. Verhuurder voert alleen het onderhoud uit waarvoor hij verantwoordelijk is. In 2016 heeft de conditiemeting plaatsgevonden.

Actuele ontwikkelingen

Onderhoud en verhuur

Het onderhoud- en verhuurbeleid voor de gemeentelijke accommodaties wordt in 2016 en 2017 geactualiseerd. Hierbij worden de spelregels voor het gemeentelijk gebouwenbeheer samengebracht in een overzichtelijk document.

Evaluatie Vastgoedfonds

In het najaar van 2015, is het vastgoedfonds in de raad geëvalueerd. Uit de evaluatie komt naar voren dat er de afgelopen twee jaar meerdere stappen voorwaarts zijn gezet om de exploitatie van het vastgoed te verbeteren. Panden zijn verkocht en/of afgestoten. Er is een methode ontwikkeld om huurprijzen te bepalen en er is een start gemaakt om deze huurprijzen door te berekenen aan de gebruikers.

Ondanks de hogere inkomsten door verkoop van vastgoed en verbetering van de exploitatie is zonder ingrijpen de reserve in 2017 leeg. Om structureel voldoende middelen te hebben heeft het college besloten meerdere maatregelen door te voeren. Dit betreft voornamelijk maatregelen gericht op 1) hogere huuropbrengsten, 2) lagere kosten door het afstoten en verkopen van panden en 3) het voortzetten van het lagere onderhoudsniveau matig (conditiescore 4) tot en met 2021.

Kwalitatieve indicatoren

	Volgende	Matig	Onvoldende
Product Wegen			
Kwaliteit totaal areaal verhardingen	94%	2%	4%
Acceptatiegrens CROW totaal areaal verhardingen	77-87%	9-14%	4-9%
Kwaliteit areaal asfaltverhardingen	90%	3%	7%
Acceptatiegrens CROW voor asfaltverhardingen	75-85%	10-15%	5-10%
Kwaliteit areaal elementenverhardingen	97%	1%	2%
Acceptatiegrens CROW voor elementenverhardingen	80-90%	7-12%	3-8%
Product Kunstwerken			
Brug beton	Redelijk		
Beweegbare brug	Redelijk		
Brug hout	Redelijk		
Brug staal	Goed		
Geluidsscherm	Redelijk		
Kademuur	Redelijk		
Steiger	Redelijk		
Tunnel	Redelijk		
Product Afvalwatersysteem			
Ouderdom riolering:			
8% ouder dan 50 jaar	Redelijk		
38% tussen 30-50 jaar	Redelijk		
31% tussen 11-30 jaar	Goed		
23% jonger dan 10 jaar	Goed		
Ouderdom is echter niet alleen maatgevend voor de kwaliteit van de riolering.			
Product Accommodaties			
Onderhoudsniveau	4 Matig (duidelijke onderhoudsschade en behoefte)		

Financiële overzicht

Voor het uitvoeren van al het onderhoud zijn begrotingposten opgenomen. De kosten van de rio-
lering worden 100% gedekt via de heffing van het rioolrecht. Om jaarlijkse fluctuaties in het tarief
rioolrecht te voorkomen is een egalisatievoorziening ingesteld. Voor het vastgoedfonds is met name
door de verkopen van gemeentelijke panden een reserve gecreëerd, die als egalisatie zal dienen voor
het onderhoudsfonds (Pogg) en eventuele tekorten op de reguliere exploitaties van het gemeentelijk
vastgoed. Onderstaande tabel laat de uitgaven zien per product exclusief de investeringslasten. De
mutaties tov de primitieve begroting 2016 zijn als gevolg van indexering, wijziging toerekening inzet
personeel incl overhead en bezuinigingen.

Product nr.	Product omschrijving	Werkelijk 2016	Begroting 2016
2100/1	Wegen, straten pleinen e.d.	4.458.183	4.204.909
2105	Civieltechnische kunstwerken	168.522	131.940
2104	Openbare verlichting	720.537	548.030
5604	Openbaar groen	5.089.261	5.346.964
5800	Speelvoorzieningen (groen)	267.469	260.410
7220	Riolering en watervoorziening	1.868.510	1.842.336
270	Periodiek onderhoud gemeentelijke gebouwen (pogg) betreft structurele dotaties)	929.000	929.000

Om onze bezittingen te financieren is geld nodig. Dit kan ons eigen gespaarde geld zijn of van derden geleend geld. Omdat geld lenen geld kost, is de uitvoering van ons financieringsbeleid een risicovolle taak. Deze taak is daarom gebonden aan wettelijke kaders (met name de Wet Fido en de Wet HOF) en aan kaders in het door de raad vastgestelde treasurystatuut. In deze paragraaf gaan we in op ons financieringsbeleid en de beheersing van de risico's over 2014.

Wat is ons financieringsbeleid?

Het gemeentelijk financieringsbeleid is er op gericht om:

- te voorzien in de financieringsbehoefte op korte en lange termijn;
- de risico's die met deze transacties verbonden zijn te beheersen;
- de rentekosten van de leningen zoveel mogelijk te beperken;
- de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities te beperken.

Onze uitgangspunten daarbij zijn:

- Onze schulden zijn niet hoger dan de waarde van onze bezittingen.
- In de begroting wordt de rente voor nieuw leningen gebaseerd op prognoses van gerenommeerde instellingen waarbij voorzichtigheidshalve een opslag wordt gehanteerd.
- Wij proberen de kasgeldlimiet optimaal te benutten vanuit de gedachte dat rente van kortlopend geld (bijv. daggeld en kasgeld) vrijwel altijd lager is dan van langlopende leningen.

Geld lenen

Omdat onze leningportefeuille en onze reserves en voorzieningen onvoldoende zijn om al onze investeringen te financieren (financieringstekort), hebben we ook in 2015 geld moeten (bij)lenen. Wat betreft de langlopende geldleningen (dat zijn leningen met een looptijd langer dan één jaar) hebben we in 2016 € 18,1 miljoen afgelost en nieuwe leningen afgesloten voor een bedrag van € 16,0 miljoen. Voor het aantrekken van leningen vragen we minimaal twee offertes op.

Waar we het hiervoor over geldstromen voor investeringen hadden, kennen we ook geldstromen voor exploitatie-uitgaven. Het moment waarop inkomsten en uitgaven plaatsvinden lopen gedurende het jaar immers niet synchroon. Daardoor kan de gemeente gedurende het jaar een tegoed of een tekort hebben op de betaalrekening. Gezien de korte periode waarin deze overschotten of tekorten plaatsvinden, worden deze met

korte middelen (looptijd korter dan één jaar) gefinancierd dan wel uitgezet. In ons treasurystatuut hebben we vastgelegd dat we overtollige middelen zonder overmatige risico's (in termen van de Wet Fido "prudent") uitzetten bij banken met tenminste een AAA-rating. Deze keuze bestaat in de praktijk echter niet meer door invoering van het schatkistbankieren.

Zeker met de lage rentestanden die we ook in 2016 kenden, hebben we ook afgelopen jaar zoveel mogelijk "kort geld" geleend. Dat mogen we echter niet onbeperkt. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel we met kort geld mogen financieren. De limiet is door het rijk vastgesteld en bedraagt 8,5% van de totale lasten in de begroting. De kasgeldlimiet is voor 2016 berekend op € 17,6 miljoen. In 2016 hebben wij kasgeldleningen aangetrokken met een looptijd van telkens een maand. De gemiddelde omvang van deze leningen was € 9 miljoen.

Geld uitlenen

Een gemeente mag alleen geld uitlenen uit hoofde van haar publieke taak. Wij hebben dit beleid bekrachtigd in ons treasurystatuut. Wij hebben leningen verstrekt aan onderstaande organisaties/instituten. Leningen en garanties voor uitoefening van de publieke taak worden alleen verstrekt aan door de raad goedgekeurde derde partijen.

Daarnaast heeft de gemeente als werkgever hypothecaire leningen verstrekt aan werknemers. Gezien het gemiddelde bedrag per lening en de onderliggende waarde van het onroerende goed, is hier in feite geen sprake van een kredietrisico. Per 1 januari 2009 is de wet Fido gewijzigd waardoor het niet langer is toegestaan om hypothecaire leningen aan het personeel en politieke ambtsdragers te verstrekken. Bestaande leningen kunnen blijven aflopen zoals overeengekomen. Verder heeft de gemeente als werkgever leningen verstrekt in het kader van de pc-privéregeling en het vervoersplan.

Uitstaande geldleningen per 31-12-2016 (bedragen x € 1.mln.)	
Hypotheken	14,7
Woningcorporatie Vestia	0,6
Stimuleringsfonds volkshuisvesting	4,4
Sportcentrum Rozengarde	4,3
Vitens	1,3
Gem. inbreng eigenvermogen Intermecco Gem Iseldoks	1,1
Overig	0,3
Totaal	26,7

Rente

Belangrijkste risico met betrekking tot financiering is het risico van stijgende rentelasten. De wet Fido begrenst deze risico's. Enerzijds door de hiervoor genoemde kasgeldlimiet. Daarnaast bestaat de renterisiconorm. Deze bepaalt dat jaarlijks maximaal 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening of herfinanciering. Hierdoor wordt voorkomen dat de gemeente in een ongunstige markt een te groot renterisico loopt. Voor de gemeente Doetinchem was de renterisiconorm in 2016 € 41,4 miljoen. In 2016 werd € 18,2 miljoen afgelost op de leningen. We zijn daarmee onder de norm gebleven.

Renteresultaten

In 2014 was nog sprake van een positief resultaat op de rente en investeringslasten van € 1,2 miljoen. In 2015 is geanticipeerd op dit voordeel door de ramingen naar beneden bij te stellen.

Lagere rentevergoedingen voor verstrekte leningen aan gemeentepersoneel leiden tot een nadelig resultaat in 2016.

Verplicht schatkistbankieren

In de wet Fido zijn bepalingen opgenomen die de decentrale overheden verplicht om hun tegoeden boven een drempelbedrag aan te houden bij het ministerie van Financiën in plaats van bij een bank; het zogenaamde schatkistbankieren. Het rijk heeft deze verplichting ingesteld om zo een voordelig effect op het nationale EMU-saldo te bewerkstelligen.

In 2016 is onze bankrekening enkele keren afgeroomd ten gunste van de schatkist van het rijk. Op het moment dat wij zelf weer moesten kunnen beschikken over deze middelen hebben we ze met rente teruggevorderd van het rijk.

Kengetallen (bedragen x € 1 mln.)			
Omschrijving	Bron	31-12-2016	31-12-2015
Omvang jaarrekening	Jaarrekening	230,4	219,3
Renterisiconorm (20% van omvang begroting)	Fido/begroting	41,4	41,2
Reguliere aflossing van langlopende geldleningen	Jaarrekening	18,2	20,7
Nieuw aangetrokken langlopende geldleningen	Jaarrekening	16,0	10,0
Saldo langlopende geldleningen	Jaarrekening	194,2	196,4
Kasgeldlimiet (8,5% van omvang begroting)	Fido/begroting	17,6	17,5
Saldo uitstaande geldleningen	Jaarrekening	26,7	34,3
Omslagrente/rekenrente	Begroting	3,4%	3,4%
Drempelbedrag schatkistbankieren (0,75% van omvang begroting)	Fido/begroting	1,6	1,5

Organisatie algemeen

Op weg naar gD 2020

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo.... Hiermee begonnen we de paragraaf Dienstverlening en bedrijfsvoering van de begroting voor 2016. De maatschappelijke ontwikkelingen waren (en zijn) aanleiding geweest om onze wijze van werken en de organisatiestructuur nog eens goed te bekijken. De resultaten van deze beschouwing zijn uitgewerkt in de organisatievisie gD2020. College en gemeenteraad hebben in 2015 ingestemd met een verdere doorontwikkeling van de organisatie.

Deze doorontwikkeling kent twee grote bewegingen: enerzijds het op afstand plaatsen van een aantal uitvoerende taken en anderzijds het opnieuw inrichten van de gemeentelijke organisatie.

Op afstand plaatsen van uitvoerende taken

Met betrekking tot het op afstand plaatsen van uitvoerende taken zijn er al een aantal verantwoordelijkheden anders ingericht. Zo zijn we in 2015 gestart met het Buurtplein en hebben we in 2016 de taken met betrekking tot de participatiewet (onder andere het sociaal werkvoorzieningsschap en de voormalige afdeling Werk & Inkomen) ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Laborijn. In 2016 is veel aandacht uitgegaan naar het verder uitwerken van deze keuzes. Daarbij is met name gekeken naar de samenwerking en overlap van taken tussen de gemeentelijke afdelingen Maatschappelijke Ontwikkeling, Zorgplein en Buurtplein BV. Dit onderzoek krijgt nog verder vervolg in 2017.

Daarnaast is in 2016 veel tijd en energie besteed aan de verzelfstandiging van de afdeling Buha. Daarbij is onder andere gekeken naar de afbakening van taken, de aan Buha bv te verstrekken opdrachten, de regievoering daarop, de financiële ontvlechting en het sociaal plan zodat alle rechten, plichten en waarborgen voor het huidige personeel goed zijn geregeld en vastgelegd.

De taken van de voormalige afdeling Buha zijn per 1 januari 2017 overgegaan naar Buha bv. In deze overheids-bv zijn de taken met betrekking tot het beheer en onderhoud van de openbare ruimte ondergebracht.

Doorontwikkeling interne gemeentelijke organisatie

Zoals ook al in eerdere stukken is aangegeven werken we toe naar een organisatie die open en wendbaar is. Open betekent in de eerste plaats dat we ons van buiten naar binnen organiseren. Alles wat we doen is gericht op meerwaarde voor de samenleving. En dat doen we opgavengericht: het gaat om de effecten voor Doetinchem, zoals een aantrekkelijke leefomgeving en een sterk economisch klimaat. Ons eindbeeld is die van een organisatie die laagdrempelig is en die zich laat voeden door alle partners. Om dat te kunnen bereiken gaan we werken met het "Doetinchems regiemodel".

In het voorjaar van 2016 zijn we aan de slag geweest met het verder uitwerken van de "interne" kant van de doorontwikkeling. Daarbij is de besturingsfilosofie en de inrichting van de organisatie besproken. Dit heeft geleid tot een "plan van aanpak implementatie visie gD2020". Dit plan van aanpak is geaccordeerd door zowel het college als de raad en is de basis voor de fase waarin we nu aangekomen zijn: het concreet invulling geven aan de taken en structuur zoals deze zijn uitgewerkt in het plan van aanpak.

Het voorgaande proces is vooral uitgewerkt door directie en leidinggevenden, waarbij medewerkers via meedenksessies de gelegenheid hebben gehad input te leveren. In het vervolg traject zal nadrukkelijker de samenwerking worden gezocht met zowel de medewerkers, en wanneer gepast, ook met de verbonden partijen.

Dienstverlening

Alle activiteiten die we doen staan ten dienste van de samenleving. Direct of indirect. Dit was in 2016 niet anders. In het Klant Contactcentrum (KCC) worden de eerstelijns contacten van burgers met de gemeente afgehandeld. De eerstelijns contacten komen via vier kanalen binnen:

- telefoon,
- balie/receptie/ huisbezoek (face-to-face klantcontact),
- digitaal(mail)
- en post.

Er ontstaan nieuwe verhoudingen tussen de kern- en uitvoerings-organisatie, door de verzelfstandiging van bijvoorbeeld BUHA en Werk en Inkomen. De zelfstandige organisaties hebben de keus of zij wel of niet gebruik maken van de dienstverlening van het KCC. Dit is niet meer vanzelfsprekend.

Zo heeft Laborijn er voor gekozen de telefonie zelf te gaan doen, terwijl BUHA de eerste drie jaar wel van onze diensten gebruik maakt. Hierdoor ontstaat de vraag of het KCC groter of kleiner wordt. Daar zal in 2017 meer duidelijkheid over moeten ontstaan. Deze vraag is ook in de bouwopdracht KCC voor de organisatieontwikkeling meegenomen.

In 2017 komt de taak van postregistratie naar de gemeentewinkel toe. Ook voor deze dienstverlening geldt dat de zelfstandige organisatie hier hun eigen keuzen in gaan maken.

Wat voorop blijft staan, is dat het voor de burger duidelijk moet zijn en blijven waar ze voor welke onderwerpen terecht kunnen. De burger heeft recht op een antwoord. Een goede digitale informatievoorziening is hierbij een noodzaak.

Voor het informatie- en informatiebeveiligingsbeleid geldt nog steeds dat we deze verankeren in de organisatieontwikkelingen. Het bestuur blijft verantwoordelijk.

Personeel

De organisatieontwikkeling, zoals al eerder toegelicht, heeft mogelijk ook rechtspositionele consequenties voor de medewerkers. Dit is met name het geval voor medewerkers die werkzaam zijn in de taakgebieden die meer op afstand worden gezet. Voor de medewerkers van de afdeling Werk en Inkomen, die nu zijn overgegaan naar de gemeenschappelijke regeling Laborijn is in 2015 een sociaal plan opgesteld. Voor de medewerkers van Buha is in 2016 een sociaal plan afgesloten. Afhankelijk van hoe de doorontwikkeling in het sociale domein er uit gaat zien zal het ook daar nodig zijn een sociaal plan af te sluiten voor medewerkers van gD die overgaan naar Buurtplein bv.

Het kan voorkomen dat er knelpunten ontstaan met betrekking tot de personele invulling bij de verdere uitwerking van de “interne” organisatieontwikkeling. De verwachting is dat dit niet op grote schaal gaat spelen maar we kunnen het in deze fase niet volledig uitsluiten. We verwachten hier in de loop van 2017 meer helderheid over te krijgen.

Ontwikkelingen loonsom

In de voorjaarsnota 2011 heeft de raad besloten tot een extra korting op de ambtelijke organisatie van € 0,8 miljoen. Dit bovenop de taakstelling van ruim € 3 miljoen op loonsom en loonsom gerelateerde budgetten. Op dat moment was er nog geen duidelijkheid over de effecten van de drie decentralisaties of andere nieuwe wettelijke taken. In de afgelopen jaren zijn wel forse stappen bij deze ontwikkelingen gezet en deze hebben tot goede (vooral inhoudelijke) resultaten geleid.

De personele taakstelling van ruim € 3 miljoen is geheel gerealiseerd. De extra taakstelling van € 0,8 miljoen is in 2015 voor € 260.000 gerealiseerd. Het resterende bedrag van € 540.000 is meegenomen als taakstelling in de begroting van 2016 (zie programma 11) en wordt gefaseerd gerealiseerd. Daarbij was het de intentie dat in 2016 €100.000,- structureel bespaard zou worden.

Het afgelopen jaar zijn we met het georganiseerd overleg het gesprek aangegaan over welke arbeidsvoorwaarden en andere instrumenten goed aansluiten bij het realiseren van de open en wendbare organisatie die we nastreven (zoals bijvoorbeeld het generatiepact en de inrichting van het loongebouw). Een beheersbare loonsom maakt hier onlosmakelijk onderdeel van uit. We zijn dan ook met het georganiseerd overleg het gesprek aangegeven over de houdbaarheid van het drieschalenstelsel voor nieuwe personeel en de mogelijkheden voor het invoeren van het generatiepact. Dit heeft er toe geleid dat we per 1 januari 2016 zowel de regeling generatiepact hebben kunnen invoeren, en de toepassing van het drieschalenstelsel voor nieuwe medewerkers hebben afgeschaft. Concreet houdt dit laatste in dat medewerkers die op of na 1 januari 2016 in dienst zijn gekomen geen recht meer hebben op de uitloopschaal. Zij kunnen bij goed functioneren wel een tijdelijke toelage krijgen. Deze moet echter ieder jaar opnieuw vastgesteld worden. Op termijn zal dit dan ook tot een structurele besparing leiden. Met de regeling generatiepact creëren we tegelijkertijd ruimte voor nieuwe instroom van jongere medewerkers.

Met de invoering van het generatiepact is de voorgenomen besparing gerealiseerd. Omdat de vrijgekomen uren niet volledig kunnen worden herbezet heeft dit wel consequenties voor de bezetting en de werkdruk en daarmee ook voor de uitvoering van taken en de dienstverlening

Strategische personeelsplanning

In het verleden hebben we diverse onderzoeken gedaan naar de strategische inzet van personeel. Bij het uitwerken van de verantwoordelijkheden van de afdelingen in de nieuwe context wordt ook gewerkt aan een formatieplan. Zowel kwalitatief als kwantitatief.

Bij de uitwerking daarvan wordt ook meteen opnieuw gekeken naar hoe in relatie daarmee de bezetting vorm kan krijgen. Dan kan opnieuw gekeken worden naar de ontwikkeling in het personeelsbestand en de demografische opbouw. Aan de hand daarvan wordt dan organisatie breed gekeken waar de grootste uitstroom wordt verwacht die ook opnieuw moet worden ingevuld. Omdat niet alleen de taken, maar ook de werkwijze van de organisatie continu in ontwikkeling is zal niet overal één op één invulling op dezelfde wijze gewenst zijn.

Ontwikkeling ziekteverzuim	2013	2014	2015	2016
Doetinchem	4,9%	4,4%	4,7%	4,8%
Vergelijkbare gemeenten			4,9%	

De informatiehuishouding

De informatiearchitectuur van onze organisatie wordt gerealiseerd langs een aantal lijnen:

- "Eenmalige registratie-meervoudig gebruik". Dit doel bereiken via de wettelijke basisregistraties en aansluiting op landelijke databronnen.
- Volledig digitaal werken.
- Uitbreiden van de digitale dienstverlening.
- Adequate managementinformatie.
- Aandacht voor informatiebeveiliging en privacy
- Samenwerking met onze partner gemeenten

De continuïteit en kwaliteit van de basisregistraties BAG(basisadministratie adressen en gebouwen) is met een beperkte formatie uitbreiding beter geborgd. Het project BGT(basisadministratie groot-schalige topografie) is begin 2016 voltooid. Onze beheerorganisatie zorgt nu voor het bijhouden van de topografische gegevens voor Doetinchem en Doesburg. We onderzoeken of deze dienst ook voor andere gemeenten kan worden verzorgd. Wij hebben de aansluiting gerealiseerd op de landelijke voorziening van de WOZ van het Kadaster waardoor burgers toegang hebben tot hun gegevens via www.wozwaardeloket.nl.

Een groot deel van de organisatie is overgegaan naar het nieuwe zaakstelsel. Dit hopen wij in 2017 geheel af te ronden. Met de inzet van een scanstraat met OCR herkenning hebben wij stappen gezet om het registratieproces efficiënter te maken. Door de inzet van een nieuw systeem voor webformulieren zijn wij nu in staat onze e-formulieren verder uit te breiden. Ook komt een nieuwe digitale belastingbalie beschikbaar. Daarmee zetten we in 2017 duidelijke stappen in onze digitale dienstverlening. Deze wijze van digitaal zaaksgewijs werken bieden wij ook aan de Regio Achterhoek en de ODA.

In de managementinformatie zijn wij kwetsbaar gebleken. Met specialistische kennis kan er informatie uit ons systeem gehaald worden. Dat vraagt meer aandacht. Om hier slagen in te maken zal deze rol de komende jaren versterkt moeten worden. Door actief op te trekken met onze gemeentelijke samenwerkingspartners willen we hier stappen in zetten.

De verdere implementatie van de baseline informatiebeveiliging (BIG) en het implementeren van de nieuwe Europese privacywetgeving heeft volop onze aandacht gehad. Dit zal ook in 2017 nog veel aandacht vragen

Het was het jaar van transities. Voor de verzelfstandiging van Laborijn is de informatiearchitectuur ontvlecht. Daarbij is de documentaire archivering opnieuw neergezet. Het gemeentelijk WI-archief is afgesloten en wordt voorbereid om te worden overgedragen. Ook de voorbereiding om BuHa-bv te verzelfstandigen leidt in 2017 tot ontvlechting van de informatiearchitectuur.

ICT-infrastructuur

De ICT-samenwerking(Aalten, Doesburg, Doetinchem en Oude IJsselstreek) levert onze vraag naar werkplek, mobiele apparatuur, gebruiksrechten en toegangsmogelijkheden. Totaal bood zij 1700 medewerkers toegang op ca 1600 werkplekken

Groei van mn tijdelijke medewerkers maakte dat er een uitbreiding nodig was van het aantal gebruikers van het netwerk. Binnen het flexibele werkplekconcept leidde dit tot meer werkplekken en ook mobiele faciliteiten. De kostenverdeling van de ICT-samenwerking kent een verdeelsleutel op basis van gebruikers en gevraagde werkplekfaciliteiten. Onze financiële bijdrage aan de ICT samenwerking is daarom gestegen.

Het besturingsmodel van de ICT-samenwerking geeft de gast-gemeente Doetinchem goede mogelijkheden om aan de ICT-eisen en wensen te voldoen. Sterk wordt gestuurd op standaardisatie. Want dit blijft de beste voorwaarden bieden voor de dienstverlening en daarmee de continuïteit en beschikbaarheid van de ICT. Een uitwijktest voor de ICT-samenwerking heeft laten zien dat dat het beheer op orde is.

Einde 2016 heeft de ICT-samenwerking zijn port-folio uitgebreid met telefonie diensten. De deelnemende gemeenten kunnen nu ook hierop standaardiseren en biedt de inrichting ook uitwijkfaciliteiten.

Jaaroverzicht 2016 Informatieveiligheid en Privacy

Implementatie Baseline informatiebeveiliging gemeenten (BIG)

Alle BIG-beveiligingsmaatregelen zijn geheel of gedeeltelijk geïmplementeerd. De verbeterpunten en risico's zijn opgenomen in het informatiebeveiligingsplan (IBP) 2016, dat door de directie is vastgesteld. Om in de toekomst de naleving van deze maatregelen te kunnen bewaken wordt een Information Security Management Systeem (ISMS) ingevoerd. Hiermee zijn wij in staat zijn om te meten of de organisatie 'in control' is op het gebied van informatiebeveiliging.

Meldplicht datalekken

Op 1 januari 2016 is de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) uitgebreid met de Meldplicht Datalekken. Het vrijkomen (lekken) van persoonsgegevens zonder dat dit de bedoeling is van de organisatie of het onrechtmatig verwerken moet worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Wij hebben een procedure opgesteld hoe wij datalekken registreren en melden.

De toezichthouder heeft in 2016 bijna 5500 meldingen van datalekken ontvangen. Hiervan heeft onze gemeente er 4 gemeld. Onze datalekken waren het gevolg van menselijk handelen. Om herhaling in de toekomst te voorkomen zijn werkprocessen aangepast en blijven wij verder inzetten op bewustwording bij medewerkers.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Op 25 mei 2016 is de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden, deze wet vervangt de Wet bescherming persoonsgegevens. Gemeenten hebben tot 25 mei 2018 de tijd om aan de nieuwe regels in de Verordening te voldoen. Aan het merendeel van de regels hebben wij al invulling gegeven. Wat nog moet plaatsvinden is de aanstelling van een functionaris gegevensbescherming (FG). Dit willen wij mogelijk regionaal oppakken.

Bewustwording Informatieveiligheid

Het zorgvuldig omgaan met (privacy)gevoelige informatie vraagt om de juiste houding en inzet van alle medewerkers, te beginnen met voldoende bewustwording en commitment van bestuur en management. De datalekmeldingen bevestigen dat Informatieveiligheid voor een groot deel (80%) mensenwerk is en slechts voor een klein deel (20%) een technische aangelegenheid. Ook in 2016 hebben we een digitale kennistoets informatiebeveiliging uitgerold onder alle medewerkers. Ten opzichte van 2014 en 2015 constateren we een stijgende lijn in de bewustwording rondom informatieveiligheid. Ook groeit het aantal documenten op de informatiebeveiligingspagina van het Intranet waarmee we extra aandacht besteden aan dit onderwerp.

Privacybeleid en model bewerkersovereenkomst

In 2016 is een privacy-werkgroep vanuit verschillende disciplines aan de slag gegaan om te komen tot een gemeentebreed privacybeleid. Begin 2017 wordt het gemeentebrede privacybeleid aan gemeenteraad en college ter vaststelling voorgelegd en volgt er een implementatieplan om te waarborgen dat overeenkomstig de privacywetgeving wordt gehandeld. Eén van de vast te stellen documenten is een model bewerkersovereenkomst. Deze wordt gesloten als een derde in opdracht van de gemeente persoonsgegevens verwerkt en bevat regels hoe men moet omgaan met de persoonsgegevens en op welke wijze deze beveiligd moeten worden.

Beveiligingsincidenten

Om te zorgen dat onze systemen voldoende beveiligd zijn hebben wij diverse technische maatregelen genomen. Wij zijn aangesloten bij de Informatie Beveiligings Dienst (IBD) om kwetsbaarheden in een vroegtijdig stadium te detecteren. Hiervoor ontvangen wij wekelijks signaleringslijsten. Deze waarschuwingen worden zorgvuldig beoordeeld en waar nodig worden extra maatregelen getroffen. Ook dit jaar vonden er een aantal beveiligingsincidenten plaats. Deze incidenten worden geregistreerd, geanalyseerd en geëvalueerd. De gevolgen van deze incidenten waren beperkt.

Resultaten audits

Elk jaar moeten gemeenten zich verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. Wij hebben aan alle audits voldaan. De zelfevaluatie voor de Basisregistratie Personen (BRP), de paspoorten en identiteitskaarten (PNIK) en het Register Niet Ingezetenen (RNI) bestaat uit 2 onderdelen. De kwaliteit van de gegevens is goed. We scoren op alle onderdelen boven de gestelde norm. Voor de processen die kwaliteit moeten waarborgen scoren we op de onderdelen BRP en PNIK een voldoende en voor RNI een goed. Er zijn echter ook een aantal verbeterpunten. Deze zijn samengevat in een actieplan en worden in 2017 opgepakt.

Voor de Suwinet audit hebben wij wel aanpassingen moeten doen. De inspectie SZW heeft ons getoetst aan de hand van zeven essentiële beveiligingsnormen. We voldeden niet aan twee van de zeven essentiële beveiligingsnormen. We legden nl. niet alles schriftelijk vast. Dit hebben we via een inhaal-slag hersteld, waarmee we alsnog aan de zeven essentiële normen voldeden.

Voor de Digitale persoonsidentificatie (DigiD) is de audit uitgesteld tot 2017 in verband met de overgang naar een nieuw systeem. De audit voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) is dit jaar niet uitgevoerd. Het ministerie gaat op zoek naar een vorm van toezicht die minder last legt bij de gemeenten en kwalitatief meer informatie oplevert.

Uitwijktest

De afhankelijkheid van ICT neemt steeds verder toe. Om de continuïteit van de bedrijfsvoering niet in gevaar te brengen beschikken wij over een uitwijkvoorziening met reservesystemen. Hiermee kunnen bij calamiteiten de meest cruciale systemen binnen de gestelde termijnen beschikbaar worden gesteld. Jaarlijks testen wij de werking van deze reservesystemen. Ook dit jaar is de ICT-uitwijktest succesvol verlopen.

Faciliteiten (Huisvesting)

Gestreefd wordt naar een clustering van dienstverlenende organisaties rondom het stadhuis (concept "burgerplaza" rondom een "Bruisend Stadsplein", masterplan "Schil").

Het stadhuis wordt met recht de plek van ontmoeten. De faciliteiten voor formele en informele vergaderingen worden intensief gebruikt. Zowel voor lokale- als regionale activiteiten is het de "place-to-be". Wel worden de grenzen bereikt en vraagt dit om regulering.

De werkzaamheden in het zorg domein hebben gemaakt dat er een grote vraag kwam naar meer werkplekken. Extra m2 zijn tijdelijk gerealiseerd in het kantoor Stadspoort. Het flexibele werkplekconcept en de standaardisatie van onze diensten hebben gemaakt dat deze operatie soepel naar onze medewerkers kon worden uitgerold. Wel stijgen daarmee de facilitaire kosten door de huur van de m2, de inrichting van werkplekken en het beschikbaar stellen van faciliteiten

Realisatie heeft plaatsgevonden van het toegangsbeleid. Gebruikers hebben een pas gekregen die de toegangs- en identificatiemogelijkheden biedt. Ook geeft de pas de mogelijkheid om met het printvolgsysteem overal documenten op te vragen.

Afgelopen jaren is toegewerkt naar andere verhoudingen in het beheer van de technische installaties van het stadhuis. De beheersopgave is helder en de kosten zijn inzichtelijk geworden.

Als opdrachtgever willen we beoordelen op 'toegevoegde waarde' en 'dienstverlening'. Van onze dienstverlener verwachten we een actieve rol in energetische verbeteringen van onze technische

installaties met uiteraard behoud of verbetering van het klimaat.

Inkoop

Doelmatig en rechtmatig inkopen en professioneel opdrachtgeverschap staan hoog op de agenda. De drie decentralisaties vragen ook op het inkoopterrein een hele duidelijke rol. Momenteel laten wij een uitwerking maken van rollen als strategisch inkoopbeleid, operationele inkoop, contractmanagement ed.

Met onze accountant zijn wij van mening dat het borgen en vastleggen van inkoop activiteiten meer aandacht nodig heeft. Dit willen wij doen door voor inkopen en aanbestedingen vanaf €15.000,- of hoger een inkoopprotocol (minimaal startdocument invullen) verplicht te stellen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het BBV omschrijft een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar is gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de partij failliet gaat of wanneer de gemeente aansprakelijk is voor een bepaald bedrag in de situatie dat de verbonden partij zijn verplichtingen jegens derden niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake indien een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente plaatsneemt in het bestuur van de verbonden partij of namens de gemeente stemt in bijvoorbeeld een aandeelhoudersvergadering.

De afgelopen jaren laat de gemeente steeds vaker taken uitvoeren via verbonden partijen. Denk bijvoorbeeld aan Sportcentrum Rozengarde B.V., Buurtplein B.V. en Laborijn. Per 1 januari 2017 is BUHA B.V. aan deze rij toegevoegd. Er kunnen verschillende motieven voor deelname in een verbonden partij aanwezig zijn:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking met anderen.
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen.
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise.
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit: deelnemers staan samen sterker.
- Visie op de organisatie: het past in een kernorganisatie met uitvoeringsorganisaties.

Het is van belang dat de (beleid)doelstellingen die de gemeente heeft mede via de verbonden partijen worden gerealiseerd. De gemeente houdt immers de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's in de begroting. In de programma's is aangegeven welke bijdrage een verbonden partij hieraan levert. Er zal telkens moeten worden beoordeeld of een taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente dat voor ogen staat en of er voldoende inhoudelijk en financieel toezicht is op het uitvoeren van deze taak.

Toezicht en sturing verbonden partijen: de praktijk

De gemeente heeft diverse soorten verbonden partijen. Zo neemt de gemeente samen met andere gemeenten deel in verschillende gemeenschappelijke regelingen en een coöperatie. Ook is de gemeente aandeelhouder, soms voor 100%, van diverse besloten en een naamloze vennootschappen. De gemeente heeft een driedelige relatie met deze verbonden partijen en geeft hiermee invulling aan toezicht en sturing hierop:

1. Zij is eigenaar van diverse naamloze en besloten vennootschappen doordat ze een bepaald percentage van de aandelen in bezit heeft. O.a. Vitens, BNG en Alliander
2. Zij verstrekt een opdracht of subsidie aan de verbonden partij voor de uitvoering van bepaalde nader omschreven activiteiten. Dit komt in Doetinchem alleen voor in combinatie met punt 1). Het betreffen Amphion, Buurtplein en sportcentrum Rozengarde.
3. Er is een taak overgedragen aan een gemeenschappelijke regeling ten gevolge waarvan de gemeente zitting heeft in het algemeen en dagelijks bestuur. De regeling wordt gefinancierd via een afdracht vanuit de gemeente. Dit zijn Laborijn, GGD, ECAL, ODA, VNOG en Regio Achterhoek.

Bij Amphion, Buurtplein en Rozengarde is het van belang de verschillende relaties met de verbonden partij duidelijk van elkaar te (onder)scheiden. De gemeente zal als eigenaar van een naamloze of besloten vennootschap vooral het belang van die vennootschap in het oog moeten houden. Als opdrachtgever of subsidieverstrekker aan een naamloze of besloten vennootschap zal de gemeente vooral haar eigen belangen moeten dienen.

Verantwoording en controle

Afhankelijk van de relatie met verbonden partijen wordt als volgt invulling gegeven aan verantwoording en controle.

1. Eigenaar

Vanuit de rol van eigenaar geven we onder andere invulling aan verantwoording en controle door uitoefening van de volgende bevoegdheden:

- We zijn (al dan niet met andere aandeelhouders) bevoegd de directeur te benoemen, tenzij er een raad van commissarissen is ingesteld aan wie deze bevoegdheid toekomt.
- De jaarstukken en de begroting behoeven de goedkeuring van de eigenaar.
- Investerings met een zekere financiële omvang behoeven de goedkeuring.
- We beslissen mee over een eventueel overschot (dividend).

2. Opdrachtgever of subsidieverstrekker:

- Er wordt een opdrachtovereenkomst gesloten of een subsidiebeschikking afgegeven met daarin omschreven wat de verbonden partij tegen welk tarief gaat doen (het wat bepaalt de gemeente, het hoe de verbonden partij).
- We voeren periodiek een voortgangsgesprek met de verbonden partij over de voortgang van de door deze partij te leveren prestaties. Hierover vindt verslaglegging plaats.
- De uitkomst van de voortgangsgesprekken kunnen aanleiding zijn tot aanpassing van de overeenkomst of subsidiebeschikking.

3. Overdracht taak aan gemeenschappelijke regelingen

- Bestuurders van de gemeente zijn vertegenwoordigd in het algemeen en/of dagelijks bestuur van de regeling en hebben in die hoedanigheid zeggenschap over de koers van de regeling.
- De raad moet een zienswijze geven over de begroting en ook voorafgaand hieraan over de beleidsuitgangspunten van deze begroting.
- De jaarrekening wordt tijdig (voorafgaand aan de begroting van een volgend jaar) ter kennisname aan de gemeente gestuurd.

Risicobeheersing

Net als de gemeente dient ook een verbonden partij te beschikken over weerstandsvermogen om financiële tegenvallers op te vangen. Het opbouwen van een dergelijk vermogen is bovenal een taak van de betreffende verbonden partij. Duidelijk moge zijn dat daar waar de gemeente, via afdracht, subsidie of opdrachtverstrekking, de financiële omvang van de verbonden partij bepaalt, zij ook een verantwoordelijkheid heeft bij het bepalen en in stand houden van het weerstandsvermogen. De beoordeling van de prestaties van een verbonden partij vindt plaats in het regulier overleg met de partij (waarbij verslaglegging plaatsvindt) en aan de hand van rapportages in kader van begroting en verantwoording. Wanneer blijkt dat er een risico ontstaat zal dit in deze paragraaf expliciet benoemd worden en meegenomen worden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overzicht van verbonden partijen

In onderstaand overzicht staan de verbonden partijen opgenomen met daarbij de belangrijkste gegevens zoals deze vereist zijn in het BBV. Bij de verbonden partij staat een verwijzing naar een programma. In dat programma wordt toegelicht op welke wijze de partij bijdraagt aan onze doelstellingen. Bij het samenstellen van deze paragraaf waren de jaarrekeningen 2016 nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit hun jaarrekeningen 2015 opgenomen.

Verbonden partij	Programma	rekening 2015 verbonden partij			jaarrekening 2016 gD		
		resultaat	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Aandeel Doetinchem		Boekwaarde deelneming
					In %	bijdrage / dividend	
Gemeenschappelijke regelingen							
Regio Achterhoek (bestuurlijke samenwerking) Gevestigd te Doetinchem	11	56.000	24.042.000	1.004.000	19%	249.000	0
Euregio (bestuurlijke samenwerking) Gevestigd te Gronau (Dld)	11	-11.648	694.976	1.164.871	1,7%	16.000	0
VNOG Noord- en Oost-Gld (veiligheid/brandweer) Gevestigd te Apeldoorn	1	1.104.000	34.615.000	6.319.000	8%	3.380.000	0
ECAL (erfgoedcentr.Achterhoek/Liemers) Gevestigd te Doetinchem	7	43.000	753.000	129.000	14%	194.000	0
Laborijn (2015 sociale werkvoorziening, vanaf Gevestigd te Doetinchem	10	255.000	4.159.000	6.716.000	60%	31.257.000	0
GGD Noord –en Oost-Gld Gevestigd te Apeldoorn	10	224.000	3.042.000	2.948.000	7%	774.000	0
ODA (omgevingsdienst Achterhoek) Gevestigd te Hengelo	8	400.000	1.310.000	623.000	12%	647.000	0
Vennootschappen							
NV. Bank Nederlandse gemeenten Gevestigd te Den Haag	12	226.000.000	145.300.000.000	4.200.000.000	0,11%	64.000	156.858
NV. Alliander (netwerkbedrijf energieleidingen) Gevestigd te Arnhem	12	235.000.000	4.039.000.000	3.687.000.000	0,58%	73.000	49.068
Vitens NV (drinkwaterbedrijf) Gevestigd te Utrecht	12	55.400.000	1.242.700.000	471.700.000	1,2%	191.000	58.722
Amphion NV Schouwburg in Doetinchem	4	-58.000	2.730.000	409.000	89%	766.000	257.000
Sportcentrum Rozengaarde BV Gevestigd te Doetinchem	5	483.000	5.984.000	442.000	100%	1.260.000	0
Buurtplein BV (uitvoeringorganisatie soc. domein) Gevestigd te Doetinchem	10	977.000	3.002.000	977.000	100%	6.988.000	3
GEM Intermeco BV (projectorganisatie Iseldoks I) Gevestigd te Doetinchem	8	0	2.138.000	5.557.000	50%	2.436.000	7.695.000
Coöperaties							
Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiemaatschappij U.A. (gegevens uit jaarrek 2014) Gevestigd te Winterswijk	8	-252.000	297.000	308.000	18,8%	0	0

In paragraaf 6 Verbonden partijen, beschrijven we organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Daarnaast heeft gemeente Doetinchem in nog twee organisaties een bestuurlijke en toezichhoudende rol. Van een financieel belang is in principe geen sprake waardoor ze niet thuis horen in de paragraaf Verbonden partijen. Mochten beide organisaties in financiële problemen komen, dan kan onze gemeente hierop wel aangesproken worden. Daarom vinden wij het belangrijk onze relatie met deze twee organisaties te benoemen en kiezen we ervoor ze op te nemen in deze paragraaf 6a.

Gemeenschappelijke regeling openbaar primair onderwijs Stichting IJsselgraaf, gevestigd te Zelhem	
Programma	3 Onderwijs
Doelstelling en openbaar belang	IJsselgraaf coördineert en oefent de bevoegdheden van de raad uit als bedoeld in artikel 48 WPO en de statuten van de stichting.
Partijen	De gemeenten Bronckhorst, Doesburg en Doetinchem.
Bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur: portefeuillehouder onderwijs.
Financieel belang	Geen
Risico's	De deelnemende gemeenten zijn in geval van ernstige taakverwaarlozing door het schoolbestuur of functioneren in strijd met de wet bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de scholen en zo nodig de stichting te ontbinden. De mogelijke financiële gevolgen van een opheffing (liquidatie) van het schoolbestuur komen voor rekening van de deelnemende gemeenten. Het openbaar onderwijs wordt gefinancierd door de rijksoverheid.
Overig	Bij IJsselgraaf hebben de drie deelnemende gemeenten de vormgeving van het toezicht kritisch bekeken. Om de samenwerking tussen de partijen goed te borgen en slagvaardiger te kunnen handelen binnen een juridisch kader is besloten tot de instelling van een Gemeenschappelijke regeling openbaar primair onderwijs. Het bestuur van IJsselgraaf heeft bij de gemeenten het verzoek ingediend de statuten te mogen wijzigen om het raad-van-toezichtmodel in te kunnen voeren. De gemeenteraden hebben hiermee ingestemd. Daarnaast hebben de stichtingen IJsselgraaf en Archipel het voornemen om bestuurlijk te fuseren.
Rapportages	Begroting, jaarrekening en jaarverslag van de Stichting IJsselgraaf.

Stichting Achterhoek VO, gevestigd te Doetinchem	
Programma	3 Onderwijs
Doelstelling en openbaar belang	Het toezicht vanuit de grondwettelijke positie van het openbaar onderwijs uitoefenen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs bewaken overeenkomstig de bepalingen in de wet en de statuten van de stichting.
Partijen	De gemeenten Zutphen, Berkelland, Winterswijk en Doetinchem.
Bestuurlijk belang	Deelname in het overlegorgaan: portefeuillehouder onderwijs.
Financieel belang	Geen
Risico's	De deelnemende gemeenten zijn in geval van ernstige taakverwaarlozing door het schoolbestuur of functioneren in strijd met de wet bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de scholen en zo nodig de stichting te ontbinden. De mogelijke financiële gevolgen van een opheffing (liquidatie) van het schoolbestuur komen dan in principe voor rekening van de deelnemende gemeenten. Het openbaar onderwijs wordt gefinancierd door de rijksoverheid.
Overig	Stichting Achterhoek VO is ontstaan uit een bestuurlijke fusie tussen COVOA en Orchidee Scholengroep. Achterhoek VO is een samenwerkingsstichting waarbinnen de scholen met behoud van hun openbare karakter dan wel levensbeschouwelijke identiteit en met behoud van hun pedagogisch-didactische inrichtingsvrijheid functioneren. In de statuten is gewaarborgd dat de diversiteit van een samenwerkingsstichting ook in de samenstelling van de raad van toezicht zichtbaar is. Alle toezichthouders onderschrijven de grondslag van de stichting en daarmee van alle scholen.
Rapportages	Begroting, jaarrekening en jaarverslag van de Stichting Achterhoek VO.

Inleiding

Deze paragraaf is de verantwoording van de gemeentelijk gronden over 2016. We geven inzicht in de resultaten en ontwikkelingen op hoofdlijnen. Wij rapporteren u volgens de BBV-voorschriften en verstrekken informatie over de grondverkoppen.

De raad heeft in zijn raadsvergadering van 2 juni 2016 het meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG 2016) vastgesteld. Voor de uitvoering van al deze ruimtelijke ontwikkelingen heeft de raad hierbij aanvullende kredieten verstrekt van in totaal € 6,1 mln.

Daarnaast zijn de volgende raadsbesluiten van belang geweest voor de sturing op het grondbeleid.

- Raadsbesluit 15-4-2016: Onderhandelingsresultaat Lookwartier en Saronix
- Raadsbesluit 02-06-2016: De Tweede halfjaarrapportage Samenwerking bedrijventerreinen West Achterhoek,
- Raadsbesluit 22-09-2016: Uitvoering herziene woningbouwstrategie
- Raadsbesluit 22-12-2016: Kredietverlening aankoop Doetinchemseweg 6 te Wehl (A18 bedrijfterreinen 2de fase)
- Raadsbesluit 16-02-2017: Samenwerking bedrijventerreinen West Achterhoek

Ook de wijzigingen in het afgelopen jaar van de BBV-voorschriften hebben bijgedragen aan de sturing van het grondbeleid. De wijzigingen zijn met terugwerkende kracht ingevoerd. In deze jaarrekening besteden we aandacht aan de balanspresentatie die voortvloeien uit de nieuwe BBV-voorschriften. De werkelijke financiële gevolgen van de BBV-voorschriften met betrekking tot de wijziging van de rentetoerekening en de disconteringsvoet zijn wel verwerkt in het MPG 2016 en in deze jaarrekening. Ook in de begroting van 2017 hebben we structurele aanpassingen gedaan en we verwijzen naar de paragraaf grondbeleid 2017.

De verantwoording over de grondexploitaties bestaat uit de volgende onderdelen:

1. samenvatting;
2. jaarrekeningresultaat;
3. bouwgronden in exploitatie (BIE);
in dit hoofdstuk worden drie gezichtspunten toegelicht, te weten de verantwoording van het jaar 2016, de gevolgen van deze jaarrekening voor de volgende actualisatie en de verkopen van de afgelopen jaren;
4. Wijziging BBV-voorschriften m.b.t. balans voor de strategische gronden, de niet exploitatie genomen gronden (voorheen NIEGG) en het kostenverhaal op particuliere ontwikkelaars (exploitatie overeenkomsten)
5. reserve bouwgrondexploitaties;
6. kredieten;

1. Samenvatting

Het negatieve **resultaat** op de gronden bedraagt € 678.000 en heeft met name betrekking op de genomen maatregelen voor het A18 bedrijvenpark welke zijn behandeld in de raadsvergadering van 16 februari 2017. Daar staat tegenover dat bij de vaststelling van het MPG 2016 een bedrag van € 595.000 (35% van € 1,7 mln.) was gereserveerd in de reserve bouwgrondexploitaties voor deze maatregelen.

Conform ons financieel beleid stellen we jaarlijks voor om het resultaat op de bouwgrondexploitaties ten gunste of ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie te brengen. Hiervoor verwijzen we naar het bestemmingsvoorstel in deze gemeenterekening en naar de stand van de reserve bouwgrondexploitaties.

De opbrengst van **grondverkopen** van de woningbouw bedroeg € 4 mln, en heeft betrekking op 71 kavels. Het 7-jaars gemiddelde van de verkoopopbrengst voor woningen is licht gestegen en handhaaft zich op het niveau van ca. € 4 mln. per jaar.

Voor de bedrijventerreinen blijven de geprognoseerde verkopen achter. Er is slechts 0,36 ha verkocht van de geraamde 3 ha (ca 12 %). Mede daardoor daalt het 7-jaars gemiddelde van de verkoopopbrengst voor bedrijven/kantoren/commercieel naar een redelijk niveau van € 3,2 mln. wat nog past binnen de raming van het A18 bedrijvenpark.

In 2016 steeg de totale **boekwaarde** van € 72,9 mln. naar € 78,8 mln. een stijging € 5,9 mln. Er was gerekend op een stijging van per saldo € 3,8 mln. en heeft vooral betrekking op de grote investeringen in het project Iseldoks (grondaankoop/parkeergarage). De extra toename van € 2,1 mln. is met name een gevolg van de lagere dan geraamde verkoopopbrengst van het A18 Bedrijvenpark.

Zoals gebruikelijk bij grondexploitaties gaan de kosten voor de baten. Een daling van de boekwaarde zal zich de komende jaren moeten voordoen.

Voor de verliesgevende projecten zijn **voorzieningen** getroffen. Het saldo bedraagt € 16 mln. en sluit aan bij de ramingen van het MPG 2016 en de aanvulling voor het A18 Bedrijvenpark zoals besloten in de raad van februari 2017.

In de bijlage bij deze jaarrekening is een overzicht van de voorziening opgenomen. Om de balanswaarde te bepalen, worden de voorzieningen in mindering gebracht op de boekwaarden, per saldo € 62,9 mln.

De stand van de **reserve bouwgrondexploitatie** is € 9,3 mln. na bestemming c.q. na onttrekking van het rekeningresultaat ad € 0,7 mln..

De risico's voor de grondexploitaties zoals genoemd in de begroting 2017 is met € 0,6 mln. verlaagd. Dit betreft de reservering voor de maatregelen voor het A18 bedrijvenpark welke is verwerkt in deze jaarrekening. Het nieuwe totaal van de risico's bedraagt € 11,7 mln., dit inclusief de toevoeging van nieuwe risico's met betrekking tot de A18 bedrijvenpark 2de fase en de gebiedsontwikkeling Wijnbergen Midden Westen (zie toelichting hoofdstuk 4).

Bij de actualisaties in 2017 van de grondexploitaties en het weerstandsvermogen zullen we de risico's in zijn totaliteit nader beschouwen, want het faseringsrisico en de risicokaarten per project zullen nog aangepast worden.

2. Resultaat bouwgrondexploitaties 2016

Het negatieve resultaat op de grondexploitatie bedraagt € 678.000.

Het resultaat is opgebouwd uit:

- een nadeel van € 832.500 voor de aanvullende voorziening (35%=aandeel) voor het A18 Bedrijvenpark. Waarbij we opmerken dat bij de risico's voor de grondexploitaties een bedrag van € 595.000 (35% van € 1,7 mln.) was gereserveerd voor de maatregelen voor het A18 Bedrijvenpark
- een vrijval van € 98.500 van de voorziening Wijnbergen Midden Westen, i.v.m. afsluiten project (zie toelichting hoofdstuk 4)
- een klein voordeel van € 56.000 op de overige gronden. Dit is met name ontstaan uit enkele incidentele opbrengsten zoals de verkoop van grond aan de Bethlehemstraat, en opbrengsten van grond/sloop panden en erfpacht.

Bij de bestemming van het gemeentelijk rekeningresultaat komt het verlies ad € 678.000 ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie. In de toelichting bij de weerstandscapaciteit zien we deze onttrekking terug in het overzicht van deze reserve.

3. Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Verantwoording over het jaar 2016

We beginnen het jaar met een totaal geïnvesteerd bedrag van € 72,9 mln. voor de 6 actieve projecten. Door onderstaande mutaties in 2016 stijgt dit bedrag naar € 78.8 mln (boekwaarde).

De uitgaven ad € 14,5 mln. betreffen:

- de aankoop van grond voor het project Iseldoks € 3.7 mln.
- de rente/beheerskosten toerekening € 2,3 mln. aan de projecten.
- het bouw- en woonrijp maken € 2,6 mln. van met name van de projecten Iseldoks en het project A18 Bedrijvenpark.
- de fonds afdrachten t.b.v. bovenwijkse voorzieningen €1,4, mln. Deze afdracht is afhankelijk van de gerealiseerde verkoopopbrengsten. Als gevolg van de herziene woningbouwstrategie zijn ook de geraamde afdrachten van de projecten Heelweg en Lookwartier in deze jaarrekening verwerkt. Deze ontwikkeling was voorzien in het MPG 2016 en de dekking is gerealiseerd door de inzet van de "herijking woningbouw" middelen, zie onderstaande inkomsten.
- de overige kosten € 3,5 mln. hebben betrekking op het project Iseldoks, o.a. de aankoop van de parkeergarage en de omgeving van de papierfabriek. Voor het project het Lookwartier heeft de afwikkeling van de overeenkomst als gevolg van de herziene woningbouwstrategie plaatsgevonden, ook hier zijn de "herijking woningbouw" middelen ingezet, zie onderstaande inkomsten.
- de plankosten € 0,9 mln. voor met name de projecten Iseldoks en A18 Bedrijvenpark.

Tegenover deze uitgaven staan de inkomsten van € 8,5 mln.:

- de grondverkopen voor een bedrag van € 4,4 mln. (zie onderstaande toelichting),
- de inzet van de geraamde "herijking woningbouw" middelen van in totaal € 2,3 mln. In het MPG 2016 was € 3 mln. geraamd, het resterende bedrag € 0,7 mln wordt in 2017 verwerkt omdat ander de balanswaarde anders negatief wordt.
- een subsidie van het waterschap voor het project A18 Bedrijvenpark € 0,8 mln,
- enkele exploitatiebijdragen € 0.5 mln. voor de projecten Vijverberg en Iseldoks.
- de resterende opbrengsten € 0,5 mln. betreft o.a. de verkoop van woningen (Lookwartier en Heideslag).

Gevolgen begroot-werkelijk van het jaar 2016

Wij constateren dat ten opzichte van de begroting per saldo € 2,1 mln. meer investeringen zijn gedaan. Dit heeft invloed op de cashflow van de grondexploitaties en mogelijk effect op de verwachte eindresultaten van de projecten. Zeker als de ramingen niet wijzigen dan heeft de financieringsrente een negatief effect. Echter de concept berekeningen van de actualisatie 2017 per project laat zien dat we dit binnen de projecten kunnen opvangen. En aanvullende voorziening is niet noodzakelijk.

Grondverkopen

Voor het jaar 2016 was een opbrengst van € 9,5 mln. geraamd. Het afgelopen jaar is € 4 mln. ontvangen, voor 71 woningbouw kavels (15 duur en 51 goedkope). En de opbrengst voor het bedrijfsterrein is € 0,4 mln voor 0,4 ha.

De totale geraamde verkoopopgave opgenomen in het MPG 2016 voor de komende 9 jaar bedraagt 588 woning kavels met een geraamde opbrengst van € 41,9 mln.

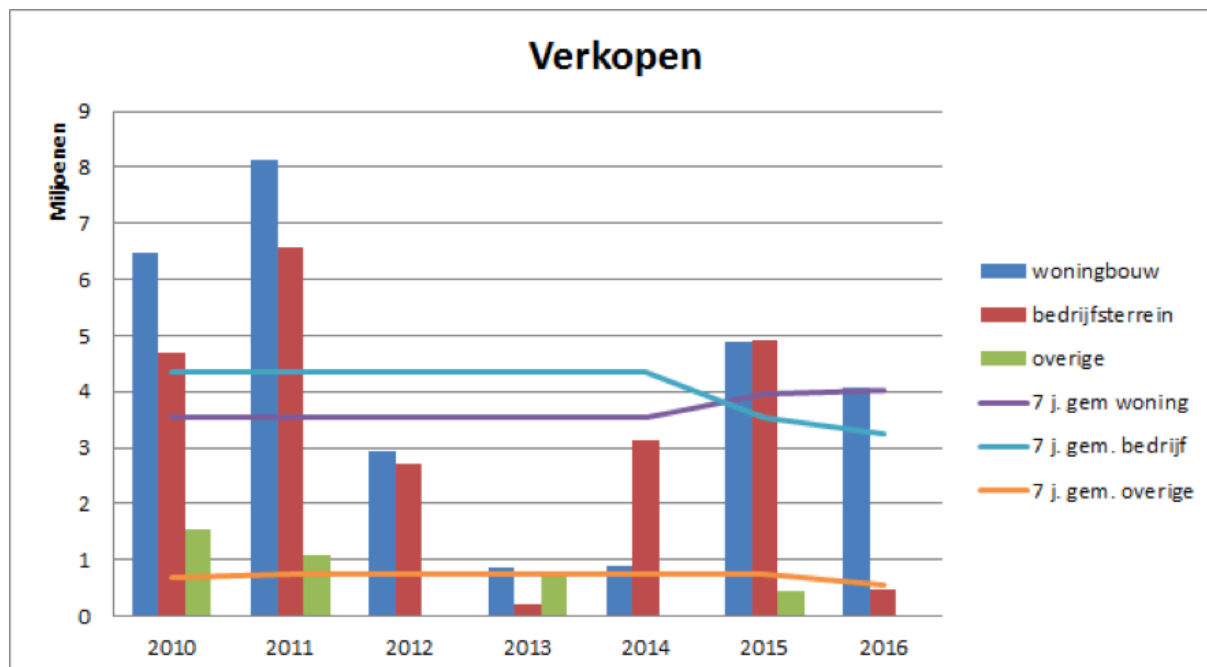
En voor het A18 Bedrijvenpark is dat 61,7 ha voor de komende 18 jaar, met een geraamde opbrengst van € 80,4 mln. (incl. 2de fase A18 Bedrijvenpark)

Voor de grondverkopen van de woningbouw werd in het MPG 2016 een bedrag geraamd van € 5,9 mln. er is er een bedrag van € 4 mln. gerealiseerd. Het totale aantal woningbouw kavels wijkt niet substantieel af (geraamd 72, werkelijk 71). Echter van de 34 geraamde dure kavels zijn er 15 (44%) verkocht en verklaart het nadeel van € 1,9 mln. aan mindere opbrengst.

In onze overall fasering risico gaan we uit van 8 dure en 40 goedkope. In totaal zijn er 16 dure en 48 goedkope woningbouw kavels zijn verkocht en is die doelstelling gerealiseerd.

Het 7-jaars gemiddelde van de verkoopopbrengst voor woningen, zoals opgenomen in onderstaande grafiek, is licht gestegen en handhaaft zich op het niveau van. € 4 mln. per jaar.

Voor de bedrijventerreinen blijven de geprognosticeerde verkopen achter. Er is slechts 0,36 ha verkocht van de geraamde 3 ha (12 %). Mede daardoor daalt het 7-jaars gemiddelde van de verkoopopbrengst voor bedrijven/kantoren/commercieel naar een redelijk niveau van € 3,2 mln. wat binnen de raming van het A18 bedrijvenpark.

4. Wijzigingen BBV-voorschriften

Met name de presentatie van de gemeentelijke balans is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Vroeger werden de strategische gronden, de Niet in Exploitaties genomen gronden (NIEGG) en de langdurige exploitatie-overeenkomsten van gebiedsontwikkelingen opgenomen onder de “Voorraden”. De BBV schrijft voor deze onderdelen op te nemen onder “Materiele vaste activa” en de laatst genoemde onder “overige vorderingen” Hieronder geven we aan wat dit voor gevolgen heeft consequenties voor:

- De 29,9 ha strategische gronden, die nemen we nu op onder “Materiele vaste activa”, deze gronden zullen voorlopig niet tot ontwikkeling komen. Deze gronden zijn gewaardeerd voor € 6,- per m2, met een totale boekwaarde van € 1.8 mln. De beheerskosten van deze gronden mogen niet meer worden bijgeschreven, wat we overigens ook al niet deden, werd jaarlijks meegenomen in het rekeningresultaat.
De raming van de verwachte beheerskosten zijn m.i.v. 2017 structureel opgenomen in de gemeentebegroting.
- Het A18 bedrijvenpark 2de fase was een NIEGG, de raad heeft besloten de 2de fase in exploitatie te nemen (BIE) en daardoor verantwoordt we deze ontwikkeling op de balans onder “Voorraden”. Deze regionale ruimtelijke ontwikkeling is in samenwerking met enkele omliggende gemeenten (sok) gestart in 2010 en kent een lange samenwerking in het belang van de Achterhoek. Bij aanvang van het project was er zelf sprake van één financiële vertaling (grex). Om deze grote ruimtelijke ontwikkeling te beheersen is in samenwerking met de SOK bewust gekozen voor een splitsing in 1ste en 2de fase, waarbij we opmerken dat voor beide fases de financiële vertaling steeds werd/is geactualiseerd om inzicht te hebben op de risico's en de balanswaardering. Daarmee hebben we al geanticipeerd op de nieuwe BBV-voorschriften, want de voorstellen van de BBV zijn mede gedaan om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken. Hoewel we niet aan de BBV-10 jaarstermijn voldoen, kan de

raad besluiten daarvan af te wijken als risico-beperkende beheersmaatregelen zijn voorgesteld om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren en dat hebben we gedaan.

Laat onverlet dat volgens het (concept) Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) de planvoorraad in de regio te groot is. Het A18 Bedrijvenpark te Doetinchem en het bedrijventerrein DocksNLD te Montferland zijn onderdeel van de SOK. En daarnaast hebben de deelnemende gemeente zelf ook nog projecten en/of particuliere terreinen. Alles ontwikkelen is misschien een utopie ook in relatie tot de groei in de regio. Maar het is op dit moment niet te overzien welke gemeenten de meeste financiële pijn zal leiden. Nu een besluit nemen tot het saneren van het A18 Bedrijvenpark 2de fase is te prematuur. Risicomanagement is voor deze ruimtelijke ontwikkeling belangrijk en is door de stuurgroep van de SOK opgepakt. Dit zal de komende jaren leiden tot aanvullende voorstellen/maatregelen.

Voor de balanswaardering hebben we dit jaar voor de 2de fase een aanvullende voorziening getroffen van € 4,9 mln, en ten opzichte van vorig jaar is de balanswaardering voor deze gronden substantieel verlaagd (boekwaarde € 12 mln. en voorziening € 6,5). Rekening houden met een restwaarde en afwikkelingskosten lopen we nog een risico van € 4,8 mln. De gemeente Doetinchem zal voorlopig haar 35% aandeel € 1,7 mln. meenemen in haar risico's, zie onderstaand hoofdstuk 5. In de MPG 2017 zullen we ook de risicokaart voor dit project daarin betrekken, dit om dubbele risico's te voorkomen.

- De exploitatie overeenkomst voor het gebied Wijnbergen Midden Westen zal nu als "vordering" opgenomen moeten worden, echter niet alle beheers- en plankosten kunnen worden verhaald. Met onze actualisatie van de grondexploitaties brengen we dat meerjarig in beeld en voor de niet verhaalbare de kosten is een voorziening getroffen. Bij de onderbouwing van de vorderingen kunnen we niet, de niet verhaalbare toekomstige beheers- en plankosten opvoeren. Thans zijn deze niet verhaalbare kosten opgenomen in de voorziening en om die reden hebben we boekhoudkundig de voorziening ingezet voor afboeking van de boekwaarde, het overschot € 98.500 is toegevoegd aan het rekeningresultaat. Bij de jaarlijkse actualisatie van het MPG zullen we de vordering en de niet verhaalbare beheerskosten verwerken in de begroting/rekening. En bij de risico's van de reserve bouwgrondexploitatie zullen we een stelpost opnemen om de financiële dekking hiervan te borgen.

Voor een specificatie van de strategische gronden opgenomen onder "materiele vaste activa" verwijzen we naar de bijlage in de jaarrekening,

5. Reserve bouwgrondexploitaties

De stand van de reserve bouwgrondexploitaties bedraagt € 9,3 mln. na bestemming van het rekeningresultaat.

De risico's voor de grondexploitaties van € 10,5 mln. zoals genoemd in de begroting 2017 is met € 1,2 mln. verhoogd omdat de toekomstbestendige maatregelen van het A18 Bedrijvenpark in deze jaarrekening is verwerkt en geanticipeerd is op een mogelijke saneringsrisico van de 2de fase A18 Bedrijvenpark zoals hierboven is toegelicht . Waarbij we nog wel opmerken dat een van de maatregel, de bijdrage van Montferland, afhankelijk is van de winst op het bedrijfsterrein DocksNLD te Montferland. Bij niet realisatie van deze winst zullen de deelnemende gemeente door een garantie- stelling van de WA-partners een voorziening treffen ter grootte van het bedrag dat niet door winst wordt gedekt.

Nieuw toegevoegd zijn de het risico's van de 2de fase A18 Bedrijvenpark en het project Wijnbergen Midden Westen (zie bovenstaande toelichting hoofdstuk 4). Het nieuwe totaal van de risico's bedraagt € 11,7 mln.

Bij de actualisaties in 2017 van de grondexploitaties en het weerstandsvermogen zullen we de risico's in zijn totaliteit nader beschouwen, want het faseringsrisico en de risicokaarten per project zullen nog aangepast worden.

In onderstaand overzicht geven wij de toevoegingen en de onttrekkingen van het afgelopen jaar weer.
Reserve bouwgrondexploitaties:

Stand 1 januari 2016, incl. bestemming rekening saldo 2015 € 8,2 mln.

Bijschrijvingen:

- Rente € 0,2 mln.
- Structurele bijdrage gemeentebegroting
(begroting 2017 afgeraad, bbv-maatregelen) € 0,3 mln.
- Restant Taskforce maatregelen uit 2010 ad € 29 mln,
conform meerjarenbegroting € 1,0 mln.
- Eenmalige vrijval voorzieningen (MPG 2016)
(als gevolg van mindere rente toerekening (bbv)) € 0.7 mln.

Afschrijvingen:

- Eenmalig rente effect, bbv-maaregelen € 0,3 mln.
- Eenmalig strategische gronden € 0,1 mln.
- Het rekeningsresultaat 2016, € 0,7 mln.

Saldo 31 december 2016, na bestemming € 9,3 mln.

=====

In de actualisatie van het MPG voor 2017 zullen we dit eindsaldo verwerken in relatie tot risico's (benodigd weerstandsvermogen).

6. Kredieten

Op 2 juni 2016 en 22 december 2016 zijn er door de raad kredieten verstrekt. Deze aanvraag is gebaseerd op de gerealiseerde uitgaven tot en met 2015(boekwaarde) en de nog te realiseren uitgaven in 2016 en 2017. En de aanvulling in december betrof een grond aankoop. In totaal is er voor de grondexploitaties in brede zijn (incl. mva/vordering) een bedrag verstrekt van € 192,9 mln. en in werkelijkheid is hiervan € 177,8 mln. benut en blijft binnen het krediet. We verwijzen naar de bijlage. Met ingang van volgend jaar zullen we in het MPG met name de gronden in exploitaties (BIE) beschouwen. De krediet aanvragen voor het de strategische gronden (MVA) zijn structureel opgenomen in de gemeente begroting en komen daarmee te vervallen.

Algemeen

De rechtmatigheidcontrole wordt een aantal jaren geleden geïntroduceerd als een extra instrument ter ondersteuning van de controlerende taak van uw raad. De praktijk leert dat de strekking van de controleverklaring de prioriteit krijgt, terwijl de aandacht eigenlijk uit zou moeten gaan naar de geconstateerde rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden.

Wij als college leggen zelf verantwoording aan uw raad af over geconstateerde onrechtmatigheden. Hiermee ontstaat een directe communicatie tussen het college en de raad en komt de verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverklaring meer te liggen waar die hoort: bij ons college als dagelijks bestuur.

De accountant heeft net als in de voorgaande jaren een verklaring met rechtmatigheidoordeel verstrekt. Daarnaast hebben wij in de paragraaf rechtmatigheid zelfstandig verantwoording afgelegd over geconstateerde onrechtmatigheden.

Uitgangspunten van de raad

In het hierna opgenomen schema zijn de goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie(s) opgenomen zoals door de gemeenteraad vastgesteld in het controleprotocol voor het controlejaar 2016 op 10 november 2015. De raad houdt zich hiermee aan de minimumeisen zoals deze zijn opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO).

<i>Goedkeuringstolerantie</i>	<i>Goedkeurend</i>	<i>Beperking</i>	<i>Oordeelonthouding</i>	<i>Afkeurend</i>
<i>Fouten in de jaarrekening (% lasten)</i>	<1%	>1%<3%	-	>3%
<i>Onzekerheden in de controle (% lasten)</i>	<3%	>3%<10%	>10%	-

Op basis van de werkelijke uitgaven in 2016 in onze gemeente betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 2,34 miljoen en een totaal van onzekerheden van circa € 7,02 miljoen de goedkeurende strekking van de accountantsverklaring niet zullen aantasten.

Voor de rapporteringstolerantie stelt de raad als maatstaf dat de accountant elke fout of onzekerheid ten aanzien van baten, lasten en balansmutaties vanaf 0,1% van de totale lasten rapporteert.

Op basis werkelijke uitgaven in 2016 van onze gemeente betekent dit dat fouten of onzekerheden vanaf €234.000 gerapporteerd worden.

Verantwoording door het college op de uitgangspunten van de raad

In het vervolg van deze paragraaf lichten wij de organisatie van de controlefunctie toe. Vervolgens presenteren wij per rechtmatigheidscriterium (voorwaardencriterium, begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijkgebruik-criterium (M&O) onze bevindingen. Omdat het totaal van fouten binnen de door de raad vastgestelde toleranties blijven, is onze conclusie dat de financiële beheershandelingen binnen de financiële rechtmatigheidskaders tot stand gekomen zijn.

Wij concluderen daarom aan de hand van de door ons uitgevoerde rechtmatigheids-onderzoeken:

De financiële beheershandelingen die tot uitdrukking komen in deze jaarrekening zijn binnen de financiële rechtmatigheidskaders van de raad en hogere overheden tot stand gekomen.

Organisatie van de interne beheersing

We stellen ons als doel dat de bedrijfsvoering “in control” is. Hebben we het over control, dan hebben we het over: weten wat je wilt bereiken, hoe je dat op juiste manier kunt doen, tegen welke risico's je kunt aanlopen en hoe je hierop kunt sturen. Het controlinstrumentarium ondersteunt hierbij. Hoe dit wordt opgepakt is aangegeven in het Controlplan dat wij op 15 maart 2016 hebben vastgesteld. De daarin beschreven acties om tot verbetering van de interne beheersing te komen zijn opgepakt, uitgevoerd of in gang gezet en er is uitvoering gegeven aan de adviezen van de accountant die hij bij zijn controles heeft afgegeven. Voor de jaarstukken 2015 is door de accountant op 1 juli 2016 een goedkeurende verklaring afgegeven (met beperking t.a.v. de onzekerheden in het sociaal domein).

Nu heeft in het afgelopen jaar een belangrijk onderdeel van de interne beheersing extra onder de aandacht gestaan, de ontwikkeling van het risicomanagement. Er loopt een traject om al in de fase van het bepalen van kaders en beleidsdoelen risicomanagement expliciet aan de orde te stellen. Daar is ook de gemeenteraad in betrokken. Dit traject wordt in 2017 doorgezet. Deze ontwikkeling gaf aanleiding om het controlplan niet te actualiseren maar een aansluiting te maken op de input van onze accountant. In het jaar zijn er twee momenten waarop onze accountant zijn bevindingen presenteert. Dit zijn de board- en managementletter en het rapport van bevindingen. In de adviezen staan concrete acties. De advisering over de board- en managementletter en het rapport van bevindingen is een taak voor de controlfunctie, omdat dit om een onafhankelijke positie binnen de organisatie vraagt. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de acties ligt in de lijn, bij de afdelingen. Vanuit de controlfunctie wordt toezicht gehouden op het proces en vindt waar nodig ondersteuning plaats.

In de aanloop naar de jaarrekening is er een controle primair gericht op de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. De bevindingen van deze controle, alsmede de gesignaleerde aandachtspunten voor de jaarrekening neemt de accountant op in de managementletter ten behoeve van het management.

Na afronding van de controle van de jaarstukken levert de accountant het rapport van bevindingen op. Hierin rapporteert hij over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het rapport van bevindingen wordt samen met de jaarstukken aan de raad aangeboden. Het college bespreekt het rapport van bevindingen en stelt vast of en zo ja, welke verbeteringen doorgevoerd kunnen worden. De bevindingen uit zowel de board- en managementletter als uit het rapport van bevindingen worden besproken met en ter uitvoering teruggelgd bij de verantwoordelijke afdelingen.

Bevindingen ten aanzien van de rechtmatigheidscriteria

Financiële¹ rechtmatigheidsfouten worden bepaald aan de hand van drie criteria:

1. Voorwaardencriterium: Zijn baten, lasten en balansmutaties conform geldende wet- en regelgeving tot stand gekomen?
2. Begrotingscriterium: Zijn de financiële beheershandelingen tot stand gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's?
3. Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium: Zijn zodanige maatregelen getroffen dat voorkomen wordt dat derden misbruik of oneigenlijk gebruik maken van overheidsmiddelen?

¹ We hebben het steeds over financiële rechtmatigheid, aangezien het gaat om de rechtmatige totstandkoming van financiële beheershandelingen. Baten, lasten en balansmutaties zoals ze in een boekjaar verwerkt zijn (en hierdoor in de jaarrekening staan) moeten conform geldende wet- en regelgeving tot stand gekomen zijn.

Hierna worden per criterium de bevindingen genoemd.

I. Voorwaardencriterium

Op de dossiers waarop wij in 2016 rechtmatigheidscontroles hebben uitgevoerd, zijn in de hierna opgenomen tabel de fouten en onzekerheden opgenomen.

Dossier	Massa in €	Fout in € in %		onzekerheid in %	
Subsidieverlening	€ 21.943.000	0	0,00	0	0,00
Belastingen en bouwleges	€ 27.526.000	0	0	0	0,00
Inkoop en aanbesteding	€ 170.000.000	0	0	0	0,00
Personeels- en salariskosten	€ 28.840.000	0	0,00	0	0,00
Grondexploitatie	zie paragraaf 7	0	0,00	0	0,00
Regelingen uit Sisa	zie hoofdstuk 6	0	0,00	0	0,00
Treasury	zie paragraaf 4	0	0,00	0	0,00
Sociaal Domein	€ PM	PM	PM	PM	PM
Totale fout/onzekerheid		PM		€ 0	

Toelichting:

Subsidieverlening

Hierbij hebben we geen financiële fouten geconstateerd. Het proces voor de subsidieverlening is op orde. Dit uit zich o.a. door het vastleggen van afspraken over verantwoording met gesubsidieerde organisaties.

Belastingen en Bouwleges

Er is veel verbeterd in het proces dat voor de berekening van belastingen en bouwleges wordt gehanteerd. Er zijn nu geen onrechtmatigheden geconstateerd. T.a.v. de rioolheffing gaan we onderzoeken of we nog objecten missen waarvoor rioolheffing wenselijk is.

Sociaal Domein

Voor de rechtmatigheidscontroles in het sociaal domein zijn specifieke afspraken gemaakt met de accountant.

2. Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium houdt in dat financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's. Met andere woorden: zijn de bij een programma horende budgetten en kredieten niet overschreden. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de raad is gerespecteerd. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen worden gemeld bij de gemeenteraad zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Wij hebben hieraan invulling gegeven met de financiële monitor en de technische wijziging van de begroting. Zo worden prestaties, planning en budgetten gevolgd.

Indien een wijziging van de begroting niet meer in het jaar zelf is of kon worden voorgelegd aan de raad zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Gaat het echter om overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid én worden ze goed herkenbaar opgenomen in de jaarrekening, dan kan de raad deze uitgaven alsnog autoriseren. Doen dergelijke situaties zich voor, dan nemen we die in deze paragraaf op en vragen we de raad hiermee deze alsnog goed te keuren. De accountant moet deze overschrijdingen overigens wel opnemen in zijn verslag van bevindingen aangezien hij zijn verklaring afgeeft bij de door het college opgemaakte jaarrekening en voor hem dan dus nog niet vaststaat of de raad de overschrijdingen ook inderdaad zal autoriseren.

De algemene lijn is dus dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet worden meegewogen in het accountantsoordeel. Daarnaast worden nog negen soorten begrotingsoverschrijdingen onderscheiden. Hierna worden ze weergegeven met hun gevolg voor de rechtmatigheid:

Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
1 Overschrijding, gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	5 Overschrijding, niet passend binnen beleid, tegen beter weten in niet gemeld
2 Overschrijding bij open einde (subsidie) regelingen	6 Overschrijding, passend binnen beleid, tegen beter weten in niet gemeld
3 Overschrijding door activiteiten als boetes, procedures en naheffings-aanslagen na het verantwoordingsjaar	7 Overschrijding, gecompenseerd door niet direct gerelateerde extra inkomsten waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over die extra inkomsten
4 Overschrijding op investeringen met als gevolg hogere kapitaallasten in jaren na investeren	8 Overschrijding door activiteiten als boetes, procedures en naheffings-aanslagen tijdens het verantwoordingsjaar
	9 Overschrijding op investeringen met als gevolg hogere kapitaallasten in het jaar van investeren

Tenslotte is het nog mogelijk dat budgetafwijkingen weliswaar in financiële zin binnen de begroting blijven maar dat er aanzienlijk minder prestaties geleverd zijn c.q. andere activiteiten ontplooid zijn dan in de begroting specifiek als doelstelling was aangegeven. Het gaat dan om afwijkingen van de beoogde prestaties. Neemt de accountant deze waar, dan heeft dit geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Bevindingen ten aanzien van het begrotingscriterium

Wij hebben de jaarrekening 2016 op programmaniveau beoordeeld op overschrijdingen. Alleen de lastenkant is in de toets betrokken.

Progr.	Omschrijving programma	Lasten begroot	Lasten werkelijk	Saldo
1	Openbare orde en veiligheid	4.218	5.342	-1.124
2	Economie en werk	2.155	2.207	-52
3	Onderwijs	7.909	7.832	77
4	Cultuur en cultuurhistorie	5.991	5.804	187
5	Sport	5.375	5.444	-69
6	Bereikbaarheid	13.003	12.129	874
7	Landschap, natuur & recreatie	6.711	6.514	198
8	Duurzaamheid en milieu	7.143	8.137	-994
9	Wonen en woonomgeving	33.498	27.657	5.841
10	Sociaal domein	114.406	117.774	-3.368
11	Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	9.824	10.870	-1.046
12	Algemene financiële middelen	11.474	20.682	-9.208
Totaal programma's		221.707	230.392	-8.684

Toelichting:

Er is weliswaar sprake van begrotingsoverschrijding op meerdere programma's. Een deel van deze overschrijdingen past binnen de beleidskader van de raad. Dit wordt derhalve niet meegewogen in het accountantsoordeel. Bij de resterende overschrijdingen is sprake van overschrijdingen waar hogere opbrengsten, in de vorm van bijdragen van derden of onttrekkingen aan reserves of voorzieningen/transitoria, tegenover staan waardoor van onrechtmatigheid, relevant voor het accountantsoordeel, geen sprake is.

3. M&O-criterium

Bij de uitvoering van de rechtmatigheidsonderzoeken is het onderwerp misbruik en oneigenlijk gebruik aan de orde geweest in die zin dat beoordeeld is of er voldoende waarborgen binnen de processen zijn dat voorkomen wordt dat derden misbruik of oneigenlijk gebruik kunnen maken van overheidsmiddelen/-voorzieningen. Het zal duidelijk zijn dat dit niet voor alle werkprocessen een belangrijk rol speelt, maar bij een aantal weldegelijk aan de orde kan zijn. Het gaat er dan om, dat in die processen waarborgen zijn verankerd zijn om dit te voorkomen. Het gaat dus om het herkennen van die processen, zorgen dat er preventieve maatregelen (denk o.a. aan functiescheiding) zijn genomen en dat de controle en handhaving goed geregeld is. Deze taak ligt primair bij de afdelingen. Onderstaand een aantal werkprocessen die specifiek aandacht krijgen.

Subsidieverlening:

Bij de subsidieverlening worden eventueel aanvullende maatregelen genomen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen: denk bijvoorbeeld aan toezicht ter plaatse door een toezichthouder, aanvullende controle op de aangeleverde financiële stukken etc. We hanteren controleprotocol op basis van de Algemene Subsidieverordening gem. Doetinchem.

Inkoop en aanbesteding:

Naleving van inkoop- en aanbestedingsregels bepaalt voor een belangrijk deel het resultaat op misbruik en oneigenlijk gebruik. We constateren dat het steeds beter gaat. De deskundigheid van de inkoopadviseurs wordt nu vroeg in het inkooptraject ingezet. Het contractenregister kan (nog steeds) meer aandacht krijgen want nog steeds komt het helaas voor dat er contracten en verplichtingen zijn, die niet zijn geregistreerd

Wmo inclusief Beschermd Wonen en Jeugd

Een juiste en volledige verantwoording van (fin.)gegevens tussen de verschillende partijen en inzicht in de fin. verplichtingen zijn belangrijke aandachtspunten bij de taakdecentralisaties die zijn uitgevoerd. Met de in de Achterhoek gecontracteerde zorgaanbieders Jeugdwet en Wmo zijn afspraken gemaakt over de verantwoording en een accountantscontrole. E.e.a. is uitgewerkt in een controleprotocol Wmo incl. Beschermd wonen en Jeugd.

Belangrijk aspect bij misbruik en oneigenlijk gebruik is de Integriteit.

Integriteit

De OR en de Commissie Arbeidsvoorwaarden (voorheen het GO) konden zich vinden in de eind 2015 voor medewerkers gepresenteerde protocollen melding vermoeden misstand en screening sollicitanten. Hun oordeel kwam pas later dan normaal binnen, omdat organisatieveranderingen veel tijd en aandacht vroegen. In 2017 volgen voor het leidinggevend kader instructiebijeenkomsten over beide protocollen.

Er is één melding binnengekomen over een naar later bleek grove schending van onze integriteitsregels door een inhuurkracht. Onmiddellijk zijn er passende maatregelen genomen. Met één medewerker is er een gesprek worden gevoerd over integer gedrag, omdat deze medewerker de informatiesystemen niet correct gebruikte.

Een klacht over het gedrag van een oud-medewerker is tot tevredenheid van de melder afgehandeld.

Op de agenda's van de werkoverleggen van de alle afdelingen stond ook dit jaar het zorgvuldig gebruik van privacy gevoelige informatie.

Tijdens de jaarlijkse Week van de Integriteit is informatiebeveiliging via een digitale kennistoets wederom onder de aandacht gebracht. In het werkcafé en in de koffiecorners hingen posters met de oproep na te denken over wat integer handelen betekent.

Vervangen is de Gedragscode Bestuurlijke Integriteit gemeente Doetinchem door de Regeling gedragscode integriteit burgemeester en wethouders én de Regeling gedragscode integriteit raadsleden. De nieuwe regelingen sluiten aan bij de thans te stellen eisen aan modern integriteitsbeleid. Ze gaan dieper in op vormen van belangenverstremgeling en het voorkomen ervan, op informatieplicht en de bescherming daarvan. Ze bevatten in aanvulling op wettelijke regels diverse gedragsnormen en regels over procedures die de transparantie van het handelen van politieke ambtsdragers en de besluitvorming vergroten. Zij bieden een behoorlijk beoordelingskader en een heldere leidraad bij twijfel, vragen en discussies.

Jaarrekening

Hoofdstuk 4: Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016 en analyse

In dit hoofdstuk informeren we u over de rekeningresultaten 2016 en de resultaatbestemmingen. Ook ziet u welke gevolgen de resultaten hebben op de algemene reserves bedrijfsvoering en grondexploitatie. Het financiële resultaat 2016 is het resultaat ten opzichte van de bijstellingen op de begroting 2016. Die bijstellingen gebeurden in de financiële monitor van 2016 en door besluiten van de raad op specifieke onderwerpen.

Samenvatting rekeningresultaten 2016 en gevolgen algemene reserves

We sluiten het rekeningjaar 2016 af met een bruto resultaat op de begroting van € 3.658.000 nadelig. We stellen voor om aanvullend € 762.000 door te schuiven naar de begroting 2017. Het netto resultaat op de begroting 2016 komt hiermee op € 4.420.000 nadelig.

Het rekeningresultaat 2016 is samengevat in het volgende overzicht:

Rekeningresultaat 2016 (bedragen in €)	bruto resultaat
Gerealiseerde resultaat voor mutaties in reserves	-5.040.000
Mutaties in reserves	1.382.000
Gerealiseerde resultaat na mutaties in reserves	-3.658.000

Rekeningresultaat 2016 (bedragen in €)	resultaat
Resultaat grondexploitaties	-678.000
Resultaat sociaal domein	-2.814.000
Resultaat overig	-166.000
Bruto resultaat	-3.658.000
Bestemmingsvoorstellen/over te hevelen budgetten naar 2017	-762.000
Netto resultaat bestemd voor reserves	-4.420.000

Netto voorlopig rekeningresultaat 2016 (bedragen in €)	netto resultaat
Grondexploitaties	-678.000
Overig (bruto resultaat overig + bestemmingsvoorstellen)	-3.742.000
Netto resultaat bestemd voor reserves	-4.420.000

Resultaatbestemming

Wij stellen voor het resultaat als volgt te bestemmen:

Voorstellen resultaatbestemming	bedragen in €
reserve sociaal domein (daarmee nihil)	-1.699.000
reserve maatschappelijke opvang regionaal	-1.115.000
algemene reserve grondexploitaties	-678.000
algemene reserve	-928.000
Totaal	-4.420.000

Gevolgen rekeningresultaten op de algemene reserves

De hierboven voorgestelde bestemming van het resultaat op de jaarrekening 2016 beïnvloeden de saldi van de algemene reserve, de algemene reserve grondexploitaties, de reserve sociaal domein en de reserve maatschappelijke opvang regionaal:

Algemene reserve per 31/12/2016		bedragen in €
na verwerking voorstel resultaatbestemming		
Saldo voor resultaatbestemming		14.584.000
Onttrekking resultaat na bestemmingsvoorstellen		-928.000
Algemene reserve na resultaatbestemming		13.656.000
Algemene reserve grondexploitatie per 31/12/2016		bedragen in €
na verwerking voorstel resultaatbestemming		
Saldo voor resultaatbestemming		10.011.000
Onttrekking resultaat grondexploitatie		-678.000
Algemene reserve grondexploitatie na resultaatbestemming		9.333.000
Reserve sociaal domein per 31/12/2016		bedragen in €
na verwerking voorstel resultaatbestemming		
Saldo voor resultaatbestemming		1.699.000
Onttrekking deel resultaat sociaal domein		-1.699.000
Reserve sociaal domein per 31/12/2016		0
Reserve maatschappelijke opvang regionaal per 31/12/2016		bedragen in €
na verwerking voorstel resultaatbestemming		
Saldo voor resultaatbestemming		1.733.000
Onttrekking deel resultaat sociaal domein		-1.115.000
Reserve maatschappelijke opvang regionaal per 31/12/2016		618.000

In de paragraaf grondbeleid leest u de toelichting op het resultaat op de grondexploitatie. In het vervolg van dit hoofdstuk leest u de analyse van het resultaat op het sociaal domein en de overige producten.

Bestemmingsvoorstellen / over te hevelen budgetten naar 2017

Algemene toelichting op de bestemmingsvoorstellen

Een deel van het resultaat op de reguliere begroting heeft betrekking op activiteiten die nog in uitvoering zijn en doorlopen in 2017 en volgende jaren. Het gaat om € 762.000 waarvan de budgetten zijn toegevoegd aan het rekeningsaldo 2016. Daarom worden nu voorstellen gedaan voor het “overboeken” van deze niet benutte budgetten 2016 naar 2017. Per bestemmingsvoorstel leest u de reden waarom de bijbehorende activiteit in het afgelopen jaar niet uitgevoerd kon worden en alsnog moet worden gedaan in 2017 of later.

Bestemmingsvoorstellen 2016		bedragen in €
1	EK vrouwenvoetbal	108.000
2	West Indische buurt	582.000
3	leader-gelden	72.000
Totaal		762.000

I. EK vrouwenvoetbal 2017

€ 108.000

Doetinchem is een van de Host City's tijdens het UEFA EK2017 Vrouwen. Het college heeft op 15 december 2015 besloten dat overschotten op de budgetten 2015 en 2016 voor sport, communicatie en veiligheid door geschoven moeten worden naar 2016 en 2017 om vanuit bestaande middelen voldoende dekking te genereren.

2. West Indische buurt € 582.000

Op 12 januari 2016 is de raad geïnformeerd over de procesaanpak West Indische Buurt. De hoofdopdracht van dit project is op een vernieuwende wijze en interactieve wijze, gezamenlijke met Site, te komen tot een integraal plan. Dit plan richt zich op verbetering van de kwaliteit van de woningen, openbare ruimte en de leefbaarheid in de West-Indische buurt.

De eerste fase van het project WI buurt heeft, in het begin van deze fase, veel tijd gekost. Het was zoeken naar een goede manier om contact te krijgen met de bewoners en om het vertrouwen van bewoners te winnen. Met kleinschalig en een laagdrempelige activiteiten is er een manier gevonden om bewoners te bereiken en is veel informatie opgehaald. Inmiddels is de eerste fase afgerond en is de verwachting dat voorjaar 2017 het plan wordt opgesteld samen met de bewoners voor de West Indische Buurt. In de loop van 2017 zal onder andere het groot onderhoud van de openbare ruimte worden uitgevoerd. Voor het groot onderhoud in de openbare ruimte Hiervoor is een bedrag gereserveerd van totaal € 270.000. Daarnaast is voor deze Pilot in de begroting 2016 € 350.000 opgenomen hiervan resteert nog € 312.000.

3. Leader gelden € 72.000

De provincie Gelderland heeft de regio Achterhoek aangewezen als Leadergebied in het komende Leaderprogramma. Deze middelen worden in het kader van het krimpprogramma beschikbaar gesteld. Leader is een Europees subsidieprogramma dat via het Ministerie van Economische Zaken wordt uitgezet bij de provincies. De Leadergeldten vormen één van de pijlers onder de Uitvoeringsagenda Achterhoek 2020.

In 2016 is een nieuwe Leaderfase gestart. Het programma richt zich op plattelandsontwikkeling van onderop. Het jaar is vooral gebruikt om het LEADER-programma procedureel op te zetten en de samenleving bekend te maken met de mogelijkheden uit het programma. Dit heeft in 2016 nog niet geleid tot een grote besteding van de beschikbare middelen. Wij stellen voor om de niet-benutte middelen beschikbaar te houden voor het LEADER-programma in de komende jaren, opdat we maximaal de initiatieven uit de samenleving kunnen (blijven) stimuleren. Voor 2017 gaat het om € 72.000.

Resultaat begroting

Het resultaat op de begroting na bestemmingsvoorstellen bedraagt € 4.420.000 nadelig. Uit het resultaat lichten we de posten groter dan € 75.000 toe. Dit zijn:

Netto resultaat	bedragen in €	waarvan programma 10 sociaal domein
1 personele lasten	-50.000	
2 kapitaallasten	-54.000	
3 voorziening FLO brandweer	-376.000	
4 leerlingenvervoer	159.000	
5 openbare verlichting	-180.000	
6 omgevingsvergunning	-667.000	
7 grondexploitatie	-678.000	
8 voorziening wachtgeld/outplacement bestuurders	-668.000	
9 gemeentefonds	721.000	
10 voorziening dubieuze debiteuren	303.000	
11 uitvoeringskosten belastingen	121.000	
12 services	-315.000	
13 sociaal domein	-2.814.000	-2.814.000
14 verschillen < 75.000	78.000	
Totaal resultaat bedrijfsvoering na bestemmingsvoorstellen	-4.420.000	-2.814.000

1. Personeelsgerelateerde budgetten

€ 50.000 N

Er is sprake van een nadeel op de personeel gerelateerde budgetten van € 50.000. Dit is op te splitsen in een deel pure loon- en inhuurkosten en een deel hieraan gerelateerde budgetten. Het nadeel op de loon- en inhuurkosten wordt voor een groot deel veroorzaakt door de uitloop- en garantieschalen. Het fenomeen van uitloopschalen is afgeschaft voor diegenen die na januari 2016 in dienst zijn gekomen. Op de korte termijn is dit effect nauwelijks te beïnvloeden.

Budgetposten	resultaat 2016
Loon- en inhuurkosten	-791.000
vervanging bij ziekte	113.000
ww-voorziening eigen personeel	289.000
werving en selectie	138.000
opleiding	201.000
Totaal	-50.000

2. Kapitaallasten

€ 54.000 N

Rente en investeringslasten geven dit jaar een nadeel van per saldo € 54.000.

In het verleden konden nog hoge voordelen worden gerapporteerd. In 2015 hierop geanticipeerd door de ramingen naar beneden bij te stellen.

3. Voorziening FLO brandweer

€ 376.000 N

Bij de overgang van de brandweermedewerkers van de gemeente naar de Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland (VNOG) zijn alle arbeidsvoorwaarden geïnventariseerd. Voor een aantal medewerkers was sprake van een recht op functioneel leeftijdontslag (FLO). De FLO verplichtingen zijn niet overgenomen door de VNOG omdat anders de deelnemende gemeenten, waar geen sprake is van FLO, ook zouden moeten meebetalen aan de FLO voor de medewerkers van de gemeente Doetinchem.

In 2010 hebben wij een voorziening gevormd om te kunnen voldoen aan de FLO verplichtingen.

De benodigde omvang van de voorziening FLO brandweer is daarna nooit meer geactualiseerd. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dat nu wel gedaan.

Naar aanleiding hiervan moet de voorziening worden aangevuld met € 376.000 om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Voortaan zal jaarlijks een actuele berekening worden gemaakt om te bepalen of de in de balans opgenomen voorziening toereikend is.

4. Leerlingenvervoer

€ 159.000 V

Het voordeel is een gevolg van een terugloop van het aantal aanvragen voor aangepast vervoer door een daling van het aantal leerlingen.

Ongeveer de helft van het voordeel heeft nog betrekking op 2015, omdat er in de jaarrekening 2015 twee maal een verplichting was opgenomen voor de laatste maanden 2015.

Of er sprake is van een structureel voordeel, zal worden betrokken bij een evaluatie van het project basismobiliteit.

5. Openbare verlichting

€ 180.000 N

Met name als gevolg van een afrekening electra over voorgaande jaren is een incidenteel nadeel ontstaan op de uitgaven voor de openbare verlichting. In 2015 vertaalde zich dit in een voordeel en in 2016 tot een nadeel. De besparingen als gevolg van de investeringen in LED verlichting zullen de komende jaren op gaan lopen.

6. Omgevingsvergunning **€ 667.000 N**

De inkomsten op leges omgevingsvergunningen laten een nadeel van € 785.000 zien. Hier tegenover staat een voordeel op de uitgaven van totaal € 118.000. Per saldo is dan het nadeel op leges omgevingsvergunning € 667.000. In de raad van januari 2015 is besloten om de uitgaven structureel met € 300.000 terug te dringen en door tariefaanpassingen de opbrengsten met € 200.000 te verhogen. De opbrengst van de leges omgevingsvergunning blijft echter sterk afhankelijk van het aantal en soort aanvragen.

Relatief kleine vergunningen aanvragen zijn niet kostendekkend. Wanneer het aantal grote vergunningaanvragen achterblijft vind hiervoor geen compensatieplaats waardoor per saldo een nadeel ontstaat.

7. Grondexploitatie **€ 678.000 N**

a	Exploitatiekosten/opbrengsten overige gronden			56.000
b	Voorzieningen			
	A18 Bedrijvenpark 1e fase	teruggave	2.497.000	
	A18 Bedrijvenpark 2de fase	aanvulling	-4.876.000	
	Afboeking voorziening Wijnbergen MiddenWesten	teruggave	<u>99.000</u>	
				-2.280.000
c	Vordering deelnemende gemeenten A18 Bedrijvenpark	aanvulling		<u>1.546.000</u>
				-678.000

In de paragraaf grondbeleid treft u een nadere toelichting op het resultaat van de grondexploitaties aan en hoe hier verder mee om te gaan.

8. Wachtgeld-, outplacement en pensioen voorziening bestuurders **€ 668.000 N**

Overeenkomstig het BBV en de interpretatie hiervan door onze accountant mogen wij vanaf de jaarrekening 2015 alleen een voorziening voor wachtgeldverplichtingen van bestuurders aanhouden voor verplichtingen van voormalige bestuurders die daadwerkelijk wachtgeld ontvangen. Tot 2014 had deze wachtgeldvoorziening het karakter van een kostenegalisatievoorziening voor wachtgeldverplichtingen en pensioenopbouw van wachtgelden en slapers (gewezen deelnemers). Met de bijstelling vanaf 2015 is dit uitgangspunt verlaten hetgeen tot gevolg heeft dat ontwikkeling in de wachtgeldverplichtingen grote effecten kunnen hebben op het resultaat van de jaarrekeningen, zowel positief als negatief. Voor 2016 ontstaat er een negatief effect van € 300.000 op de wachtgeldverplichting.

De pensioendotatie aan de pensioenvoorziening laat een nadeel zien van € 370.000. Dit is met name toe te schrijven aan de lage rekenrente waardoor de dotaties moeten toenemen.

9. Gemeentefonds **€ 721.000 V**

Het resultaat verdeeld over de verschillende uitkeringsjaren verklaren we als volgt:

a.	septembercirculaire 2016 accres	82.000
b.	decembercirculaire 2016 hoeveelheidsverschillen	16.000
c.	hoeveelheidsverschillen	<u>623.000</u>
		721.000

Ad a. acces

De oorzaak ligt vooral in een toename van rijksuitgaven die hebben geleid tot groei van het gemeentefonds. Hierover bent u via een raadsmededeling over de septembercirculaire 2016 reeds geïnformeerd.

Ad b. hoeveelheidsverschillen

Hierover bent u via een raadsmededeling over de decembercirculaire 2016 reeds geïnformeerd.

Ad c. hoeveelheidsverschillen

Deze overige verschillen worden veroorzaakt door bijstelling van de hoeveelheden in de verdeelmaatstaven (zoals inwoners, woningen, leerlingen, uitkeringsontvangers, klantenpotentieel en WOZ-waarden).

10. Voorziening dubieuze debiteuren € 303.000 V

Algemeen

In de jaarrekening 2016 is er sprake van een voordeel van € 303.000 op de voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening heeft betrekking op de belasting- en de overige debiteuren.

Belastingdebiteuren

In 2016 zijn belastingvorderingen voor een totaal bedrag van € 199.000 als oninbaar afgeboekt. Op basis van de werkelijk afgeboekte oninbare posten van de afgelopen 5 jaren is een gemiddeld percentage per jaar oninbaar berekend over de belastingdebiteuren. Deze (in het algemeen) lagere percentages ten opzichte van de statische methode zijn aangehouden bij de bepaling van de voorziening belastingdebiteuren. Verder is door actief invorderingsbeleid het saldo van de belastingvorderingen per 31-12-2016 significant lager dan ten opzichte van het saldo 31-12-2015. Dit lagere saldo heeft een positief effect op de hoogte van de voorziening.

Overige debiteuren

In het jaar 2016 is het aantal afgeboekte oninbare vorderingen overige debiteuren minimaal geweest. Alle vorderingen (vanaf € 1.000) uit de jaren 2006 tot en met 2016 zijn individueel beoordeeld in welke mate de kans aanwezig is dat de vordering afgeboekt moet worden. Indien het risico op oninbaar aanwezig is, is de vordering volledig in de voorziening dubieuze debiteuren meegenomen.

11. Uitvoeringskosten belastingen € 121.000 V

Het voordeel is voornamelijk gerealiseerd door lagere kosten voor heffing en invordering van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Dit voordeel is ontstaan doordat het aantal ingediende bezwaarschriften lager is geweest dan verwacht. Mede daardoor zijn er minder juridische procedures gevoerd en was er nauwelijks advies van derden nodig.

12. Services € 315.000 N

Het grootste deel van het tekort wordt veroorzaakt door frictiekosten als gevolg van het op afstand komen van de afdeling Werk & Inkomen. Andere oorzaak is een toename van tijdelijk personeel op diverse afdelingen. Dit leidt tot meer afname van onder andere ICT-diensten waarvan de lasten niet gedekt zijn.

13. Sociaal domein € 2.814.000 N

In 2016 hebben we een nadeel op het resultaat van het brede sociaal domein van ca. €2,8 mln. In 2015 was dit nog een (relatief) klein voordeel. Dit nadeel heeft een aantal oorzaken, waarvan één van de belangrijkste is, dat in 2016 er €2,73 mln. minder budget beschikbaar was, dan waarop we ons beleid medio 2014 ingericht hebben. Waar oorspronkelijk de grote stapsgewijze teruggang in budget in 2015 en 2017 plaats zou vinden, is dat uiteindelijk 2015 en 2016 geworden. Kort samengevat: we hebben minder tijd gekregen om de rijksbezuinigingen op een goede manier op te vangen en dat is dus (helaas) nog niet overal gelukt.

Dit nadeel komt dus, ondanks dat we dit niet wenselijk vinden, niet als een verrassing (zie ook de tussentijdse rapportages sociaal domein). Hieronder staan de afwijkingen ten opzichte van de program-mabegroting 2016 weergegeven:

programma 10 sociaal domein	
	Saldo
a. Beschermde wonen	1.663.000
b. Buurtplein (cf. B&W-besluit 17-11-2015)	0
c. Jeugdhulp, -zorg en ondersteuning	-2.448.000
d. Jeugdhulp, voorlopige regionale verevening 2016	-679.000
e. Armoedebeleid	-124.000
f. Wmo - WRV (=Woon-, rolstoelen- en vervoersvoorzieningen)	161.000
g. Wmo - Huishoudelijke hulp & Wmo-begeleiding	-89.000
h. Uitvoering Beschermde wonen + Wmo + jeugd + armoede + maatschappelijke ontwikkeling	0
i. Participatie - Uitkeringen (incl. €800.000 cf. raadsbesluit 07-09-2013 - Begroting 2014)	-124.000
j. Participatie - WSW & reïntegratie	-50.000
k. Uitvoering Participatie	0
	-1.690.000
l. Niet toegerekende te realiseren investeringsruimte - hefbomen (cf. DDK3, pag. 80)	-1.302.000
m. Investeringsruimte in voorliggende voorzieningen (cf. DDK3, pag. 80)	0
n. Versterken van mantelzorg en vrijwilligers (cf. DDK3, pag. 80)	0
o. Bestaand vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning	117.000
	-1.185.000
q. Overig (o.a. budget medisch advies)	-5.000
r. Openbare gezondheidszorg	-2.000
t. Maatschappelijke opvang inloopfunctie GGZ	585.000
	578.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN "SMAL" STRUCTURELE TAKEN	-2.297.000

u. Maatschappelijke opvang OGGz	0
v. MFA jeugd / jeugd- en jongerenbeleid / jeugdagenda etc	22.000
w. Centrum voor jeugd en gezin	1.000
x. Ouderenontmoetingspunt	24.000
y. Maatschappelijke opvang lokaal	76.000
z. Wijkgericht maatwerk en noaberfonds	5.000
aa. Panden wijkwerk en Kinderopvang	4.000
ab. Slachtofferhulp/racisme en discriminatie	3.000
ac. Huishoudelijke hulp toelage 2016	66.000
ad. Aanvullende opdracht buurtplein	0
ae. Peuteropvang	257.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN "BREED" STRUCTURELE TAKEN	-1.839.000

ae. Huishoudelijke hulp toelage 2015 (overgeheveld cf. raadsbesluit 07-07-2016 - Jaarrekening 2015)	265.000
af. Implementatie DDK (cf. raadsbesluit 17-07-2014 - Financiële Monitor 2014)	-195.000
ag. Resultaat afwikkeling 2015	0
ah. Herindicatie toezegging € 800.000 (B&W-besluit 12-04-2016)	-599.000
ai. ICT, facilitair + huisvestingslasten (Stadspoort) (op pm gezet cf. raadsbesluit 22-09-2016 - Financiële Monitor 2016)	-200.000
aj. Afwikkeling 2015 en facturatie 2016	-282.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN INCIDENTEEL	-1.011.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN DDK	-2.850.000
ak. Overig programma 10 sociaal domein	36.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN OVERIG	36.000
TOTAAL SOCIAAL DOMEIN programma 10	-2.814.000

Sociaal domein structureel "SMAL"	Alle structurele taken en budgetten zoals ook al in DDK3 zaten.
Sociaal domein structureel "BREED"	Structurele taken en budgetten die nog niet in DDK3 zaten, maar wél onderdeel zijn van het sociaal domein zoals bedoeld in programma 6 + 7.1 van de gemeentebegroting 2016.
Sociaal domein INCIDENTEEL	Uitgaven en inkomsten die niet structureel onderdeel uitmaken van de taken in het sociaal domein.
Sociaal domein structureel + incidenteel	Afwijkingen op incidentele + structurele taken in het sociaal domein.

13a. Beschermd wonen

Waar we vorig jaar nog een tekort hadden op beschermd wonen (BW), boeken we dit jaar een voordeel in. Enerzijds komt dat omdat we in 2016 voor BW meer budget kregen dan in 2015, anderzijds omdat we in 2016 fors minder zijn gaan uitgeven.

Op 1 januari 2016 hadden 617 cliënten een indicatie, op 1 januari 2017 waren dit er 573. Deze daling (en daarmee een vermindering van uitgaven) zit met name in uitstroom van cliënten met een "oude" CIZ indicatie voor beschermd Wonen naar ambulante ondersteuning. Bovendien bleek in de praktijk, dat een aantal afgegeven indicaties niet verzilverd werd. In enkele gevallen kan een inwoner voldoende ondersteund worden met ambulante zorg. Hierdoor vond er ook weer uitstroom plaats naar lokale gemeenten voor ambulante ondersteuning.

13c. Jeugdhulp, -zorg en -ondersteuning

We hebben in 2016 een groter tekort op het gebied van jeugdzorg en -ondersteuning dan in 2015:

Uitsplitsing programma 10, onderdeel 13c: Jeugdhulp, -zorg en ondersteuning	2016	2015
Budget	14.303	15.922
Zorg (zorg in natura)	13.361	13.920
Zorg (pgb's)	1.180	1.964
Uitvoeringskosten	1.640	1.640
overig (o.a. ouderbijdrage)	0	54
totale bestedingen dienstjaar	16.181	17.579
Resultaat dienstjaar	-1.878	-1.657
afwikkeling 2015	-570	0
Resultaat jaarrekening gD voor verevening	-2.448	-1.657
regionale verevening over risicovolle en kostbare zorg (13d)	-679	1.598

Dit tekort kent een aantal oorzaken, zodat we opmerken dat:

- We medio 2014 zijn gestart met de gedachte dat we in 2016 ca. €16,2 mln. beschikbaar hadden voor alle nieuwe taken (2e-lijns zorg, ondersteuning en uitvoeringskosten) op het gebied van jeugd. Gaandeweg de afgelopen twee jaar is dit budget echter verder afgeeraamd tot €14,3 mln. euro voor 2016. Dat betekent dat er ca. €1,9 mln. minder budget beschikbaar was in 2016, dan we ten tijde van DDK verwacht hadden. Geen van de andere nieuwe beleidsvelden kent zo'n sterke en relatief plotselinge daling van budget. Vanaf 2017 stabiliseert het budget zich;
- 2015 was een jaar waar in we voor een groot deel van de jeugdigen zorgcontinuïteit dienden te bieden; vanaf 2016 was er meer ruimte om onze nieuwe taken uit te voeren zoals de wet voorschrijft. Toch zien wij 2016 (nog) als overgangsjaar. Dit als gevolg van bepaalde overgangstermijnen die er voor cliënten gelden, zoals indicaties die langer doorliepen dan één jaar, zoals o.a. voorkomt bij de jeugd-ggz.

We verwachten dat, naarmate de tijd verstrijkt en er ook de ruimte is om ondersteuning slimmer in te zetten waar dat kan, we de huidige dalende lijn voort kunnen zetten.

- In het resultaat van 2016 is ook de afwikkeling van 2015 meegenomen. De samenwerkende gemeenten hebben in het voorjaar van 2016 op één datum gezamenlijk "de boeken gesloten". Op basis van de declaraties die tot op dat moment waren ingediend, werd de gemeentelijke Jaarrekening 2015 opgemaakt. Alle declaraties die ná die datum nog ingediend werden (en gingen over 2015) komen ten laste van het resultaat van 2016. We verwachten dat deze nasleep in 2017 (over 2016) veel minder aanwezig zal zijn omdat de administratieve processen van zowel gemeente als aanbieders nu beter op orde zijn.

13d. Jeugdhulp, voorlopige regionale verevening 2016

Met de gemeenten in de Achterhoek hebben we voor het jaar 2016 afgesproken dat we samen de financiële risico's dragen die gepaard gaan met de risicovolle en kostbare jeugdhulp. Voor Doetinchem betekent dit dat ongeveer 47% van het rijksbudget dat vatbaar is voor "verevening". In 2015 hebben we verevend over het gehele budget met uitzondering van lokale uitvoeringskosten.

Voor het jaar 2016 pakken de vereveningsafspraken voor Doetinchem anders uit dan in 2015. Daar waar we over 2015 een bedrag ontvingen, moeten we in 2016 bijdragen aan de verevening omdat alle gemeenten op de afgesproken gespecialiseerde te verevenen jeugdhulp een tekort kennen over 2016. Op basis van de voorlopige berekening gaat het voor onze gemeente om ca. €679.000. Dat komt omdat Doetinchem relatief minder heeft uitgegeven aan risicovolle en kostbare jeugdhulp. Het merendeel van de andere gemeenten hebben relatief meer uitgegeven op dit onderdeel, waardoor zij zullen ontvangen uit de verevening.

De risicovolle en kostbare jeugdhulp wordt ook ingezet vanuit jeugdbescherming (door de kinder-rechter). Gemeenten kunnen op de inzet daarvan dus niet altijd zelf sturen. Dat is tegelijk één van de belangrijkste redenen achter de regionale vereveningsafspraken.

13i. Niet toegerekende investeringsruimte t.b.v. preventie

We vinden het belangrijk om initiatieven op preventief en voorliggend gebied te ondersteunen en te faciliteren (denk bijv. aan De Stadskamer en ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers).

Hiervoor is in 2014 beleidsmatig ruimte gemaakt, en is er voor gekozen om de daarvoor benodigde investeringen niet direct te laste te brengen van één (of meerdere) beleidsvelden en budgetten, maar om deze te financieren uit een (destijds) geprognosticeerd overschot op het sociaal domein als geheel. De ervaring leert inmiddels dat dit overschot zich niet voordoet, terwijl we wel geld hebben uitgegeven aan op preventie gerichte voorzieningen. Tevens moet opgemerkt worden dat we de effecten van de investeringen wel zien, maar deze niet altijd gekwantificeerd kunnen worden in financiën.

13t. Maatschappelijke inloopfunctie GGZ

Doetinchem voert voor de hele regio de functie van maatschappelijk opvang en de inloopfunctie GGZ uit. Het gecombineerd budget voor deze taken bedraagt op jaarbasis ca. €4 mln. De afgelopen jaren is op deze taken steeds geld overgehouden, en is dat overschot gestort in de daarvoor bestemde reserve maatschappelijke opvang regionaal. Deze bedraagt op dit moment €1,7 mln.

Gelet op de huidige omvang van de reserve t.o.v. het jaarlijks budget (43%), vinden we het verantwoord dit overschot dit jaar niet toe te voegen aan de reserve. Daarbij moet opgemerkt worden dat in 2017 een bedrag van € 512.000 aan de voornoemde reserve onttrokken wordt voor het regionale Wmo-deel voor Veilig Thuis.

13ac. HHT 2016 + 13af HHT 2015

Het incidentele overschot van het HHT-budget 2015, is meegenomen naar 2016. Ook in 2016 blijkt dat we uiteindelijk niet het volledige budget uitputten, waardoor op het gehele budget HHT een voordeel is te melden van ca. €331.000 (2015 + 2016).

13ae. Peuteropvang

In 2016 is er een voordeel ontstaan op peuteropvang van € 257.000. Dit komt mede door teruggave van teveel verleende subsidie (afrekening 2015 in 2016) ter compensatie van ouderbijdragen in 2015. Tevens zien wij reeds enkele jaren dat we overhouden op deze rijks gelden.

Sinds 2011 wordt het beleid peuteropvang uitgevoerd. De evaluatie van dit beleid over de periode 2011-2016 heeft de raad doen besluiten m.i.v. 2017 voor meer groepen peuters budget beschikbaar te stellen. Het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode (2017) wordt uitgegaan van inzet van € 230.000 meer dan in 2016.

13ag t/m 13ak. Incidentele kosten

Er zijn in 2016 nog diverse incidentele kosten gemaakt die noodzakelijk waren om onze structurele taken goed uit te voeren. Omdat die incidentele kosten niet voorzien en dus ook niet begroot waren, zijn dit overschrijdingen die incidenteel nadelig zijn voor het sociaal domein. Het gaat o.a. om capaciteit die in 2016 is ingezet om het restant van de gesprekken te voltooien, huisvestings- en ICT-kosten en extra personeel dat is ingezet om de afwikkeling van facturen over 2015 goed in de systemen te verwerken.

14. Overig

€ 77.000 V

Het betreft het saldo van overige voor- en nadelige verschillen, met een afwijking kleiner dan € 75.000. Deze worden niet nader toegelicht.

Overzicht onvoorziene uitgaven

Onvoorziene uitgaven jaarrekening 2016		bedragen in €
Onvoorziene uitgaven primitieve begroting		131.000
Gerealiseerd		0
Resultaat onvoorziene uitgaven jaarrekening		131.000

Overzicht incidentele baten en lasten, zie volgende bladzijde.

overzicht van incidentele baten en lasten		begroting 2016 voor wijziging	begroting 2016 na wijziging	realisatie 2016
I Openbare orde en veiligheid				
	lasten 1200 voorziening FLO brandweer			-376.000
	baten			
	saldo programma 1	0	0	-376.000
2 Economie en werk				
	lasten 3102 revitalisering bedrijventerrein de Huet	-750.000	-750.000	-750.000
	baten			
	saldo programma 2	-750.000	-750.000	-750.000
3 Onderwijs				
	lasten 4800 leerlingenvervoer			159.000
	lasten 4802 onderwijshuisvesting	-535.000	-535.000	-535.000
	baten			
	saldo programma 3	-535.000	-535.000	-376.000
4 Cultuur en cultuurhistorie				
	lasten			
	baten			
	saldo programma 4	0	0	0
5 Sport				
	lasten 5801 Regio8		-31.000	-31.000
	baten			
	saldo programma 5	0	-31.000	-31.000
6 Bereikbaarheid				
	lasten 2104 openbare verlichting			-180.000
	baten			
	saldo programma 6	0	0	-180.000
7 Landschap, natuur & recreatie				
	lasten			
	baten			
	saldo programma 7	0	0	0
8 Duurzaamheid en milieu				
	lasten			
	baten			
	saldo programma 8	0	0	0
9 Wonen en woonomgeving				
	lasten 8222 noordelijke wijken speciaal West-Indische buurt	-350.000	-350.000	-350.000
	lasten 8300 woningen, A18 Noord, Fonds bovenwijken	-3.000.000	-3.000.000	-3.000.000
	lasten 8300 grondexploitatie			-678.000
	baten 8220 omgevingsvergunning			-667.000
	saldo programma 9	-3.350.000	-3.350.000	-4.695.000
10 Sociaal domein				
	lasten 6100 transitiekosten fusie ISWI, Wedeo en W&I	-500.000	-500.000	-500.000
	lasten 6100 inkomensdeel WWB	-650.000	-650.000	-650.000
	lasten 6100 af te rekenen vakantie en verlof medewerkers Laborijn		-137.000	-137.000
	lasten 6110 werkgelegenheid	-100.000	-100.000	-100.000
	lasten 6xxxx saldo sociaal domein			-2.814.000
	baten			
	saldo programma 10	-1.250.000	-1.387.000	-4.201.000
11 Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering				
	lasten 0010 wachtgeld/outplacementvoorziening bestuurders			-668.000
	lasten 0024 inzet voor EK vrouwenvoetbal	-50.000	-50.000	-50.000
	baten			
	saldo programma 11	-50.000	-50.000	-718.000
12 Algemene financiële middelen				
	lasten 9220 rente- en investeringslasten		250.000	196.000
	lasten 9220 dubieuze debiteuren			303.000
	lasten 9300 uitvoeringskosten belastingen			121.000
	lasten 9600 documentaire dienstverlening		-350.000	-350.000
	lasten 9600 overdragen statisch archief aan ECAL		-125.000	-125.000
	lasten 9600 personele lasten			-50.000
	lasten 9600 services			-315.000
	lasten/baten divers verschillen < 75.000			78.000
	baten 9210 algemene uitkering		789.000	1.510.000
	saldo programma 12	0	564.000	1.368.000
Totaal				
	lasten	-5.935.000	-6.328.000	-10.802.000
	baten	0	789.000	843.000
	totaal programma 1 t/m 12	-5.935.000	-5.539.000	-9.959.000

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016

In onderstaand overzicht ziet u een recapitulatie van de baten, de lasten en het saldo per programma die zijn opgenomen in de jaarrekening 2016. In het overzicht is programma 12 gesplitst in algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en mutaties in reserves. Verder laat het overzicht het gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat van de jaarrekening 2016 (na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) zien.

De opzet en de indeling van dit overzicht worden voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Progr.	Omschrijving programma	Raming 2016 voor wijziging			Raming 2016 na wijziging			Realisatie 2016		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Openbare orde en veiligheid	131	4.184	-4.053	132	4.218	-4.086	902	5.342	-4.440
2	Economie en werk	140	2.120	-1.980	141	2.155	-2.013	172	2.207	-2.035
3	Onderwijs	890	7.626	-6.736	890	7.909	-7.019	1.101	7.832	-6.732
4	Cultuur en cultuurhistorie	1.180	6.789	-5.609	318	5.991	-5.674	313	5.804	-5.490
5	Sport	1.076	5.497	-4.421	824	5.375	-4.551	921	5.444	-4.523
6	Bereikbaarheid	4.413	11.748	-7.334	5.167	13.003	-7.836	4.385	12.129	-7.744
7	Landschap, natuur & recreatie	1.240	6.639	-5.399	1.305	6.711	-5.406	1.418	6.514	-5.095
8	Duurzaamheid en milieu	7.030	6.765	265	7.039	7.143	-104	8.055	8.137	-82
9	Wonen en woonomgeving	23.296	29.525	-6.229	27.171	33.498	-6.327	23.951	27.657	-3.706
10	Sociaal domein	20.608	109.362	-88.754	21.447	114.406	-92.959	21.987	117.774	-95.787
11	Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering	867	8.045	-7.179	1.227	9.824	-8.598	1.828	10.870	-9.042
	Subtotaal	60.871	198.299	-137.428	65.661	210.233	-144.572	65.033	209.710	-144.676
12	Gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen	138.300	-75	138.375	145.496	1.153	144.343	146.988	7.352	139.636
12	Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	pm	0
12	Onvoorzien	0	131	-131	0	131	-131	0	0	0
	Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	199.171	198.355	816	211.157	211.517	-360	212.021	217.061	-5.040
12	Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2.852	3.668	-816	10.550	10.190	360	14.712	13.330	1.382
	Gerealiseerde resultaat jaarrekening 2016	202.023	202.023	0	221.707	221.707	0	226.733	230.392	-3.658

Hoofdstuk 5

Balans en toelichting op de balans
Overzicht reserves en voorzieningen

BALANS PER

ACTIVA	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Vaste activa (bedragen * € 1.000)		
Immateriële vaste activa	17.580	26
- Kosten onderzoek en ontwikkeling	51	26
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	17.529	0
Materiële vaste activa	185.292	180.211
- Gronden en terreinen	9.246	7.126
- Investerings met een economisch nut	116.078	113.859
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	26.739	26.186
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	33.229	33.040
Financiële vaste activa	27.186	55.346
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
deelnemingen	505	505
gemeenschappelijke regelingen	0	0
overige verbonden partijen	1	0
- Leningen aan:		
woningbouwcorporaties	1.915	2.959
deelnemingen	5.398	5.937
- Overige langlopende leningen	19.361	28.191
- Overige financiële uitzettingen > 1 jaar	6	6
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	17.749
Totaal vaste activa	230.057	235.584
Vlottende activa		
Voorraden	62.865	59.396
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	9.234
- Strategische gronden	0	1.775
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	62.865	48.388
Uitzettingen met een rentetijd < 1 jaar	7.297	16.950
- Vorderingen openbare lichamen	508	9.891
- Overige vorderingen	6.721	7.059
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	68	0
Liquide middelen	1.891	708
- Kassaldi	5	5
- Banksaldi	1.886	703
Overlopende activa	22.724	13.500
- Transitoria	22.724	13.500
Totaal vlottende activa	94.778	90.556
Totaal generaal	324.836	326.140

31 DECEMBER 2016

PASSIVA	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Vaste passiva (bedrogen * € 1.000)		
Eigen vermogen	59.205	64.244
- Algemene reserve	24.596	24.887
- Bestemmingsreserves:		
Overige bestemmingsreserves	38.267	35.806
- Gerealiseerde resultaat	-3.658	3.551
Voorzieningen	13.995	13.275
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's	4.227	3.384
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	0	0
- Voorzieningen door derden beklemden middelen	9.767	9.891
Vaste schulden	194.214	196.393
Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	36	73
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	194.177	196.320
Totaal vaste passiva	267.413	273.912
Vlottende passiva		
Netto vlottende schuld	28.766	24.440
- Kasgeldleningen	17.000	8.000
- Banksaldi	4.199	9.538
- Overige schulden	7.567	6.902
Overlopende passiva	28.657	27.787
- Transitoria	28.657	27.787
Totaal vlottende passiva	57.423	52.227
Totaal generaal	324.836	326.140
Garantstellingen	225.602	236.404

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Het BBV heeft als doel het vergroten van de transparantie van het proces van begroting en verantwoording en daarmee het versterken van de positie van de raad en provinciale staten. Ruim 10 jaar na invoering van het BBV vragen diverse ontwikkelingen om vernieuwing van dit besluit. Het merendeel van de wijzigingen gaat in vanaf de begroting 2017. De wijzigingen die reeds van toepassing zijn op verslagjaar 2016 zijn in de toelichting hieronder opgenomen.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en de passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en worden slechts genomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investerings die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling start vanaf 1 januari op het moment van ingebruikname. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven in de looptijd van de betrokken geldlening.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden niet langer verantwoord als onderdeel van de financiële vaste activa, maar worden met ingang van boekjaar 2016 verantwoord als immateriële vaste activa.

Geactiveerde bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Artikel 64 lid 6 stelt aan de afschrijving van immateriële vaste activa een maximum van 5 jaar. Een uitzondering vormen de als immateriële activa opgenomen kosten van het sluiten van geldleningen en disagio. Op grond van art. 64, lid 5 is in deze situatie de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.

Materiële vaste activa

Gronden en terreinen

Gronden en terreinen (voor zover niet in exploitatie opgenomen) worden met ingang van 2016 niet meer gerubriceerd onder voorraden, maar worden tegen boekwaarde overgeheveld naar de materiële vaste activa. De gronden en terreinen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs. (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking komen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Investerings worden vanaf 1 januari na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op van de economische levensduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op waarde van activa met economisch nut mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

De te hanteren afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Investerings op de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de door de gemeenteraad in 2008 vastgestelde afschrijvingsnotitie worden infrastructuurle werken in de openbare ruimte, zoals b.v. wegen, pleinen, viaducten en parken geactiveerd en afgeschreven. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Op grond van artikel 36 BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- *Kapitaalverstrekking aan:*
 - *Deelnemingen*
 - *Gemeenschappelijke regelingen*
 - *Overige verbonden partijen*
- *Langlopende leningen aan:*
 - *Openbare lichamen (als bedoeld in art. 1 a WFDO)*
 - *Deelnemingen*
 - *Woningbouwcorporaties*
 - *Overige verbonden partijen*
- *Overig langlopende leningen*
- *Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd > 1 jaar*
- *Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd > 1 jaar*
- *Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar*

Het begrip rentetypische looptijd verdient een toelichting. Het gaat bij dit begrip om de definitie vanuit de Wet Fido en is ingegeven door beheersing van renterisico's. De definitie luidt: het tijdsinterval gedurende de looptijd van een geldlening, waarin op basis van de leningvoorwaarden van de geldlening sprake is van een door de verstrekker van de geldlening niet beïnvloedbare constante rentevergoeding. Voor een uitzetting die een looptijd kent van tien jaar met een vaste rente, geldt dat deze altijd als vast activum dient te worden opgenomen ook al resteert er minder dan 1 jaar van de oorspronkelijke looptijd.

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1 d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouwen woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voorzover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Exploitatieovereenkomsten worden met ingang van 2016 niet meer gepresenteerd onder de voorraden, maar afzonderlijk opgenomen als vordering.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dit laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De voorgeschreven indeling op de balans op grond van artikel 38 BBV is:

- *Grond- en hulpstoffen*
- *Onderhanden werken*
- *Gereed product en handelsgoederen*
- *Vooruitbetaling op voorraden*

Uitzettingen korter dan één jaar

Uitzettingen < 1 jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

De voorgeschreven indeling voor wat betreft vorderingen is:

- *vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, Rijk)*
- *verstrekke kasgeldleningen aan openbare lichamen (als bedoeld in art. 1a WFDO)*
- *overige verstrekke kasgeldleningen*
- *uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar*
- *rekeningcourantverhoudingen met het Rijk*
- *rekeningcourantverhoudingen met niet-financiële instellingen*
- *overige vorderingen*
- *overige uitzettingen*

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Uitzondering vormen de voorziening afkoopsommen begraafplaatsen en de pensioenvoorziening ten behoeve van de wethouders. Deze zijn gewaardeerd tegen de contante waarde.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten.*
- b. bestaande risico's op balansdatum terzake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.*
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotings- of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalitatie.*
- d. van derden verkregen middelen (niet zijnde rijk, provincies of gemeenten) die specifiek besteed moeten worden.*

Toelichting op reserves en voorzieningen

In de toelichting is per reserve en voorziening aangegeven wat het doel is en wat de belangrijkste mutaties zijn geweest, met uitzondering van de "rentebijinschrijving".

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Toelichting op de balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA

1 VASTE ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Bijdragen aan activa in eigendom van derden *)	17.529	0
Kosten onderzoek en ontwikkeling	51	26
	<u>17.580</u>	<u>26</u>

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2016:

	<u>Boekwaarde</u>	<u>Correctie *)</u>	<u>Investe-</u>	<u>Desinves-</u>	<u>Afschrij-</u>	<u>Bijdragen</u>	<u>Boekwaarde</u>
	<u>01-01-2016</u>	<u>01-01-2016</u>	<u>ringen</u>	<u>teringen</u>	<u>vingen</u>	<u>van derden</u>	<u>31-12-2016</u>
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	17.749	19	0	239	0	17.529
Kosten onderzoek en ontwikkeling	26	0	25	0	0	0	51
	<u>26</u>	<u>17.749</u>	<u>44</u>	<u>0</u>	<u>239</u>	<u>0</u>	<u>17.580</u>

*) In verband met de gewijzigde BBV regelgeving dienen met ingang van 2016 de "Bijdragen aan activa in eigendom van derden" niet meer onder de Financiële vaste activa te worden gepresenteerd, maar onder de Immateriële vaste activa.

1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Gronden en terreinen	9.246	7.126
Investerings met een economisch nut	116.078	113.859
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	26.739	26.186
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	33.229	33.040
	<u>185.292</u>	<u>180.211</u>

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Woonruimten	5.146	3.600
Bedrijfsgebouwen	95.141	93.930
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.263	1.353
Vervoermiddelen	1.932	2.444
Machines, apparaten en installaties	8.686	8.430
Overige materiële vaste activa	3.911	4.102
	<u>116.078</u>	<u>113.859</u>

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de gronden en terreinen weer:

	Boekwaarde 31-12-2015	Correctie *) 01-01-2016	Boekwaarde 01-01-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	7.126	1.775	8.901	1.130	513	280	9.239
Gronden en terreinen in erfpacht	0	0	0	7	0	0	7
	7.126	1.775	8.901	1.137	513	280	9.246

*) In verband met de gewijzigde BBV regelgeving dienen met ingang van 2016 de "Niet in exploitatie genomen bouw- en strategische gronden" tegen boekwaarde te worden overgeboekt naar de Materiele vaste activa en gepresenteerd onder "Gronden en terreinen".

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2016
Woonruimten	3.600	1.765	217	3	0	0	5.146
Bedrijfsgebouwen	93.930	4.879	0	3.158	133	376	95.141
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.353	0	0	90	0	0	1.263
Vervoermiddelen	2.444	13	0	525	0	0	1.932
Machines, apparaten en installaties	8.430	1.999	0	1.623	100	22	8.686
Overige materiële vaste activa	4.102	235	0	405	22	0	3.911
	113.859	8.891	217	5.803	254	398	116.078

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

	Boekwaarde 01-01-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2016
Riolering	26.186	991	0	438	0	0	26.739

De investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	31.708	31.436
Machines, apparaten en installaties	232	240
Overige materiële vaste activa	1.289	1.365
	33.229	33.040

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

	Boekwaarde 01-01-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	31.436	3.510	0	1.574	1.058	607	31.708
Machines, apparaten en installaties	240	0	0	8	0	0	232
Overige materiële vaste activa	1.365	1.207	0	80	1.040	162	1.289
	33.040	4.718	0	1.662	2.098	769	33.229

1.3 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 01-01-2016	Correctie *) 01-01-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen/ afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan:							
Deelnemingen	505	0	0	0	0	0	505
Gemeenschappelijke regelingen	0	0	23	0	0	23	0
Overige verbonden partijen	0	0	1	0	0	0	1
	<u>505</u>	<u>0</u>	<u>24</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>23</u>	<u>506</u>
Leningen aan:							
Woningcorporaties	2.959	0	0	0	1.044	0	1.915
Deelnemingen	5.937	0	896	0	544	891	5.398
Overige langlopende geldleningen u/g	28.191	0	1.633	0	10.463	0	19.361
	<u>37.087</u>	<u>0</u>	<u>2.529</u>	<u>0</u>	<u>12.051</u>	<u>891</u>	<u>26.674</u>
Overige financiële vaste activa:							
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	6	0	0	0	0	0	6
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	17.749	-17.749	0	0	0	0	0
	<u>17.755</u>	<u>-17.749</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>6</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>55.346</u>	<u>-17.749</u>	<u>2.553</u>	<u>0</u>	<u>12.051</u>	<u>914</u>	<u>27.186</u>

*) In verband met de gewijzigde BBV regelgeving dienen met ingang van 2016 de "Bijdragen aan activa in eigendom van derden" niet meer onder de Financiële vaste activa te worden gepresenteerd, maar onder de Immateriele vaste activa.

2 VLOTTENDE ACTIVA

2.1 Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden gesplitst naar de volgende categorieën:

	2016	2015
Gronden niet in exploitatie *)		
niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	9.234
strategische gronden	0	1.775
Gronden in exploitatie		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	62.865	48.388
	<u>62.865</u>	<u>48.388</u>

*) In verband met de gewijzigde BBV regelgeving dienen met ingang van 2016 de "Niet in exploitatie genomen bouw- en strategische gronden" tegen boekwaarde te worden overgeboekt naar de Materiele vaste activa en gepresenteerd onder "Gronden en terreinen", voor zover deze niet in 2016 in exploitatie worden genomen.

Gronden niet in exploitatie (NIEGG)

Bedragen x € 1.000

Projecten	Balanswaarde 1/1/2016	Voorziening	Boekwaarde 1/1/2016	Balanscorrectie 1/1/2016	Toelichting	Boekwaarde 31/12/2016
Overige gronden						
Strategische gronden	1.775		1.775	-1.775	Overheveling naar MVA Gronden en terreinen	0
sub totaal	1.775	0	1.775	-1.775		0
Niegg						
Bethlehemstraat	0		0			0
A18 Bedrijvenpark 2e fase	9.234	2.508	11.741	-11.741	Overheveling naar Gronden in exploitatie (BIE)	0
sub totaal	9.234	2.508	11.741	-11.741		0
Totaal	11.009	2.508	13.516	-13.516		0

Gronden in exploitatie (BIE)

Bedragen x € 1.000

Projecten	Boekwaarde 1/1/2016	Balanscorrectie 1/1/2016	Investerings 2016	Inkomsten 2016	Inzet reserve	Boekwaarde 31/12/2016	Voorziening	Balanswaarde 31/12/2016
Vijverberg zuid	8.111		648	-2.081		6.678	0	6.678
Heideslag	5.781		784	-1.476		5.090	0	5.090
Iseldoks	2.971		7.873	-294		10.550	4.205	6.345
Heelweg	2.164		857	-546	-1.562	913	913	0
Lookwartier	2.341		1.602	-572	-771	2.600	2.600	0
A18 Bedrijvenpark 1e fase	39.757		2.456	-1.267		40.947	1.773	39.174
A18 Bedrijvenpark 2e fase	0	11.741	328	0		12.069	6.490	5.579
sub totaal	61.126	11.741	14.548	-6.236	-2.334	78.846	15.980	62.865
Exploitatie overeenkomsten								
Expl. ov. Wijnbergen wonen *)	249	-249	0	0	0	0	0	0
sub totaal	249	-249	0	0	0	0	0	0
Totaal	61.375	11.492	14.548	-6.236	-2.334	78.846	15.980	62.865

*) In verband met de gewijzigde BBV regelgeving dienen met ingang van 2016 alle exploitatieovereenkomsten tegen boekwaarde te worden opgenomen als vordering.

Nog te maken kosten en opbrengsten van de in exploitatie gebrachte grondexploitaties, conform raming van 2016

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot grond- exploitaties	Boekwaarde 31/12/2016	Nog te realiseren
geraamde kosten:			
Verwervingen	77.542	72.377	5.165
Bouwrijpmaken	25.732	16.228	9.504
Plan en VAT kosten	19.393	13.710	5.683
Woonrijpmaken	16.634	3.156	13.477
Diverse kosten	35.320	12.587	22.733
Rente en Beheer	39.059	24.115	14.945
geraamde opbrengsten:			
Overige opbrengsten	-42.830	-28.433	-14.397
Grondverkoppen	-151.019	-34.893	-116.126
Totaal	19.830	78.846	-59.016

Complex A18 Bedrijvenpark 1e en 2e fase is een gezamenlijk ontwikkelingsproject van de gemeenten Doetinchem, Montferland, Oude IJsselstreek en Bronckhorst. De gemeente Doetinchem is de verpoeder en heeft het project in haar administratie verantwoord. De gemeente Doetinchem deelt voor 35% mee in de resultaten. Deze regionale ruimtelijke ontwikkeling kent een lange samenwerking in het belang van de Achterhoek. Er zijn onzekerheden met betrekking tot de ontwikkeling van de 2e fase, want volgens het (concept) Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) is de planvoorraad in de regio te groot.

De stuurgroep van dit samenwerkingsverband heeft dit probleem regionaal opgepakt. De gemeenten hebben risico mitigerende maatregelen genomen. Het is nog niet te overzien welke financiële gevolgen de regionale planvorming heeft voor de deelnemende gemeenten.

Om die reden heeft de gemeente Doetinchem in haar risicomanagement saneringsrisico's voor de 2e fase opgenomen van € 1,7 mln, voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.

2.2 Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van een jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 31-12-2016	Voorzieningen oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo	Gecorrigeerd saldo
			31-12-2016	31-12-2015
Vorderingen op openbare lichamen *)	508	0	508	9.891
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	68	0	68	0
Overige vorderingen	7.535	814	6.721	7.059
	8.111	814	7.297	16.950

*) Het verschil in saldo op de vorderingen openbare lichamen ten opzichte van 2015 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de aangifte BCF 2016 ad. € 8.449.338 als raming onder de overlopende activa is opgenomen.

Een nadere specificatie van de overige vorderingen is als volgt te geven:

	Saldo 31-12-2016	Voorziening dubieus
Debiteuren algemeen	4.154	348
Debiteuren belastingen	911	161
Debiteuren WMO	391	305
Debiteuren Laborijn	2.079	0
	7.535	814

Hieronder volgt een specificatie naar ouderdom voor de debiteuren algemeen en belastingen:

	Stand 31-12-2016	Voorziening dubieus
<u>Debiteuren algemeen</u>		
2003 t/m 2009	20	20
2010	42	15
2011	28	25
2012	119	96
2013	73	23
2014	115	25
2015	663	81
2016	3.094	63
	4.154	348

	Stand 31-12-2016	Voorziening dubieus
<u>Debiteuren belastingen</u>		
2003 t/m 2009	11	9
2010	6	3
2011	37	10
2012	46	10
2013	82	16
2014	111	26
2015	209	42
2016	409	45
	911	161

Toelichting schatkistbankieren:

Drempelbedrag op basis van begroting 2016:	€ 1.600.000
Buiten 's Rijks schatkist aangehouden 1e kwartaal:	€ 1.367.571
Buiten 's Rijks schatkist aangehouden 2e kwartaal:	€ 1.022.627
Buiten 's Rijks schatkist aangehouden 3e kwartaal:	€ 1.226.355
Buiten 's Rijks schatkist aangehouden 4e kwartaal:	€ 1.287.003

2.3 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<u>Kassaldi:</u>	5	5
<u>Banksaldi:</u>		
Fortis 93.62.21.100	12	34
Fortis 93.60.10.614	44	35
Fortis 24.35.19.966	0	1
BNG 28.50.38.567	16	0
BNG 28.50.99.868	22	0
BNG 28.51.59.542	715	591
BNG 28.50.49.962	1.003	1
ING 102.13.92	74	42
	<u>1.891</u>	<u>708</u>

2.4 Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Nog te ontvangen bedragen *)	20.938	11.606
Vooruitbetaalde bedragen	1.103	1.694
Van derden te vorderen bekleemde gelden	629	188
Overige activa	54	13
Totaal Transitoria	<u>22.724</u>	<u>13.500</u>

*) De toename op de nog te ontvangen bedragen ten opzichte van 2015 wordt voornamelijk veroorzaakt door de aangifte BCF 2016 ad. € 8.449.338.

Specificatie van derden te vorderen bekleemde gelden:

	Saldo	Besteding	Last	Ontvangen	Saldo
	01-01-2016				31-12-2016
<i>Onderdeel transitoria Sisa</i>					
Transitoria reconstructie Raadhuisstraat	-217	-277	0	0	60
Transitoria RSL Gelderland Oostelijke Randweg	-100	-110	0	0	10
Subtotaal transitoria SISA	<u>-317</u>	<u>-387</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>70</u>

	Saldo	Besteding	Last	Ontvangen	Saldo
	01-01-2016				31-12-2016
<i>Onderdeel transitoria overig</i>					
Transitoria kansrijk wonen en werken	19	0	0	0	19
Transitoria regionaal verkeersmodel	0	-8	0	-8	0
Transitoria stationshalte Gaanderen	12	12	0	0	0
Transitoria trots op onze streek	16	0	0	0	16
Transitoria de achterhoek bespaart 2013/2014	67	0	0	0	67
Transitoria Impulsgelden stads(st)rand	74	0	0	0	74
Transitoria herstel standsfront	-75	-778	0	-320	383
Subtotaal transitoria overig	<u>113</u>	<u>-774</u>	<u>0</u>	<u>-328</u>	<u>559</u>
Totaal te vorderen transitoria	<u>-204</u>	<u>-1.161</u>	<u>0</u>	<u>-328</u>	<u>629</u>

PASSIVA

3 VASTE PASSIVA

3.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2016	2015
Algemene reserve	24.596	24.887
Bestemmingsreserves	38.267	35.806
Gerealiseerde resultaat	-3.658	3.551
	59.205	64.244

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

	Saldo 01-01-2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat 2015	Afschrijvingen (dekking)	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	17.891	1.541	6.482	1.635	0	14.585
Algemene reserve grondexploitatie	6.996	3.794	1.969	1.190	0	10.011
<i>Totaal algemene reserves</i>	<i>24.887</i>	<i>5.334</i>	<i>8.451</i>	<i>2.825</i>	<i>0</i>	<i>24.596</i>
Bestemmingsreserves						
Reserve dekking investeringslasten grote projecten	15.044	511	987	0	0	14.569
Reserve verbouw Havenstraat 78	1.876	64	130	0	0	1.810
Reserve huisvesting inrichting kantoren	358	12	45	0	0	326
Reserve Burgerzaken	174	145	0	0	0	319
Reserve afschrijving brandweerkazerne	130	4	24	0	0	110
Reserve bovenwijkse voorzieningen	6.080	1.974	690	0	0	7.364
Reserve afschrijving herinrichting wegen	127	4	5	0	0	126
Reserve nieuwbouw het Timpaan	1.144	39	56	0	0	1.128
Reserve onderwijshuisvesting	942	820	811	0	0	952
Reserve dekking kap.lasten nieuwbouw De Haven	2.179	74	109	0	0	2.144
Reserve afschrijving kunstwerk Wehl	18	1	9	0	0	9
Reserve Amphion	0	50	0	0	0	50
Reserve gem. vastgoed en verpl. culturele instellingen	354	0	354	0	0	0
Reserve speelvoorzieningen	194	4	0	0	0	198
Reserve maatschappelijke opvang regionaal	1.733	0	0	0	0	1.733
Reserve Sociaal Domein	973	0	0	726	0	1.699
Reserve volkshuisvesting	24	0	15	0	0	9
Reserve stimuleringsfonds volkshuisvesting	2.794	193	68	0	0	2.919
Reserve bonusuitkering aandelen BNG	168	6	6	0	0	168
Reserve aandelen Vitens	63	2	2	0	0	63
Reserve deelneming Kondor Wessels	11	0	0	0	0	11
Reserve meerjarenplan onderwijsgebouwen (mop)	84	1	20	0	0	66
Reserve vastgoedfonds	1.336	1.665	1.172	0	0	1.829
Reserve woningbouw strategie	0	3.000	2.334	0	0	666
<i>Totaal Bestemmingsreserves</i>	<i>35.806</i>	<i>8.569</i>	<i>6.834</i>	<i>726</i>	<i>0</i>	<i>38.267</i>
Totaal reserves	60.693	13.904	15.285	3.551	0	62.863

3.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Saldo	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's (onzeker)</u>	<u>01-01-2016</u>				<u>31-12-2016</u>
Pensioenvoorzieningen wethouders	2.040	905	0	0	2.946
Voorziening wachtgeld voorziening wethouders	272	149	0	116	305
Voorziening eigen risicodragers WW	721	0	0	371	350
Voorziening flo brandweer	351	376	0	100	627
<i>Subtotaal</i>	<i>3.384</i>	<i>1.430</i>	<i>0</i>	<i>587</i>	<i>4.227</i>
<u>Voorzieningen door derden beklemde middelen</u>	<u>01-01-2016</u>				<u>31-12-2016</u>
Voorziening afvalverwerking	1.579	399	209	0	1.768
Voorziening compensatie bomen-natuur	82	1	0	0	83
Voorziening begraafplaatsen	1.680	150	115	0	1.714
Voorziening rioolbeheer	6.551	737	1.087	0	6.202
<i>Subtotaal</i>	<i>9.891</i>	<i>1.286</i>	<i>1.411</i>	<i>0</i>	<i>9.767</i>
Totaal Voorzieningen	13.275	2.717	1.411	587	13.995

Nadere toelichting Voorzieningen

Als onderdeel van deze balans is een overzicht opgenomen van reserves en voorzieningen.

Hierin wordt het doel, de omvang, de voeding en de onttrekking per voorziening weergegeven.

3.3 Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	194.177	196.320
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	36	73
	194.214	196.393

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2016:

	Saldo	Vermeerde-	Aflossingen	Saldo
	<u>01-01-2016</u>	<u>ringen</u>		<u>31-12-2016</u>
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	196.320	16.000	18.143	194.177
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	73	0	36	36
	196.393	16.000	18.179	194.214

De totale rentelast voor het jaar 2016 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 6.289.978

4 VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Schulden < 1 jaar	28.766	24.440
Overlopende passiva	<u>28.657</u>	<u>27.787</u>
	<u>57.423</u>	<u>52.227</u>

4.1 Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kasgeldleningen	17.000	8.000
Banksaldi	4.199	9.538
Rekening-couranten	0	0
Overige schulden	<u>7.567</u>	<u>6.902</u>
	<u>28.766</u>	<u>24.440</u>

Een nadere specificatie van de overige schulden is als volgt te geven:

	<u>2016</u>
Crediteuren algemeen	5.397
Crediteuren salarissen	1.455
Crediteuren schulddienstverlening	715
Crediteuren WMO	<u>0</u>
	<u>7.567</u>

4.2 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Vooruitontvangen bedragen	1.062	1.908
Nog te betalen bedragen	21.289	20.693
Waarborgsommen	222	216
Diverse overige posten	6	23
Door derden beklemd gelden*	<u>6.078</u>	<u>4.947</u>
	<u>28.657</u>	<u>27.787</u>

* aansluiting balans samen met post overlopende activa

Specificatie door derden beklemde gelden

	Saldo	Ontvangen	Vrijval	Besteding	Saldo
	01-01-2016				31-12-2016
<i>Onderdeel transitoria Sisa</i>					
Transitoria Participatiebudget SZW	0	0	0	0	0
Transitoria Onderwijs RMC	112	746	0	603	255
Transitoria Onderwijs Achterstand Beleid	53	261	0	252	62
Transitoria Volwassenonderwijs	8	658	0	658	8
Transitoria verbetering luchtkwaliteit	0	1	0	1	0
Transitoria Oldershove (ISV)	0	0	0	0	0
Subtotaal transitoria SISA	174	1.664	0	1.514	325

	Saldo	Ontvangen	Vrijval	Besteding	Saldo
	01-01-2016				31-12-2016
<i>Onderdeel transitoria overig</i>					
Transitoria RMC regionaal	80	0	0	0	80
Transitoria schoolfietsroutes en servicebus	53	-45	0	2	7
Transitoria fietstunnel Europaweg	400	382	0	0	782
Transitoria fietsoversteek Bevrjdings-Marsmanstr.	60	0	0	0	60
Transitoria fietsoversteek Terborgseweg	0	41	0	0	41
Transitoria fietsoversteek Gaanderen	0	40	0	0	40
Transitoria alternatief overpad spoorlijn Mullepad Gaanderen	0	289	0	11	278
Transitoria stimulering indoortennis jeugd	30	0	0	0	30
Transitoria onderhoud monumenten	72	0	0	0	72
Transitoria jeugdwerkloosheid	228	0	0	0	228
Transitoria voorbereiding ESF	80	0	0	0	80
Transitoria implementatie participatiewet	83	0	0	0	83
Transitoria WMO Campower	13	0	0	0	13
Transitoria kwartiermaker reg .uitv. ag. jongeren	80	0	0	0	80
Transitoria kwetsbare burgers in de zorgmonitor	30	0	0	0	30
Transitoria maatsch. beg. vluchtelingen	244	0	0	0	244
Transitoria jeugdmaatschappelijk werk op het VO	15	0	0	0	15
Transitoria subsidie provinciale transitie jeugdzorg	5	0	0	0	5
Transitoria VNG subsidie	25	64	0	49	40
Transitoria GSO 4	2.884	138	0	785	2.237
Transitoria klimaatregeling 300 eigen woningen	0	100	0	29	71
Transitoria subsidieregeling geluidssanering	0	48	0	0	48
Transitoria subsidieregeling landschap	0	104	0	13	91
Transitoria functiewijziging De Zumpe	0	1.099	0	0	1.099
Subtotaal transitoria overige	4.383	2.259	0	888	5.754
Totaal Generaal Transitoria	4.557	3.924	0	2.402	6.078

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen, evenals de verstrekte garanties.

Gewaarborgde geldleningen

Ons beleid is dat de gemeente geen garantstellingen verleent, tenzij een publieke taak in het geding is. Bij garantieverzoeken verwijzen we naar de waarborgfondsen. De gemeente staat vanuit het verleden garant voor betaling van rente en aflossing van diverse geldleningen. Deze zijn onder te verdelen in leningen die geborgd zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Voor deze leningen is de gemeente Doetinchem achtervang.

Voor geldleningen die geborgd zijn door de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) staat de gemeente voor de helft van het bedrag garant. Daarnaast zijn er leningen waarvoor de gemeente Doetinchem 100% garant staat.

Saldo gemeentegaranties per 31-12-2016

bedragen x 1 mln

Omschrijving	Zorg	Onderwijs	Sport	Nuts sector	Woning bouw	Overig	Totaal
Garanties gD 100%	0,6	1,1	0,1	0,4	2,4	1,7	6,3
Garanties SWS 50% gD			4,4				4,4
Subtotaal rechtstreeks	0,6	1,1	4,4	0,4	2,4	1,7	10,7
Garanties WSW 100% (achtervang gD)					209,2		209,2
Garanties NHG 100% (achtervang gD)					5,8		5,8
Subtotaal achtervang	0,0	0,0	0,0	0,0	215,0	0,0	215,0
Totaal	0,6	1,1	4,4	0,4	217,4	1,7	225,6

In 2012 hebben we onze portefeuille met garanties en verstrekte geldleningen doorgelicht. Vervolgens toetsen we jaarlijks het risicoprofiel zoals opgenomen in die doorlichting. Deze jaarlijkse actualisatie nemen we op in de Programmabegroting, voor het eerst in de programmabegroting 2014. We rapporteren daar over wijzigingen op de risicomatrix en beschrijven actuele ontwikkelingen rond de portefeuille. In deze paragraaf in de jaarstukken melden we alleen relevante wijzigingen die zich hebben voor gedaan tussen het schrijven van de begroting en het einde van het lopende jaar.

In 2016 zijn de leningen waar de gemeente Doetinchem 100% garant voor staat afgenomen met € 3,1 miljoen. Het deel met betrekking tot GEM Intermeco is afgenomen met 2,8 miljoen. Wel is de duur van deze garantie verlengd tot eind juli 2017. Dit was oorspronkelijk tot 31 december 2016. Aan deze garantstelling zit een maximum van € 8,5 miljoen.

Daarnaast is er een nieuwe gegarandeerde geldlening aangegaan van € 0,09 voor Scouting Roothaan. Tevens is er voor een bedrag van € 1,0 mln. aan nieuwe garanties verstrekt met achtervang van de Stichting Waarborgfonds Sport. Dit betreffen leningen voor DZC'68 en DHC.

Gemeente Doetinchem is in 2016 door de BNG voor € 45.000 aangesproken op de garantstelling die is afgegeven aan Stichting Achterhoekse Zaalaccommodaties met betrekking tot de Tophal. Dit bedrag loopt vooralsnog verder op in 2017. Gesprekken met alle betrokken partijen om zo snel mogelijk tot een oplossing te komen lopen op dit moment nog.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contracten

De meerjarige financiële inkoop verplichtingen voor de gemeente Doetinchem bedragen afgerond ca. € 52,5 miljoen.

De meerjarige huur, pacht en lease verplichtingen bedragen afgerond ca. € 132.000.

Onzekerheid CAK

Een client die een maatwerkvoorziening WMO middels Zorg In Natura (Zin) en, of een Persoonsgebondenbudget (Pgb) ontvangt, is een eigen bijdrage vanuit de WMO verschuldigd.

Deze hoogte van de eigen bijdrage is afhankelijk van een aantal factoren waaronder de leeftijd, leefeenheid en de inkomensgrens van de aanvrager.

Deze gegevens worden door het CAK opgevraagd bij de Belastingdienst.

In de wet is bepaald dat de vaststelling van de hoogte en de inning,

oplegging en incasso van deze eigen bijdrage niet wordt uitgevoerd door de gemeente zelf, maar door het CAK.

Door privacyoverwegingen is de gegevensverstrekking van het CAK aan de gemeente Doetinchem ontoereikend om de volledigheid en juistheid van de eigen bijdragen te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Over het boekjaar 2016 wordt naar verwachting in juni 2017 van het CAK een Third party Mededeling ontvangen. Dit houdt in dat de beheersingsmaatregelen binnen het uitvoeringsproces van de eigen bijdragen WMO en het CAK voldoen

aan de daaraan te stellen eisen om de juistheid en volledigheid van de berekende en opgelegde eigen bijdragen aan de aanvragers te waarborgen. Doordat bij het onderzoek voor het geven van deze mededeling de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de gegevens van de Belastingdienst, de Gemeentelijke Basisadministratie, de gemeente Doetinchem en de zorgaanbieders echter niet betrokken is, is de Third Party Mededeling niet voldoende om hierop volledig te kunnen steunen ten behoeve van de volledigheid van de eigen bijdragen in de jaarrekening 2016. Hierdoor heeft de gemeente Doetinchem onvoldoende zekerheid omtrent de volledigheid van de eigen bijdragen in haar jaarrekening 2016.

Wel kan middels de mededeling zekerheid worden gekregen dat het totaalbedrag aan vastgestelde eigen bijdragen gelijk is aan de door het CAK geïnde en doorbetaalde eigen bijdragen aan de gemeente. Hiermee beschikt de gemeente Doetinchem in voldoende mate over de zekerheid dat de eigen bijdragen in de jaarrekening 2016 juist zijn verantwoord.

Eventuele mogelijke niet verantwoorde eigen bijdragen worden ingeschat als niet significant cq. materieel.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de "Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen" ingevoerd bij de gemeenten. Op basis van de inventarisatie van de definitieve cijfers 2016 is in overleg met een extern adviesbureau de conclusie getrokken dat er voor het jaar 2016 geen sprake is van een significant te betalen Vpb-bedrag.

De aangifte Vennootschapsbelasting 2016 dient in beginsel voor 1 juni 2017 te zijn ingediend. Omdat 2016 het eerste jaar is waarin de gemeente met deze Vpb-plicht te maken krijgt zal de eerste aangifte extra aandacht krijgen en inspanning vragen. Gelet op deze extra aandacht zal uitstel van aangifte vennootschapsbelasting 2016 worden aangevraagd.

Lopende procedures

Ontbinding koopovereenkomst

Deze kwestie betreft een rechtbankprocedure die als inzet kent de ontbinding van een koopovereenkomst waarbij een bedrag groot € 113.000 aan schade wordt gevorderd. De vordering van de gemeente Doetinchem is toegewezen voor een bedrag groot € 104.000, vermeerderd met wettelijke rente met ingang van 20 april 2010 tot de dag van volledige betaling, evenals een bedrag groot € 9.000 aan proceskosten. Het vonnis is op 3 augustus 2012 onherroepelijk geworden. Na de datum van het wijzen van het vonnis loopt een verjarings-termijn van 20 jaar waarbinnen het vonnis kan worden geëxecuteerd. Vooralsnog zal het dossier nog worden aangehouden.

Levering bouwgrond

De gemeente Doetinchem heeft een koopovereenkomst gesloten voor levering van bouwgrond. Slechts een gedeelte van de grond is geleverd en betaald. Doordat de tegenpartij niet het restant van de verkochte bouwgrond kon afnemen, heeft de gemeente de partiële ontbinding van de koopovereenkomst ingeroepen. In totaal maakt de gemeente Doetinchem aanspraak op een bedrag van € 86.000. In januari 2016 heeft de gemeente besloten tot ontbinding van de koopovereenkomst, waarbij wordt afgezien van invordering van de nog openstaande rentetermijnen. Het dossier is hiermee afgewikkeld.

Achterstallige huurpenningen

Dit betreft de incassering van achterstallige huurpenningen en de vordering tot ontruiming van de huurder van een onroerende zaak van de gemeente Doetinchem. Op 31 december 2015 bedraagt de huurachterstand exclusief rente en kosten €13.000. In kort geding vordert de gemeente Doetinchem ontruiming van het gehuurde evenals een titel voor de huurachterstand. De zaak is geëindigd in een betekening van het vonnis en een gedwongen ontruiming, maar verhaal is vooralsnog niet mogelijk gebleken.

Bestemmingsplanprocedure

De gemeente Doetinchem is gedagvaard in verband met een vordering in rechte tot ontbinding en teruglevering van een koopovereenkomst gesloten op 12 oktober 2006. Onderdeel van de overeenkomst was een bestemmingsplanwijziging waarvoor de gemeente zou zorgdragen. Vanwege het niet meewerken door de tegenpartij aan de planologische procedure heeft de gemeente besloten het bestemmingsplan niet aan te passen. De tegenpartij is van mening dat de gemeente hiermee niet haar contractuele afspraken is nagekomen en vordert ontbinding en teruglevering van de gekochte onroerende zaak. De waarde van de vordering is in hoofdsom groot €1.193.000 te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 3 december 2012 tot aan de dag van betaling. Daarnaast wordt een bedrag groot €7.000 gevorderd aan vergoeding voor buitengerechtigde incassokosten. Bij vonnis van 11 februari 2015 zijn de vorderingen op gemeente Doetinchem afgewezen. De tegenpartij is daarop in beroep gegaan. De gemeente heeft zich verweerd in de hoger beroepsprocedure. Op 14 maart 2017 aanstaande zal arrest worden gewezen in dit dossier.

Verjaring perceel grond

Dit betreft een geschil tussen de gemeente Doetinchem en een particulier over een verkrijgende verjaring van een perceel grond. Over deze kwestie is een voorlopige getuigenprocedure gehouden. Over de financiële gevolgen valt nog niets te zeggen. In 2016 is een bodemprocedure opgestart door de tegenpartij. Inmiddels is een tussenvonnis gewezen waarbij aan de tegenpartij bewijsopdracht is gegeven. Aannemelijk is dat in 2017 een vonnis wordt gewezen. De uitkomst van de procedure is nog niet aan te geven.

WNT normering topfunctionarissen publieke en semipubliek sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Doetinchem van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 is voor de Gemeente Doetinchem € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief. Daarnaast geldt voor voorzitters en leden van de hoogste toezichthoudende organen zoals de Raad van Toezicht en de Raad van Commissarissen een bezolderingsmaximum van respectievelijk 15% voor de voorzitter en 10% voor de overige leden. Voor 2016 komt dit neer op een bedrag van € 26.850 voor de voorzitter en € 17.900 voor de overige leden.

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1	Mevr. N. van Waart		Dhr. B.P.M. Janssens	
	2016	2015	2016	2015
Functie(s)	Gemeente secretaris		Griffier	
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	-	-	-	-
Bezoldiging				
Beloning	116.979,24	114.083,75	97.043,80	94.699,05
Belastbare onkostenvergoedingen	287,59	386,68	0,00	0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	14.643,48	15.277,44	13.255,71	13.617,18
Totaal bezoldiging	131.910,31	129.747,87	110.299,51	108.316,23
Toepasselijk WNT-maximum	179.000	178.000	179.000	178.000
Motivering indien overschrijding:	N.v.t		N.v.t	

Overzicht reserves en voorzieningen; oorspronkelijke indeling **Nu**

nr.	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente voeding bijschrijven	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
Algemene reserves								
1	algemene reserve grondexploitatie	Algemene reserve voor afdekking tekorten verliesgevende grondexploitaties en overige bedrijfsrisico's binnen het taakveld grondexploitatie.	6.996.000	10.011.000	ja, conform voorgeschreven methodiek bbv	Afdekking tekorten verliesgevende grondexploitaties.	De gewenste omvang van deze reserve wordt jaarlijks berekend in het MPG.	Reserve toevoegen aan de algemene reserve. Zie toelichting in notitie.
2	algemene reserve voor algemene risico's	Het dienen als financieel weerstandvermogen (buffer) voor het opvangen van in principe onvoorzienbare financiële tegenvallers.	17.890.000	14.584.000	ja, renteomslag	Negatieve saldo begroting/jaarrekening en vanwege specifieke raadsbesluiten	Voor toelichting op de gewenste omvang van de algemene reserve wordt verwezen naar paragraaf 2. Weerstandsvermogen.	Reserve handhaven
Totaal algemene reserves			24.886.000	24.595.000				
Bestemmingsreserves								
reserves onderhoud								
3	reserve kleine investeringen facilitaire dienst en huisvesting	Het egaliseren van de kosten van de investeringen van de facilitaire dienst, betreffende huisvestingskosten en repro.	0	0	nee	Volgens vervangingsplanning kleine investeringen	In overeenstemming met meerjarig vervangingsplan huisvesting en repro.	Reserve opheffen. Zie notitie.
4	reserve speelvoorzieningen	Opvangen van schommelingen in de kosten van vervanging en renovatie van speeltoestellen.	194.000	198.000	nee	Het verschil tussen het jaarlijks beschikbare budget en de uitgaven.	In overeenstemming met speelruimteplan.	Reserve vooralsnog handhaven. Voor 31-12-2017 onderhoudsplan, anders bij JR. 2017 alsnog opheffen. Zie notitie.
5	reserve vastgoedfonds	Het in stand houden van de gemeentelijke accommodaties, voor zover het een wettelijke taak of een gemeentelijke ambitie betreft of vanuit strategisch belang eigendom wenselijk is.	1.336.000	1.829.000	ja	Werkelijke jaarlijkse onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen en negatieve exploitatiesaldi van gemeentelijke accommodaties en verkoopopbrengsten panden.	In overeenstemming met meerjarig en planning vastgoedfonds	Reserve vooralsnog handhaven. Beoordelen of dit een voorziening moet worden.
reserves onderhoud			1.530.000	2.027.000				
reserves kapitaallasten								
6	reserve dekking investeringslasten grote Projecten	Deze reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van de investeringslasten van een aantal grote projecten (o.a. het Brewinc, nieuwbouw schouwburg Amphion).	15.044.000	14.569.000	ja, renteomslag	Gedurende 40 jaar (niv 2003) wordt jaarlijks een bedrag onttrokken ter afdekking van investeringslasten. De onttrekking is gebaseerd op 8% van het investeringsbedrag en loopt jaarlijks af met de vrijval van de investeringslasten.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
7	Reserve verbouw Havenstraat 78-80 en herinrichting gemeentewerf	Dekking deel investeringslasten nieuwbouw en verbouw pand Havenstraat 80 (huisvesting buha).	1.876.000	1.810.000	ja, renteomslag	Afdekking investeringslasten nieuwbouw Havenstraat 78-80 en herinrichting gemeentewerf.	Gelijk aan af te dekken deel van totaal investering	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
8	reserve afschrijving brandweerkazerne	Dekking investeringslasten brandweerkazerne Wéhl	130.000	110.000	ja, renteomslag	jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.

nr.	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bischrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
9	reserve huisvesting inrichting kantoren	Middelen voor inrichting kantoren	358.000	326.000	ja, renteomslag	Vanaf 2014 geen toevoegingen meer aan deze dekkingreserve.	Reserve dient vanaf 2014 als gedeeltelijke dekking van de investeringslasten voorvloeiend uit krediet. kantoor inrichting Deze investering schrijven we in 10 jaar af.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
10	reserve bovenwijkse voorzieningen	Financiering "bovenwijkse grote infrastructurele voorzieningen"; werken met bovenwijkse functies, die functioneel dienstbaar zijn aan de wijken.	6.080.000	7.364.000	ja, renteomslag	Via afdracht per verkochte m ² grond; € 25 per m ² voor woningbouw en € 15 per m ² voor bedrijventerreinen.	Conform jaarlijks vast te stellen nota voor de komende 10 jaar. Betreft investeringslasten van in nota opgenomen investeringen vnl in de infrastructuur.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Reserve handhaven.
11	reserve afschrijving herinrichting wegen	Dekking kapitaallasten voor de komende jaren voor de investeringen in wegen.	127.000	126.000	ja, renteomslag	Rentebischrijving	Jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
12	reserve nieuwbouw het Timpaan	Reserve ter gedeeltelijke dekking van de investeringslasten van de nieuwbouw in 2006 van de Timpaan in de voormalige gemeente Wehl.	1.144.000	1.128.000	ja, renteomslag	Rentebischrijving.	Jaarlijkse onttrekking gelijk aan de jaarlijkse investeringslasten van een deel van de investering.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
13	reserve meerjarenplanning onderwysgebouwen MOP		84.000	66.000	ja, inflatie			Het restant bedrag is gereserveerd voor het oplossen van de klimaat problemen in het Kleurrijk. Op dit moment loopt een pilot voor het oplossen ervan.	Reserve opheffen per 31/12/2016 Resterend saldo naar algemene reserve
14	reserve onderwyshuisvesting	Dekking van toekomstige investeringen onderwyshuisvesting.	942.000	952.000	ja, renteomslag	Middels structurele vrijval van kapitaallasten huisvesting onderwijs, incidenteel met specifieke toevoegingen aan het gemeentefonds en rentebischrijving.	Jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Reserve handhaven.
15	reserve dekking kaplasten nieuwb.school de haven	Dekking investeringslasten school de Haven	2.179.000	2.144.000	ja, renteomslag	Eenmalige voeding vanuit algemene reserve	Jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
16	reserve kunstwerk	Dekking investeringslasten kunstwerk Wehl	18.000	9.000	ja, renteomslag	Rentebischrijving	Jaarlijkse investeringslasten	Het monumentje is gerealiseerd en wordt onderhouden door Buha. De investeringslasten zijn inmiddels afbetaald.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
17	reserve bonusruktiering aandelen BNG	Deelname in de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Deze reserve is de tegenhanger van onze aandelen.	168.000	168.000	ja, renteomslag	Geen	Geen	Geen	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
18	reserve deelname Kondor Wessels	Betreft deelname Kondor Wessels. Deze reserve is de tegenhanger van onze aandelen.	11.000	11.000	ja, renteomslag	Geen	Geen	Geen	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
19	reserve stimuleringsfonds volkshuisvesting	Deze reserve is even groot als de middelen die gemeente Doetinchem heeft uitstaan in het Stimuleringsfonds volkshuisvesting.	2.794.000	2.919.000	ja, renteomslag	Rentebischrijving. Neuraal met rente investering.	In de raad van september 2009 is een verdeling gemaakt voor de inzet van de middelen in dit fonds.	De gemeente neemt deel in het het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). De gemeente kan aanwijzingen doen voor welke projecten de middelen (leningen) uit het RF inzetten.	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
20	reserve aandelen vitens	Deelname in waterbedrijf Vitens. Deze reserve is de tegenhanger van onze aandelen.	63.000	63.000	ja, renteomslag	Geen	Geen	Geen	Opheffen en saldo toevoegen aan een nieuw te vormen Reserve dekking kapitaallasten.
	reserve gemeentelijk vastgoed en verplichtingen tav culturele instellingen	Reserve voor dekking an kosten die komen uit het afstoten van panden (o.a. bibliotheek)	354.000	0	ja, renteomslag				Met de jaarrekening 2015 is besloten het saldo toe te voegen aan de AR en de reserve op te heffen
	reserves kapitaallasten		31.372.000	31.765.000					

nr.	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
	reserves overheidstaken								
21	reserve burgerzaken	Middelen bestemd voor het product burgerzaken, waaronder verkiezingen, paspoorten en rijbewijzen.	174.000	319.000	nee	Saldo van inkomsten en uitgaven op het product burgerzaken, waaronder verkiezingen, paspoorten en rijbewijzen.	Saldo van inkomsten en uitgaven op het product burgerzaken, waaronder verkiezingen, paspoorten en rijbewijzen.	We stellen het plafond op 10% van de uitgaven op het product burgerzaken zijnde ca. € 320.000	Reserve opheffen en saldo naar AR. Resultaat op dit taakveld loopt mee in jaarrekeningresultaat en -analyse
22	Reserve maatschappelijke opvang regionaal	Middelen bestemd voor de regionale taak die Doetinchem heeft i.h.k.v. maatschappelijke opvang/huiselijk geweld, OGGz en verslavingszorg.	1.733.000	1.733.000	nee	Regionale gelden	Regionale gelden	Niet nader bepaald.	Na bestemming van het rekeningresultaat 2016 is de omvang van deze reserve € 618.000. In 2017 zal hiervan € 512.000 worden ingezet voor het regionale Wmo-deel voor Veilig Thuis.
23	reserve sociaal domein	Risico's en uitvoering taken sociaal domein	973.000	1.699.000	nee	Gevormd bij de vaststelling van de jaarstukken 2013. De reserves bijzondere bijstand, WWB, WMO, MO lokaal, MO regionaal en jeugdagenda zijn opgeheven en overgegaan in de reserve sociaal domein. Het deel MO regionaal staat in een <u>afzonderlijke reserve</u> .	Onttrekking vindt plaats bij nadelen op de budgetten. Een deel is al bestemd voor bijv. jeugdagenda. Eventuele mutatie op deze reserve gebeurt bij de jaarrekening; niet in de begroting.	Afhankelijk van de latere Doetinchemse kaderrapportages.	Voorstel: Betreft risicoreserve. Daarom opheffen en saldo aan AR toevoegen.
	reserves overheidstaken		2.880.000	3.751.000					
	overige bestemmingsreserves								
24	reserve volkshuisvesting	Reserve tbv verbeteren volkshuisvesting in de brede zin van het woord.	24.000	9.000	nee	Geen	De reserve wordt ingezet voor de kosten van de regionale woonvisie 2016 en 2017.	Dit betreft 2 x € 15.000.	Reserve opheffen uiterlijk per 31-12-2017.
25	reserve vervaangingsinvesteringen Amphion	Conform besluitvorming raad van juli 2015 wordt reserve gevormd om toekomstige vervaangingsinvesteringen Amphion (gedeeltelijk) te kunnen financieren.	0	50.000	nee	Jaarlijkse dotatie vanuit de exploitatie.	Onttrekking vindt plaats obv raadsbesluit bij financieringsaanvraag Amphion.	Nog nader te bepalen obv meerjarenprognose vervangingen.	Reserve handhaven
26	reserve spaarrisico woningbouwstrategie	De raad heeft besloten om gefaseerd 9 miljoen beschikbaar te stellen voor de herijking van de woningbouwstrategie.	0	666.000	nee	Incidenteel beschikbaar gestelde middelen (3 miljoen 2016, 2 miljoen 2017, 2 miljoen 2018 en 2 miljoen 2019).	De raad heeft voor twee projecten al besloten om totaal € 4,8 miljoen in te zetten: in 2016 € 2,3 miljoen en in 2017 € 2,5 miljoen. Saldo ultimo 2016 is hierdoor € 0,7 miljoen.	Afhankelijk van besluitvorming in de raad.	Reserve handhaven
27	reserve omzetzakstelling	Afdekken omzetzakstelling benodigde ureninzet eigen personeel in relatie met inkrimping formatie tlv <u>aanvoldende taken</u>	0	0	nee	Vanuit reserve spaarrisico grexen.	Wettelijk omzetzakstelling op personele inzet ten laste van grexen periode 2012 tm 2015.	Reserve is volledig ingezet en kan opgeheven worden.	Voorstel: Opheffen per 31-12-2016
	overige bestemmingsreserves		24.000	725.000					
	Totaal bestemmingsreserves		35.806.000	38.268.000					
	TOTAAL RESERVES		60.692.000	62.863.000					

nr.	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bijschrijven	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
	voorzieningen door derden bekleemd								
28	voorziening afvalverwerking	Het egaliseren van de uitgaven en inkomsten die in het kader van afvalinzameling en verwerking worden gemaakt met als effect dat een nagenoeg stabiel tarief afvalstoffenheffing wordt gehanteerd.	1.579.000	1.768.000	nee	Overschotten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Tekorten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Afhankelijk van besluitvorming in de raad.	Voorziening handhaven
29	voorziening compensatie bomen-natuur	Het in stand houden en uitbreiden van het bomenbestand van Doetinchem	82.000	83.000	nee	Vindt plaats door derden	Uitgaven ten behoeve van het in stand houden en uitbreiden van het bomenbestand van Doetinchem (compenserend groen op basis van de vastgestelde bomenverordening).	De ontvangsten bedragen voor de kosten van de kap van de boom plus een vergoeding de waarde van de gekapte boom en de gerealiseerde kosten worden in de exploitatie verwerkt. Het jaarlijks saldo wordt in deze voorziening opgenomen ter dekking van nog aan te planten compenserend groen.	Voorziening handhaven
30	voorziening afkoopsonnen begraaftplaatsen	De voorziening dient ter afdekking van de jaarlijkse kosten voor onderhoud op de begraaftplaatsen.	1.680.000	1.714.000	ja, renteomslag	jaarlijks ontvangsten afkoopsonnen in verband met onderhoudsrecht graven.	Ontrokken worden de lasten die wij hebben voor onderhoud van de begraaftplaats.	De voorziening moet toereikend zijn om jaarlijks de lasten in de exploitatie op te kunnen vangen.	Voorziening handhaven
31	voorziening rioolbeheer	Het egaliseren van sterk schommelende uitgaven voor onderhoud, vervanging en verbetering van het rioleringsstelsel met als effect dat een nagenoeg stabiel rioolrecht wordt gehanteerd.	6.551.000	6.202.000	nee	Overschotten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	Tekorten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	In overeenstemming met meerjarenplanning GRP. Geactualiseerd GRP wordt in eerste helft van 2016 door de raad vastgesteld.	Voorziening handhaven

nr.	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
	voorzieningen door derden beklernd verplichtingen, verliezen en risico's		9.892.000	9.767.000					
32	pensioenvoorziening wethouders	De voorziening wordt gevormd voor wethouderspensioenen ingaande 2011.	2.040.000	2.946.000	nee	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
33	Wachtgeld/outplacement voorziening wethouders	Deze voorziening is gevormd om aan wachtgeldverplichtingen, pensioenopbouw en outplacementkosten van wachtgelden te voldoen.	271.000	304.000	nee	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
34	voorziening flo brandweer	Ten behoeve van FLO brandweerpersoneel	351.000	627.000	nee	Bij 2e financiële monitor 2010	Gebruik FLO	In 2017 en 2020 wordt nog gebruik gemaakt van deze regeling. De huidige, benodigde omvang is gebaseerd op een berekening.	Voorziening handhaven
35	garantievoorziening eigen risicodragers WWW	Werkgevers in de sector Overheid en Onderwijs zijn eigenrisicodragers voor de Werkloosheidswet (WWW).	721.000	350.000	nee	Bij vaststelling jaarrekening 2012 en 2013	Jaarlijks storting/onttrekking op basis van geactualiseerde berekeningen.	Jaarlijks storting/onttrekking op basis van geactualiseerde berekeningen.	Voorziening handhaven
36	voorziening individueel loonbaanbudget gemeentepersoneel	In de cao 2011-2012 zijn afspraken gemaakt over fase I van het loonbaanbeleid.. Per 1-1-2013 komt er gedurende drie jaar een individueel loonbaanbudget per werknemer beschikbaar. De werknemers kunnen hier tot en met 2015 aanspraak op maken.	0	0	nee	Jaarlijks een vaste bijdrage van 212.750 vanaf 2013 tm 2015.	Uitgaven door personeel in het kader van loonbaanbeleid.	Nihil	Voorziening opheffen per 31-12-2015 en resterend saldo toevoegen aan een nieuw te vormen reserve organisatie-ontwikkeling
	voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		3.383.000	4.227.000					
	TOTAAL VOORZIENINGEN		13.275.000	13.994.000					
	TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN		73.967.000	76.857.000					

Overzicht reserves en voorzieningen; nieuwe opzet per 1-1-2017

Nu

Budgethouder	Omschrijving	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bijschrijving	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
Algemeen directeur	Algemene reserves									
	1 algemene reserve voor algemene risico's	Het dienen als financieel weerstandvermogen (buffer) voor het opvangen van in principe onvoorziene financiële tegenvallers.	17.890.000	14.584.000	ja, renteomslag	ja, renteomslag	Positieve saldi begroting/jaarrekening	Negatieve saldi begroting/jaarrekening en vanwege specifieke raadsbesluiten	Voor toelichting op de gewenste omvang van de algemene reserve wordt verwezen naar paragraaf 2. Weerstandvermogen.	Deze reserve bestaat uit de voormalige algemene reserve, algemene reserve grondexploitatie en reserve sociaal domein.
	Op te heffen bestemmingsreserves		8.581.000	12.094.000						Wij stellen voor om de volgende reserves op te heffen en hun saldo toe te voegen aan de AR: - algemene reserve grex € 6.996.000 / € 8.821.000 - reserve sociaal domein € 973.000 / € 973.000 - Reserve burgerzaken € 174.000 / € 319.000 - Reserve MOP € 84.000 / € 66.000 Reserve gem.vastgoed (cf besluit JF.2015) € 354.000
	Totaal algemene reserve		26.471.000	26.678.000						
	Bestemmingsreserves Reserves voor onderhoud									
hoofd MO	2. reserve speelvoorzieningen	Opvangen van schommelingen in de kosten van vervanging en renovatie van speeltoestellen.	194.000	198.000	nee	ja, inflatiecorrectie	Het verschil tussen het jaarlijks beschikbare budget en de uitgaven.	Het verschil tussen het jaarlijks beschikbare budget en de uitgaven.	In overeenstemming met speelruimteplan.	Reserve voorafslag handhaven. Voor 31-12-2017 onderhoudenplan, anders bij JF. 2017 alsnog opheffen. Zie notitie.
hoofd FO	3. reserve vastgoedfonds	Het in stand houden van de gemeentelijke accommodaties, voor zover het een wettelijke taak of een gemeentelijke ambitie betreft of vanuit strategisch belang eigendom wenselijk is.	1.336.000	1.829.000	ja	ja, inflatiecorrectie	Jaarlijks (geïndeeerde) dotaties onderhoud per gemeentelijk gebouw, exploitatiesaldi gemeentelijke accommodaties en verkoopopbrengsten panden.	Werkelijke jaarlijkse onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen en negatieve exploitatiesaldi van gemeentelijke accommodaties.	In overeenstemming met meerjarenplan vastgoedfonds	Beoordelen of dit een voorziening moet worden.
	reserves onderhoud		1.530.000	2.027.000						
hoofd Bedrijfsvoering	Reserves voor dekking van (kapitaal)lasten									
	4. Reserve dekking kapitaallasten	Dekking van kapitaallasten van bij de jaarrekening 2016 bestolen activa	23.912.000	23.383.000		ja, renteomslag				Nieuw gevormde reserve
hoofd FO	5. reserve bovenwijkse voorzieningen	Financiering "bovenwijkse grote infrastructurele voorzieningen": werken met bovenwijkse functies, die functioneel dienstbaar zijn aan de wijkken.	6.080.000	7.364.000	ja, renteomslag	ja, renteomslag	Via afdracht per verkochte m2 grond, € 25 per m2 voor woningbouw en € 15 per m2 voor bedrijventerreinen.	Conform jaarlijks vast te stellen nota voor de komende 10 jaar. Betreft investeringslasten van in nota opgenomen investeringen vnl in de infrastructuur.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Reserve handhaven.
hoofd MO	6. reserve onderwijshuisvesting	Dekking van toekomstige investeringen onderwijshuisvesting.	942.000	952.000	ja, renteomslag	ja, renteomslag	Middelvis structurele vrijval van kapitaallasten huisvesting onderwijs, incidenteel met specifieke toevoegingen aan het gemeentefonds en rentebijdraging.	jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	Reserve handhaven.
	reserves kapitaallasten		30.934.000	31.699.000						
regisseur SD	Overige bestemmingsreserves									
	7. Reserve maatschappelijke opvang regionaal	Middelen bestemd voor de regionale taak die Doetrichem heeft, i.h.k.v. maatschappelijke opvang/huiselijk geweld, OGGz en verzorgingszorg.	1.733.000	1.733.000	nee	nee	Regionale gelden	Regionale gelden	Niet nader bepaald.	Na bestemming van het rekeningresultaat 2016 is de omvang van deze reserve € 618.000. In 2017 zal hiervan € 512.000 worden ingezet voor het regionale Wmo-deel voor Veilig Thuis.
hoofd FO	8. reserve volkshuisvesting	Reserve tbv verbeteren volkshuisvesting in de brade zin van het woord.	24.000	9.000	nee	nee	Geen	De reserve wordt ingezet voor de kosten van de regionale woonwettelijke maatregelen van 2016 en 2017.	Dit betreft 2 x € 15.000.	Reserve opheffen uiterlijk per 31-12-2017.
hoofd MO	9. reserve vervangingsinvesteringen Amphion	Conform besluitvorming raad van juli 2015 wordt reserve gevormd om toekomstige vervangingsinvesteringen (Amphion (gedeelte) te kunnen toekomen vervangingsinvesteringen miljoen beschikbaar om gefaseerd 9 miljoen beschikbaar te stellen voor de herijking van de woningbouwstrategie.	0	50.000	nee	nee	jaarlijkse dotatie vanuit de exploitatie.	Onttrekking vindt plaats obv raadsbesluit bij financieringsaanvraag Amphion.	Nog nader te bepalen obv meerjarenprognose vervangingen.	Reserve handhaven
hoofd FO	10. reserve spaar risico woningbouwstrategie		0	666.000	nee	nee	Incidenteel beschikbaar gestelde middelen (3 miljoen 2016, 2 miljoen 2017, 2 miljoen 2018 en 2 miljoen 2019).	De raad heeft voor twee projecten al besloten om totaal € 4,8 miljoen in te zetten: in 2016 € 3 miljoen en in 2017 € 1,8 miljoen. Saldo ultimo 2016 is hierdoor € 0	Afhankelijk van besluitvorming in de raad	Reserve handhaven
	overige bestemmingsreserves		1.757.000	2.458.000						
	Totaal bestemmingsreserves		34.221.000	36.184.000						
	TOTAAL RESERVES		60.692.000	62.863.000						

Voorzieningen	doel	01-01-2016	31-12-2016	Rente bijschrijving	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	voorstel
Hoofd FO	voorzieningen door derden bekleemd 1 voorziening afvalverwerking	1.579.000	1.768.000	nee	nee	Overschotten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Tekorten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Afhankelijk van besluitvorming in de raad.	Voorziening handhaven
Hoofd FO	2 voorziening compensatie bomen-natuur	82.000	83.000	nee	nee	Vindt plaats door derden	Uitgaven ten behoeve van het in stand houden en uitbreiden van het bomenbestand van Doetinchem (compenserend groen op basis van de vastgestelde bomenverordening).	De ontvangsten bedragen voor de kosten van de kap van de boom plus een vergoeding de waarde van de gekapte boom en de gerealiseerde kosten worden in de exploitatie verwerkt. Het jaarlijks saldo wordt in deze voorziening opgenomen ter dekking van nog aan te planten	Voorziening handhaven
Buha	3 voorziening afkopsommen begraafplaatsen	1.680.000	1.714.000	ja, renteomslag	ja, renteomslag	ja, jaarlijks ontvangsten afkopsommen in verband met onderhoud van de begraafplaats.	Ontrokken worden de lasten die wij hebben voor onderhoud van de begraafplaats.	De voorziening moet toereikend zijn om jaarlijks de lasten in de exploitatie op te kunnen vangen.	Voorziening handhaven
Hoofd FO	4 voorziening rioolbeheer	6.551.000	6.202.000	nee	nee	Overschotten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	Tekorten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	In overeenstemming met meerjarenplanning GRP. Geactualiseerd GRP wordt in eerste helft van 2016 door de raad vastgesteld.	Voorziening handhaven
	voorzieningen door derden bekleemd	9.892.000	9.767.000						
hoofd- Bedrijfs- voering	voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's 5 pensioenvoorziening wethouders	2.040.000	2.946.000	nee	nee	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
hoofd- Bedrijfs- voering	6 Wachtgeld/outplacement voorziening wethouders	271.000	304.000	nee	nee	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
hoofd- Services	7 voorziening fto brandweer	351.000	627.000	nee	nee	Ten behoeve van FLO brandweerpersoneel	Gebruik FLO	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
hoofd- Bedrijfs- voering	8 grantevoorziening eigen risicodragers WW	721.000	350.000	nee	nee	Bij vaststelling jaarrekening 2012 en 2013	Jaarlijks storting/onttrekking op basis van geactualiseerde berekeningen.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen	Voorziening handhaven
	voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.383.000	4.227.000						
	TOTAAL VOORZIENINGEN	13.275.000	13.994.000						
	TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	73.967.000	76.857.000						

Hoofdstuk 6

Verantwoording in het kader van
Single information single audit

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02
OCW	D1A	Regionale regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2016 - 2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contact gemeenten	€ 602.943 Besteding (jaar T) € 111.711 Besteding aan contactschool (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 03
OCW	D9	Onderwijsachterstandenb eleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenb eleid 2011-2017	€ 0 Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) € 58.894 Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02
			€ 0 Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03
			€ 143.820 Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 05	€ 53.443 Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08
			1	
			2	
			3	
			4	
			5	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

		Kopie beschikingsnummer		Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T)		Cumulatief teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T)		Eindverantwoording Ja/Nee	
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 12	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 13	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B / 14				
		1 2008-002255	€ 4.186	Ja					
		2							
		3							
		4							
		5							
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2016	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente	
		Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01 € 0	I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02 € 0	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03 € 0	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04 € 0	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05 € 0	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 06 € 0	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07 € 0	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08 € 0	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09 € 0	I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10 € 0	I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12 Nee	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01 € 0	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02 € 0	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03 € 0	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04 € 0	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05 € 0	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06 € 0	
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07 € 0	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09 Nee				

Hoofdstuk 7

Controleverklaring

De controleverklaring is niet in dit boekwerk opgenomen.
Deze wordt afzonderlijk aangeboden.

Hoofdstuk 8

Besluit

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Doetinchem in de openbare vergadering van xx xxx 2017.

, griffier

, voorzitter

Hoofdstuk 9

Informatieve bijlagen

niet behorend bij accountantsoordeel

objectnum	Omschrijving	krediet	totaal mutaties	saldo	Afsluiten?	toelichting
70135	basisregistratie topografie (bgt) doetinchem	251.000	272.840	-21.840		Ja Het saldo wordt gedekt door inkomsten.
70175	verv. informatiesystemen 2015 015/004	375.000	374.928	72		Ja Is gereed
70177	verv. ict gem. doetinchem 003/2016	31.000	675	30.325		Ja Beschouwen bij het totaal krediet ict
70179	verv. ict samenwerking 003/2016 (5jaar) 099/2016	555.000	532.098	22.902		Ja Beschouwen bij het totaal krediet ict
70186	verv. informatiesystemen 003/2016	375.000	298.399	76.601		Nee Deel moet nog worden betaald in 2017
70187	verv. vovw en rilmachine 003/2016	13.300	0	13.300		Ja Wordt niet vervangen
70189	verv. docucutier dc 545 003/2016	14.800	0	14.800		Ja Wordt niet vervangen
72062	beheer en onderhoud civieltechn.kunstw.2014/003	170.000	137.776	32.224		Nee 0
72304	beheer en onderhoud civieltechn. kunstw. 015/004	180.300	43.664	136.636		Ja Is gereed
72309	beheer en onderhoud civieltechn. kunstw. 003/2016	102.000	1.676	100.324		Nee 0
70346	ict samenwerking 036/2016 (3 jaar) 099/2016	150.000	208.937	-58.937		Ja Beschouwen bij het totaal krediet ict
77857	grondwater/overstortmeting/mon.infiltratiev.12/015	105.000	24.233	80.767		Nee wordt ingezet in 2017 (metingen ind keppelseweg / nw wehl)
77859	afkoppelen grp 2013 008/2013+ 076/2013	321.250	320.461	789		Ja Is klaar, komt nog boeking van 45.000. project N. Everdij
77863	vervanging grp 2014 040/2016	617.000	616.176	824		Ja Is klaar
77864	vervanging gemaal dichteren grp 2014	65.000	9.334	55.666		Nee Wordt uitgevoerd in 2017
70511	verv. gps station en apparatuur 015/004	56.000	0	56.000		nee vervanging is uitgesteld, maar kan (door uitval van de apparatuur) dit jaar of volgende jaar wel
77865	vervanging gemaal rijksweg gaanderen	31.000	29.643	1.357		Ja Is klaar
77866	afkoppelen grp 2014 040/2016	509.000	508.866	134		Ja Is klaar
77876	verv. gemaal sportpark zuid 063/2015	33.000	29.826	3.174		Ja Is klaar
77877	verv. gemaal varkensweide 063/2015	25.000	2.500	22.500		Nee Wordt onderzocht/voorbereiding
77879	stimuleringsbijdrage afkoppelen 2015 063/2015	107.000	17.684	89.316		Nee Wordt ingezet bij afkoppelproject Nieuw wehl
77881	klachten grondwater 2015 063/2015	54.000	4.445	49.555		Nee nog niet afsluiten mogelijk inzetten project nw wehl
70524	verv. gps station 003/2016	9.500	0	9.500		nee is ter vervanging van GPS antenne behorend bij de Leica Zeno.
70802	klantvolg systeem gemeentewinkel 2012	72.000	41.229	30.771		Ja gereed
77882	verv.grp 2015	1.113.000	734.039	378.961		Nee Wordt uitgevoerd
77884	verv. electr./mech.install.div.gemalen 053/2016	107.500	1.419	106.081		Nee voorbereiding loopt, aanbesteding 2e kwartaal 2017
77885	vervanging mechanische riolering 053/2016	372.500	49.776	322.724		Nee voorbereiding loopt, aanbesteding 2e kwartaal 2017
72081	verv. verkeerstellers 2014 014/003	20.000	11.750	8.251		nee uitgaven volgen in 2017 en 2018.
72153	oost.randweg 104/2010, 058/2012 042/2013, 075/2013	23.443.000	17.900.576	5.542.424		nee Eindbeschikking provinciale subsidie volgt. Prognose 2.800.000 naar vereveningskrediet mobiliteit (krediet 72999).
72155	oost. randweg engineering/dir.voering/toez. 72153	698.000	701.890	-3.890	ja na verrekening	Eindsaldo naar vereveningskrediet mobiliteit.
72178	mobilitetsvisie 2015 045/2015	50.000	50.949	-949	ja na verrekening	Eindsaldo naar vereveningskrediet mobiliteit.
72225	kruispunt varkensweide 09/078 011/078 013/067	730.000	661.093	68.907	ja na verrekening	Eindsaldo naar vereveningskrediet mobiliteit.
72226	hoofdst.gaanderen 094/2013+ 040/2016	650.000	855.411	-205.411	ja na verrekening	Eindsaldo naar vereveningskrediet mobiliteit.
72802	verk.d'chem nrd fase 1+2t/m2012 incl.haarew.50.000	3.930.770	3.660.647	270.123		nee Laatste kosten volgen 1e kwartaal 2017. Dan project afgerond en af te sluiten. Saldo naar vereveningskrediet mobiliteitsplan
72208	vergunningbeheerprogramma 2015 015/004	75.000	0	75.000		Ja Betreft kapitaalgoed, buha zal deze investering zelf doen
72999	vereveningskrediet mobiliteitsplan	-470.202	0	-470.202		nee Betreft ingesteld vereveningskrediet mobiliteitsplan. O.a. nodig voor project Europaweg.
77886	vervanging iba's 053/2016	74.000	0	74.000		Nee wordt onderzocht eventueel gedeeltelijk inzetten , lopende het jaar is hier duidelijkheid over
72205	verv. verkeerstellers 2015 015/003	20.000	0	20.000		Nee uitgaven volgen in 2017 en 2018.
77887	jaarlijks 2 ha afkoppelen 053/2016	550.000	84.763	465.237		Nee wordt ingezet afkoppelproject nieuw wehl
72228	stationsomgeving gaanderen 040/2016	375.000	7.149	367.852		nee project is in uitvoering
77888	jaarlijks 0,5 ha afkoppelen 053/2016	137.500	86.238	51.262		Nee wordt ingezet afkoppelproject nieuw wehl
77889	stimuleringsbijdrage afkoppelen 053/2016	50.000	2.500	47.500		Nee wordt mogelijk ingezet voor bewoners nieuw wehl
77890	oplossen klachten hemelwateroverlast 053/2016	50.000	0	50.000		Nee afkoppelen wannadreef gerstdreef in de Huet (wateroverlast)
77891	vervanging/relinen riolering 053/2016	584.750	85.000	499.750		Nee Is in voorbereiding
72051	civieltech.kunstw.revisie energiebrug 081/2012	275.000	77.653	197.347		Nee
72307	verv. ov-masten 2015 015/004	164.000	164.000	0		Ja is gereed
72308	verv. ov-armaturen 2015 015/004	246.000	106.729	139.271		Nee
72312	verv. ov-masten 003/2016	119.000	5.717	113.283		Nee
72314	verv. verkeerstellers 003/2016	20.000	244	19.756		nee uitgaven volgen in 2017 en 2018.
72313	verv. ov-armaturen 003/2016	277.000	0	277.000		Nee
72453	restauratie stadswal woningen 057/2015 (8981010)	460.000	120.000	340.000		Werkzaamheden uitgevoerd financiële afwikkeling in 2017
72649	mobilitetsgeld 2016	1.115.000	90.750	1.024.250		nee betreft recent krediet voor uitvoering mobiliteitsprogramma 2017-2018
72836	kruispunt bilderdijkstraat-marsmanstraat 041/2016	150.000	335	149.665		nee Eindbeschikking provinciale subsidie volgt. Dit krediet is onderdeel van project 74096 (infrastructuur IKC).
72837	onderz.fietstunnel keppelseweg-energielegw 081/2014	20.000	6.808	13.192		nee Zit als project in uitvoeringsprogramma mobiliteit 2017-2018.
72838	verdubbeling europaweg	0	61.397	-61.397		nee Betreft voorbereidingskosten Project is opgenomen in uitvoeringsprogramma 2017-2018. Raadsvoorstel met kredietaanvraag volgt medio 2017.
72839	uitvoering vri nota 2014 081/2014	25.000	10.736	14.264		nee Krediet is nodig voor uitvoering van door college vastgestelde VRI-nota.
72843	fietstunnel europaweg 045/2015 (trans.8921009)	2.100.000	172.518	1.927.482		nee Uitvoering project in 2017.
73146	revitalisering de huet 025/2016	1.600.000	1.533.066	66.934		ja project is afgerond
74096	infrastructuur ikc 051/2016	1.100.000	486.334	613.666		nee Medio 2017 afronding van de infra bij IKC Noord (aanleg parkeerplaats inclusief K&R). Hoort krediet 72836 ook bij.
74098	ikc noord, overstegen 18/2013, 059/2015, 051/2016	5.440.000	3.065.272	2.124.728		Gebouw wordt eind april 2017 opgeleverd, daarna infrastructuur
74304	nieuwb.st.augustinus,martinus 022/14 059/15 051/16	2.976.000	861.278	2.114.722		Gebouw wordt eind april 2017 opgeleverd, daarna infrastructuur
74305	huisvest.kentalis aanp. vondelstr.220 026/2016	215.000	261.899	-46.899		Afgewikkeld, gedeelte wordt verhuurd en terugontvangen via huur
74433	uitbereiding de isselborgh 10/007 13/032, 051/2016	4.391.625	4.124.761	266.864		Gebouw is opgeleverd, infrastructuur 1e kwartaal 2017
72315	verv. verkeersregelinstallaties 003/2016	103.000	107.210	-4.210		Ja Is klaar
77023	toegang/parkeren natuurbegr.pl. slangenburg 072/16	70.000	0	70.000		Ja betreft kapitaalgoed, Buha neemt dit over
75087	2 kleedkamers vwg '25 073/2014	147.000	4.321	142.679		nee loopt
75089	kleedkamers dzc-olympus '58 - en dnc 073/2014	1.597.000	557.733	1.039.267		Nee loopt
75306	infrastr.multifunct.spothol zuid 079+083/11-32-13	860.000	997.731	-137.731		ja Laatste werkzaamheden uitgevoerd in februari 2016. Overschrijding wordt gedekt door niet begroten inkomsten waaronder subsidies.
75603	de zump - fase 1 062+066/2014, 075/2016	1.752.940	746.808	1.006.132		ja In september 2016 heeft het college het nieuwe Uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 vastgesteld. Uitgaven worden gedekt uit kredieten reguliere budgetten, subsidies en overige inkomsten.
75308	aanleg kunstgrasveld dzc'68 065/2016	450.000	2.285	447.715		Nee loopt
75626	natuurcomp.sp.zuid gso topsport1hal 083/11 078/012	200.000	174.804	25.196		ja Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603)
75628	wehse broeklanden 078/2012,017/2013,080/2014	485.000	705.103	-220.103		ja Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603). De hogere uitgaven voor Wehse Broeklanden worden gedekt door niet geraamde inkomsten, m.n. grondverkoop
75630	3000 bomenpl.rob.groen 078/2012, 017/2013 090/2013	67.000	60.650	6.350		ja Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603).
75632	publ.teit rob.groen 078/2012,017-090/2013 80-2014	25.000	13.315	11.685		ja Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603).
75638	tijdelijke natuur robuust groen 078/2012 080/2014	100.000	33.111	66.889		Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603).
75640	bosje nieuw wehl robuust groen 078/2012	60.000	87.687	-27.687		Betreft een onderdeel uitvoeringsprogramma Groen 2016-2019 (zie ook toelichting bij 75603). Negatief saldo door duurdere inrichting en meer overleg met de bevolking (burgerparticipatie). Overschrijding wordt opgevangen binnen uitvoeringsprogramma groen onderdeel de zump 75603
75648	vit. stadscentr.nieuwstad fase1 gso 106/12 36/2014	650.000	982.520	-332.520		ja De overschrijding van het krediet wordt gedekt door extra inkomsten, afronding Nieuwstad eerste helft 2017.
75654	vitaal stadscentrum overige thema's gso4 106/2012	30.000	85.863	-55.863		ja De overschrijding van het krediet wordt gedekt door extra inkomsten, afronding Nieuwstad eerste helft 2017.
75656	iseldoks gso4 106/2012 + 036/2014	3.100.000	4.301.947	-1.201.947		ja Krediet handhaven: relatie met grex Iseldoks.

objectnumm	Omschrijving	krediet	totaal mutaties	saldo	Afsluiten?	toelichting
75658	stationsomg.poort naar de achterhoek gso4 106/2012	3.000.000	1.842.642	1.157.358		ja Krediet handhaven. De laatste uitvoeringsfase van het project is in januari 2017 gestart. De uitvoering loopt door tot medio 2017.
76102	lening kredietbank 043/2016	400.000	100.000	300.000		Lening met jaarlijkse aflossing 100.000
76510	nieuwbouw kinderopvang ikc 059/2015	360.000	155.270	204.730		Gebouw wordt eind april 2017 opgeleverd. Gedeelte wordt verhuurd.
76828	raamovk. centrumgebied oosseld 05/048 07/131	5.089.158	119.379	4.969.779		ja Project is afgerond. Reindert weet ervan volgens Eric Wijnroks.
75604	kunstgrasveld vvg'25 gaanderen 026/2014, 051/2016	750.000	459.702	290.298		Nee loopt
72203	verv. uniformen parkeerbeheer 2014 014/003	30.000	21.724	8.276		Ja betreft kapitaalgoed, Buha neemt dit over (restant zal zij zelf investeren)
77025	grondaankoop verpl. slingeland ziekenhuis 032/2014	4.200.000	0	4.200.000		ja Gronden moeten nog via a-b-c-contractie verworven en geleverd worden; loopt door in 2017-2018-2019.
77237	participatie achterh.energie mij. (agem) 037/2012	180.000	180.012	-12		nee project afgerond en kan worden afgesloten.
72240	aanschaf parkeerapparatuur 093/2016	60.000	49.800	10.200		Ja is afgerond
70207	verv. aanhanger vrachtwagen 2 2012	35.000	0	35.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70228	verv. zuig-veegcombinatie trekker 2012	40.000	0	40.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70305	verv. 2 aanhangwagens wf-nz-75/wf-nz-71 003/2013	9.000	0	9.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70416	vervangen hefbrug werkplaats 05/002	14.160	0	14.160		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70507	verv. 2015 citroen berlingo 015/004	20.000	0	20.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70509	verv. iveco 36-bj-js 015/004	46.000	0	46.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70515	verv. peugeot part. 50-bz-gs 003/2016	20.000	0	20.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70517	verv. fiat doblo 09-bx-zk 003/2016	20.000	0	20.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70519	verv. translift i 003/2016	247.000	0	247.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70521	verv. translift 3 003/2016	247.000	0	247.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70522	verv. translift 4 003/2016	247.000	0	247.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70523	verv. cat kraan m313c 003/2016	100.000	0	100.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70807	verv. klepelmaaier trekker 2012	17.500	0	17.500		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
72306	gladheidsmeldsysteem 015/004	30.000	27.050	2.951		Ja is afgerond
77821	aanschaf rolemmers 082/2015	605.000	603.473	1.527		Ja is afgerond
77822	ondergrondse containers 082/2015	132.000	0	132.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
77823	voertuigkst. incl. aanhanger afvalinz. 082/2015	88.000	0	88.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
75115	renovatie muziekschool 010/007	800.000	35.228	764.772		Nee in afwachting van cultuurtraject
78452	woning keppelseweg 112	0	216.900	-216.900		Ja Pand verkocht. BW 0 als goed is
77021	infocentr./ontm.ruimte natuurbegraafpl. 072/2016	380.000	0	380.000		Ja betreft kapitaalgoed buha doet zelf de investering
70505	duurzaamheidsmaatregelen gem. vastgoed 089/2016	850.000	0	850.000		Nee Start 2017
78823	duurzaamheidslen. stim. fonds volkshuisv. 088/2016	1.000.000	1.000.000	0		ja Uitgaven in 2017 en verder.
78836	aankoop zorgwoningen iseldoks 079/2013	5.135.325	5.105.667	29.658		ja Restant uitgaven eerste helft 2017. Daarna verhuur in apart budget.
78837	woningen site 022/2015	4.033.613	4.086.325	-52.712		ja Restant uitgaven eerste helft 2017. Daarna verhuur in apart budget. Overschrijding krediet wordt gedekt door extra inkomsten
78839	gem inbreng eigen vermogen gem iseldoks 079/2013	1.100.000	1.060.000	40.000		ja In 2017 wordt GEM opgeheven en voorschot verrekend.
	Jaarlijkse vervanging sportmateriaal	3.078.097	2.811.575	266.522		Nee Saldo meenemen naar 2017
		99.537.386	100.571.331	-1.283.945		

Verlooptstaat gronden 2016
Gronden in exploitatie

Bedragen x € 1,000

project	Boekwaarde 01-01-2016	Grond aankopen	Bouwrijp- maken	Plan en VAT kosten	Woonrijp- maken	Diverse kosten	Fonds afdracht	Rente en Beher	Overige opbrengsten	Bijdrage reserve	Grond verkoop	Boekwaarde 31-12-2016	Voor- ziening 31-dec-16	Balans- waarde 31-dec-16	Oppervlakte m2	Waarde € per m2 incl. voorziening
Vijverberg zuid	-8.111	0	0	-92	-3	-56	-219	-278	233	0	1.848	-6.678	0	-6.678	49.053	136
Heideslag	-5.781	0	-16	-92	-320	-12	-118	-226	312	0	1.163	-5.090	0	-5.090	36.097	141
Iseldoks HBB	-2.971	-3.742	-498	-324	-937	-2.291	0	-80	292	0	2	-10.550	4.205	-6.345	18.490	343
Heelweg	-2.164	0	-71	-67	-16	0	-631	-73	-7	1.562	554	-913	913	0	7.037	0
Lookwarter	-2.341	-6	0	-20	0	-1.027	-470	-79	182	771	390	-2.600	2.600	0	3.868	0
A18 Bedrijvenpark 1ste fase	-39.757	0	-721	-329	-30	-134	0	-1.241	797	0	469	-40.947	1.773	-39.174	376.910	104
A18 Bedrijvenpark 2e fase	-11.741	0	0	0	0	0	0	-328	0	0	0	-12.069	6.490	-5.579	198.340	28
Totaal	-72.867	-3.748	-1.307	-923	-1.306	-3.521	-1.438	-2.306	1.809	2.334	4.427	-78.846	15.980	-62.865		

Voorzieningen t.b.v. voorraden grondexploitaties

project	Bedragen x € 1,000					
	Boekwaarde 01-01-2016	rente	Toevoeging MPG 2016	Ont-trekking MPG 2016	Toevoeging A18 febr 2017	Ont-trekking A18 febr 2017
Vijverberg	77	2		-79		0
Hamburgerbroek IJsseloevers	4.282	86		-162		4.205
t Lookwarter	2.511	50	38	0		2.600
Bedrijventerein A18 1ste fase	5.085	102	0	-917	0	-2.497
Bedrijventerein A18 2de fase	2.508	50	0	-944	4.876	6.490
Heelweg	743	15	155			913
Totaal	15.206	304	194	-2.102	4.876	15.980
Bijdrage deelnemende gemeenten: 65% A18 Bedrijvenpark	4.935					5.371

Overzicht voorraden grondexploitaties

Bedragen x € 1,000

project	totaal grondexploitatie					jaarschijf 2016		
	Begroot grond- exploitatie	Boekwaarde 1/1/2016	Mutaties 2016	Boekwaarde 31/12/2016	Restant beschikbaar	Begroot 2016	Mutaties 2016	Saldo 2016
Vijverberg zuid	188	-8.111	1.433	-6.678	6.866	668	1.433	-765
Heideslag	287	-5.781	691	-5.090	5.377	1.553	691	861
Iseldoks HBB	-4.830	-2.971	-7.579	-10.550	5.719	-5.665	-7.579	1.913
Heelweg	-931	-2.164	1.251	-913	-18	108	1.251	-1.143
Lookwartier	-2.652	-2.341	-259	-2.600	-52	-286	-259	-27
A18 Bedrijvenpark 1ste fase	-2.249	-39.757	-1.189	-40.947	38.698	609	-1.189	1.799
A18 Bedrijvenpark 2e fase	-9.644	-11.741	-328	-12.069	2.425	-792	-328	-464
Totaal	-19.830	-72.867	-5.979	-78.846	59.016	-3.805	-5.979	2.173

